

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Martina Zajícová

Spotřebitel v rozhodčím řízení

Consumer arbitration in proceedings

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra: občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27. 10. 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že práce nebyla využita ke získání jiného nebo stejného titulu.

V Kutné Hoře dne 27. 10. 2016

Mgr. Martina Zajícová

Poděkování:

Děkuji JUDr. Tomáši Pohlovi vedoucímu mé rigorózní práce za cenné připomínky a pomoc při zpracování této práce.

V Kutné Hoře dne 27. 10. 2016

Mgr. Martina Zajícová

ABSTRAKT

Předmětem této rigorózní práce je postavení spotřebitele v rozhodčím řízení. Důvodem výběru tohoto tématu je primárně vlastní zkušenost, neboť jsem měla možnost poznat rozhodčí řízení jak z pohledu spotřebitele, tak z pohledu podnikatele a rovněž z pohledu rozhodce rozhodčího soudu. Tyto mé zkušenosti pramení z mých zaměstnání, když jsem po ukončení magisterského studijního programu v oboru právo nastoupila jako advokátní koncipient a zastupovala jsem spotřebitele v rozhodčím řízení mezi podnikatelem a spotřebitelem. Následně jsem nastoupila do soukromé sféry a zastupovala jsem podnikatele proti spotřebiteli v řízení u rozhodčího soudu. V současné době rovněž vykonávám funkci rozhodce rozhodčího soudu. Uvědomila jsem si, že rozhodčí řízení ve vztahu ke spotřebiteli není tak úplně černobílé, není zneužívající, jak notoricky hlásají některé populistické strany či hnutí a jak i některé soudy bez dalšího uzavírají, ale záleží na mnoha aspektech samotného rozhodčího řízení, osobě rozhodce a charakteru samotné rozhodčí smlouvy.

Cílem této rigorózní práce je předmětnou problematiku postavení spotřebitele v rozhodčím řízení analyzovat a přiblížit jednotlivé aspekty rozhodčího řízení jak ve vztahu k podnikateli a z pohledu podnikatele, tak ve vztahu ke spotřebiteli a z pohledu spotřebitele, se zaměřením jak na samotné rozhodčí řízení, osobu rozhodce, charakter rozhodčí smlouvy, a to vše s ohledem na předpisy přijaté právě pro zvýšenou ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení. V této souvislosti se zaměřuji rovněž na osobu spotřebitele jako takovou, spotřebitelskou smlouvu a rozhodčí smlouvu, na charakteristické rysy rozhodčího řízení a jeho specifika ve sporech ze spotřebitelských smluv a na specifika řízení před stálým Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Zabývám se také soudním řízením o zrušení rozhodčího nálezu. V závěru své práce se zabývám čerstvě přijatou úpravou, jejímž důsledkem je vyloučení sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení do budoucna. Jako základní cíl této rigorózní práce jsem si vytyčila především snahu o ucelený přehled dané právní problematiky a upozornění na pozitiva i negativa předmětné právní problematiky právě ve vztahu ke spotřebiteli.

ABSTRACT

The subject of this rigorous thesis is the consumer's position in the arbitration proceedings. The reason for choosing this topic is primarily based on my own work experience gained from involvement in arbitration proceedings from the consumer's perspective, and from the business perspective, and from the perspective of the Arbitration Court. I achieved my work experiences after finishing my master degree program in law. I began to work as a law clerk representing the consumer in the arbitration proceedings between the entrepreneur and the consumer. Then I moved on to work in the private sphere and I represented businesses against consumers in arbitration proceedings. Currently I also perform the function of an arbitrator at the Arbitration Court. I realized that arbitration proceedings in its relation to the consumer is not so black and white. Rather than abusive, as notoriously proclaimed by some populist parties and movements, and which some courts without further investigation conclude, the nature of arbitration depends on many aspects of the actual arbitration proceedings, on the arbitrator and the nature of the arbitration agreement itself.

The aim of this thesis is to focus on the issue of the consumer's position in the arbitration proceedings. I also analyze individual aspects of arbitration proceedings in relation to the entrepreneur from the business perspective and in relation to the consumer from the consumer perspective. I focus on the actual arbitration proceedings and on the arbitrator and on the character of arbitration agreement with regard to the regulations adopted just specially for increased consumer protection in the arbitration proceedings. In this context, I also focus on the consumer and on the consumer contract and the arbitration agreement. I emphasize the characteristics of arbitration proceeding and its specifics in disputes arising from consumer contracts. Finally, I highlight the specifics of the proceeding before the Permanent Court of Arbitration attached to the Czech Chamber of Commerce and the Agricultural Chamber of the Czech Republic. In addition to the above I touch on the topic of arbitration proceedings concerned with setting aside of an arbitral award. At the conclusion of my work I deal with the new modification of dispute arising out of a consumer contract in arbitration agreement. The basic aim of this thesis is to provide a comprehensive overview of the legal issues and highlight positives and negatives of legal issues especially in relation to the consumer.

Obsah

ÚVOD	8
1. Spotřebitel	11
1.1. Pojem spotřebitele v českém a evropském právu	11
1.1.1. Pojem spotřebitele v evropském právu	11
1.1.2. Pojem spotřebitele v českém právu	12
1.2. Spotřebitelská smlouva	16
1.3. Spotřebitel v zákoně o rozhodčím řízení	18
2. Rozhodčí smlouva	22
2.1. Obecně	22
2.2. Pojem rozhodčí smlouvy	22
2.3. Forma a obsah rozhodčí smlouvy	23
2.3.1. Forma a obsah rozhodčí smlouvy mezi podnikateli	26
2.3.2. Forma a obsah rozhodčí smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem	27
3. Rozhodce	33
3.1. Pojem rozhodce obecně, určení, jmenování a vyloučení	33
3.2. Rozhodce oprávněný k projednání sporů ze spotřebitelských smluv	39
3.2.1. Vznik rozhodcovské způsobilosti pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv – zápis do seznamu rozhodců pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv	40
3.2.2. Zánik rozhodcovské způsobilosti pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv – institut vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv	42
3.3. Ustanovování rozhodce pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv	45
3.3.1. Konkrétní rozhodce v rozhodčí smlouvě	45
3.3.2. Ustanovování rozhodce podle Řádu stálého rozhodčího soudu - Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	46
4. Rozhodčí řízení	50
4.1. Obecně	50
4.2. Zahájení rozhodčího řízení	51
4.2.1. Zahájení rozhodčího řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	52
4.2.2. Zkoumání pravomoci rozhodců, rozhodčího soudu	54
4.3. Místo rozhodčího řízení	57
4.4. Jednotlivé atributy rozhodčího řízení	59
4.4.1. Rovné postavení stran v rozhodčím řízení	62
4.4.2. Ústnost rozhodčího řízení	67
4.4.3. Neveřejnost rozhodčího řízení	70
4.4.4. Neformálnost a dohoda stran o postupu v řízení	72
4.4.5. Jednoinstančnost rozhodčího řízení	74

4.4.6.	Rozhodování podle zásad spravedlnosti	77
4.5.	Projednání sporu v rozhodčím řízení	81
4.5.1.	Ústní jednání	83
4.5.2.	Specifika ústního jednání před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	86
4.6.	Rozhodnutí	91
4.6.1.	Rozhodčí nález a jeho náležitosti	94
4.6.2.	Rozhodčí nález a jeho obsah dle Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	96
4.6.3.	Usnesení	98
4.6.4.	Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu	100
4.7.	Doručování v rozhodčím řízení	102
4.7.1.	Doručování podle Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	105
5.	Zrušení rozhodčího nálezu soudem	109
5.1.	Obecně	109
5.2.	Základní procesní aspekty řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem	110
5.3.	Jednotlivé důvody zrušení rozhodčího nálezu soudem	111
5.4.	Zrušení rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv	115
5.5.	Řízení po zrušení rozhodčího nálezu soudem	119
6.	Budoucnost sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení	121
	ZÁVĚR	127
	SUMMARY	130
	SEZNAM ZKRATEK	133
	SEZNAM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	134
	POUŽITÁ LITERATURA	137
	KLÍČOVÁ SLOVA	138

ÚVOD

Rozhodčí řízení má v českých zemích dlouholetou právní i faktickou tradici. Podstatou rozhodčího řízení je přenesení projednávání a rozhodování určitých sporů ze soudů, do jejichž pravomoci tyto věci jinak patří, na rozhodce jako soukromé fyzické osoby. Výsledkem činnosti rozhodců je rozhodčí nález, který má zásadně tytéž účinky jako pravomocný soudní rozsudek, je tedy především státní mocí vykonatelný. Jelikož v rozhodčím řízení se stát vzdává části svých kompetencí tím, že umožňuje, aby v určitých právních věcech místo soudu rozhodovali rozhodci jako soukromé osoby, které si strany zvolí, bylo nezbytné takovou právní úpravu provést zákonem.

Právní úprava rozhodčího řízení sahá v českých zemích historicky do konce 19. století, kdy rozhodčí řízení upravoval zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní). V § 577 a násl. umožňoval, aby rozhodčí smlouva, jíž byla věc vyňata ze soudní kompetence, byla uzavřena v těch věcech, v nichž jsou strany způsobilé o předmětu sporu uzavřít smír. V dalších ustanoveních byl upraven mechanismus jmenování rozhodců a vlastní rozhodčí řízení. Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních v občanských právních věcech (občanský soudní řád), který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1951, zachoval ve své struktuře rozhodčí řízení (§ 648 a násl.). Podstatně však omezil možnost uzavřít rozhodčí smlouvu; tu bylo možno sjednat jen tehdy, jestliže jednou ze stran byla československá právnická osoba.

V rámci nových právních úprav občanského práva hmotného a procesního na počátku 60. let došlo ke dvěma výrazným změnám. Institut rozhodčího řízení včetně výkonu rozhodčích nálezů byl upraven samostatným zákonem č. 98/1963 Sb., který nabyl účinnosti shodně s tehdy novým občanským zákoníkem, občanským soudním řádem a zákonem o mezinárodním právu soukromém a procesním dne 1. 4. 1964. Rozhodčí řízení přestalo být součástí obecného civilně procesního předpisu. Podstatnější změnou bylo, že rozhodčí smlouvy bylo možno nadále uzavřít jen ve sporech o majetkové nároky z mezinárodního obchodního styku. Tento právní stav v podstatě přetrvával až do přijetí zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZoŘŘ“). Jedním z hlavních cílů návrhu tohoto zákona bylo odstranit dosavadní úzkou použitelnost rozhodčího řízení jen na spory o majetkové nároky vznikající v mezinárodním obchodním styku. V době přijetí tohoto zákona neexistovala na půdě Evropských společenství jednotná úprava rozhodčího řízení. Při přípravě návrhu zákona tak zákonodárce vycházel z úprav některých členských států. Přitom výraznější odchylkou od právních úprav, kterými byl zákonodárce ovlivněn, bylo zavedení seznamu rozhodců

s ingerencí Ministerstva spravedlnosti a z toho vyplývající omezení stran při výběru rozhodců jen na ty rozhodce, kteří jsou v seznamu zapsáni. Mezinárodní uznávání a výkon rozhodčích nálezů měla Česká republika zajištěn prostřednictvím systému dvoustranných a mnohostranných mezinárodních smluv, zejména ve dvoustranných smlouvách o právní pomoci, v nichž je zakotven vzájemný závazek obou smluvních stran za stanovených podmínek uznávat a vykonávat rozhodčí nálezy vydané rozhodci smluvní stran. V době přijetí ZoŘR byla Česká republika též členským státem několika mezinárodních úmluv zajišťujících uznávání a výkon rozhodčích nálezů, například Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži.¹

Zákon o rozhodčím řízení doznal řadu změn. Do dnešní doby, konkrétně do 14. července 2016, byla nejvýznamnější změnou novela provedená zákonem č. 19/2012 Sb., někdy nazývaná jako euronovela, která nebyla účinnosti dne 1. 4. 2012. Cílem této novely bylo především posílení podstavení spotřebitelů v rozhodčím řízení. Přestože existovalo několik přístupů k poměrně palčivému tématu spotřebitele a rozhodčího řízení, přičemž některé tendence se ubíraly směrem k úplnému vypuštění spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení, byla nakonec přijata právní úprava, která zachovala možnost vedení rozhodčího řízení i ve sporech ze spotřebitelských smluv a přinesla zásadní změny zaměřené na zvýšenou ochranu spotřebitelů v rozhodčím řízení. Na tyto změny reagovalo pozitivně například Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska, z.s., když uveřejnilo, že rozhodčí řízení je jednou z tradičních mimosoudních metod řešení majetkových sporů a spotřebitelé se v zásadě díky novým ochranným prvkům nemusejí rozhodčího řízení obávat. Přitom poukazuje na výhody rozhodčího řízení jako jeho rychlost, menší formálnost, pro kterou nedochází k průtahům jako u obecných soudů a s tím související úspora nákladů řízení.² Jakoby všechny tyto snahy a tendence byly v současné době negovány, když 14. července 2016 byl přijat zákon č. 258/2016, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, a který na příště vylučuje možnost platně uzavřít rozhodčí smlouvu mezi podnikatelem a spotřebitelem pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení.

Při vědomí aktuálních změn směřujících k vyloučení možnosti platně uzavřít rozhodčí smlouvu pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, provedených zákonem č. 258/2016 Sb., který byl přijat v průběhu tvorby mé práce, bych ve své práci chtěla přiblížit postavení spotřebitele v rozhodčím řízení a poukázat na jeho výhody oproti občanskému soudnímu řízení

---

¹ Zdroj: Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb. Obecná část

² www.sos-mks.cz/adr/rozhodci-rizeni

při respektování současné právní úpravy, včetně toho, jak se k této problematice dosud staví obecné soudy. Chtěla bych v této souvislosti poukázat na vývoj právní úpravy, která dle mého názoru do přijetí novely (zákona č. 258/2016 Sb.) spolu se související judikaturou dosáhla takové úrovně, že zaručuje spotřebiteli ochranu, rovné postavení a plnou možnost uplatnění práv. Ve své práci se zaměřím jak obecně na spotřebitele a spotřebitelské smlouvy, tak konkrétně na spotřebitele v rozhodčím řízení, rozhodčí smlouvu, osobu rozhodce a jeho postavení ve spotřebitelských sporech a porovnání obecných pravidel rozhodčího řízení a zvláštních pravidel zaměřených právě na ochranu spotřebitele, včetně speciální právní úpravy řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Přitom se ve své práci chci zabývat především samotným rozhodčím řízením a procesními otázkami ve vztahu ke spotřebiteli. Rovněž se budu zabývat institutem zrušení rozhodčího nálezu soudem, neboť i ten je důležitým nástrojem na ochranu spotřebitele. V závěru své práce se budu zabývat výše zmíněnou změnou právní úpravy, která do budoucna znamená vyloučení sporů ze spotřebitelských smluv z rozhodčího řízení včetně polemiky s odůvodněním navrhovatele této nové právní úpravy. Cílem této rigorózní práce je snaha o ucelený přehled dané právní problematiky, tj. příslušných právních předpisů a související judikatury. Stěžejní část mé práce pojednává právě o rozhodčím řízení, tedy o procesních otázkách ve vztahu ke spotřebiteli. Spory ze spotřebitelských smluv budou totiž nadále rozhodovány v rozhodčím řízení na základě rozhodčích smluv uzavřených dle dosavadních platných a účinných právních předpisů, tedy před účinností novely provedené zákonem č. 258/2016 Sb., tj. před 1.12.2016.

1. Spotřebitel

1.1. Pojem spotřebitele v českém a evropském právu

Pojem spotřebitele není v českém ani v evropském právu vymezen jednotně. Jedná se o pojem, jehož znaky se v čase vyvíjely a vyvíjí. Nutno na začátek podotknout, že do českého práva se formálně pojem spotřebitele dostává až novelou – zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se měnil občanský zákoník a některé další zákony. První zmínku o spotřebiteli lze nalézt na půdě Evropských společenství.

1.1.1. Pojem spotřebitele v evropském právu

Evropská společenství byla ve svých počátcích orientována jednoznačně ekonomicky. Evropský občan byl chápán jako *homo economicus*, když společný trh znamenal tržního občana orientovaného na ekonomické hodnoty.³ Z tohoto pohledu lze vyjádřit, že na jedné straně trhu stál výrobce, obchodník, poskytovatel služeb, který zboží a služby poskytoval a na druhé straně spotřebitel, který zboží a služby spotřeboval, konzumoval, užíval. Postupem času se však rozvinul trend spotřebitelské politiky zaměřené na ochranu práv spotřebitele, a to nejen na evropské úrovni, ale na celosvětové úrovni. Evropské společenství na tento trend reagovalo již v roce 1975 a 1981, když Komise ES vydala programy obsahující výčet práv na ochranu spotřebitele. Programy Komise ES z roku 1975 (ÚL C 92 z 25. 4. 1975) a z roku 1981 (ÚL C 133 z 3.6.1981) obsahovaly katalog práv spotřebitele jako právo na ochranu zdraví, bezpečnosti spotřebitele, právo na náhradu utrpěné škody, právo na vzdělání a výuku a právo na řádný proces, který by měl být zárukou efektivního prosazování práv spotřebitele.⁴ Další vývoj pojetí a chápání spotřebitele rozvinula judikatura Evropského soudního dvora. Na konci 80. a na počátku 90. let byla koncepce spotřebitelské politiky zakotvena do primárního práva ES. V důsledku novelizace zakládací smlouvy SES Jednotným evropským aktem a Maastrichtskou smlouvou se součástí čl. 3 stal závazek Společenství spočívající v příspěvku k posílení ochrany spotřebitele, a dále byla v části třetí (politiky Společenství) upravena hlava XI. (ochrana

---

³ www.cerfes.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitel_smluvni_strana.pdf článek z publikace: Tichý Luboš: Pojem spotřebitele jako smluvní strany v evropském a českém právu. Spotřebitelská legislativa EU a její implementace do práva členského a kandidátského státu (na příkladu Francie a České republiky). Praha, Cefres, 2001.

⁴ www.cerfes.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitel_smluvni_strana.pdf článek z publikace: Tichý Luboš: Pojem spotřebitele jako smluvní strany v evropském a českém právu. Spotřebitelská legislativa EU a její implementace do práva členského a kandidátského státu (na příkladu Francie a České republiky). Praha: Cefres, 2001, str.

spotřebitele). Pojem spotřebitele se v primárním právu vyskytuje na několika místech, a to v čl. 33 odst. 1 písm. e), čl. 34 odst. 2, čl. 81 odst. 3 a v čl. 153 SES. Ani v jednom z těchto ustanovení však není podána definice spotřebitele.⁵ Tak například v čl. 33 je stanoveno, že jedním z cílů zemědělské politiky je zajistit spotřebitelům dodávky za rozumnou cenu, v čl. 34 je stanoveno, že při společné organizaci zemědělských trhů nesmí docházet k jakékoliv diskriminaci mezi výrobcí nebo spotřebiteli uvnitř Společenství. V čl. 153 je stanoveno, že k podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů přispívá Společenství k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práv na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.

Definice pojmu spotřebitel se objevuje až v sekundárním právu, a to ve směrnících, které se zaměřují na ochranu spotřebitele. Definice pojmu spotřebitel se ve směrnících v podstatě neliší. Ve většině se objevuje vymezení spotřebitele jako „fyzické osoby, která jedná za jiným účelem, než pro svou profesní nebo podnikatelskou činnost“. Takto vymezuje spotřebitele např. Směrnice Rady ES č. 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, Směrnice Rady ES č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách nebo Směrnice Rady ES č. 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, a dále např. Směrnice č. 1999/44/ES nebo Směrnice č. 2005/29/ES.⁶

1.1.2. Pojem spotřebitele v českém právu

Jak již bylo uvedeno výše, pojem spotřebitele se objevuje v evropském sekundárním právu, a to v několika směrnících. Směrnice Rady ES č. 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, Směrnice Rady ES č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a Směrnice Rady ES č. 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku byly do českého právního řádu implementovány zákonem č. 367/2000 Sb., který novelizoval zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), tím, že byla doplněna Hlava V. „Spotřebitelské smlouvy“ a do § 52 odst. 3) se dostala definice pojmu spotřebitel. Podle původního znění tohoto ustanovení je

---

⁵ www.cerfes.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitel_smluvni_strana.pdf článek z publikace: Tichý Luboš: Pojem spotřebitele jako smluvní strany v evropském a českém právu. Spotřebitelská legislativa EU a její implementace do práva členského a kandidátského státu (na příkladu Francie a České republiky). Praha: Cefres, 2001, str.

⁶ Alexander J. Bělohávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C.H.BECK 2012 str. 48-49

spotřebitelem osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.“ Z tohoto ustanovení nebylo zřejmé, zda zákonodárce hodlal pod pojem spotřebitel zahrnout fyzické i právnické osoby, když užil pouze pojmu „osoba“. Pro výklad tohoto ustanovení je tak podstatná skutečnost, zda právnická osoba může jednat mimo svou obchodní či podnikatelskou činnost. Vyjdeme-li z definice podnikání tak, jak ji vymezoval § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), rozumí se podnikáním *soustavná činnost prováděná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku*. V právní teorii se objevilo několik názorů, které s ohledem na výše citované znění OZ podporovaly pojetí spotřebitele jako fyzické i právnické osoby (např. M. Selucká⁷). Tyto úvahy však vyplývaly z hodnocení, že i právnická osoba může být ve smluvním vztahu v postavení slabší strany. Osobně se však domnívám, že postavení slabší smluvní strany nelze slučovat s postavením spotřebitele. Proto se spíše přikláním k opačnému závěru, a sice že pojem spotřebitele se vztahuje pouze k fyzickým osobám. Podle mého názoru právnická osoba, která je založená za účelem dosažení zisku (tedy podnikatel) vždy jedná v rámci své obchodní nebo podnikatelské činnosti. I když svým konkrétním jednáním třeba právě nesleduje dosažení zisku a při takovém jednání třeba právě nesplňuje definici podnikatele ve smyslu ObchZ⁸, pak každou její další činnost považuji za jinou obchodní činnost. Dle mého názoru pokud totiž osoba jedná jako právnická osoba - podnikatel, jedná v rámci té obchodní činnosti, pro kterou byla právnická osoba zřízena, ať už nakupuje zboží pro vybavení kanceláře či objednáva například službu úklidu kanceláře či jiných obchodních prostor. V této souvislosti je třeba konstatovat, že nový občanský zákoník rozšířil a upravil pojem podnikatele, a to i ve vztahu k ochraně spotřebitele.⁹

V českém právním řádu se definice spotřebitele objevila dále v zákoně č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“). V § 2 odst. 1 písm. a) tohoto zákona byl spotřebitel vymezen jako *fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami.*“ Z tohoto

---

⁷ M. Selucká se o spotřebiteli jako právnické osobě zmiňuje například ve své publikaci Ochrana spotřebitele v soukromém právu, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 2008, str. 49.

⁸ Podle § 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, se podnikatelem se rozumí osoba a) zapsaná v obchodním rejstříku, b) která podniká na základě živnostenského oprávnění, c) která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního předpisu, d) která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

⁹ Srov. § 420 až § 422 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

znění vyplývá, že zákonodárce za spotřebitele výslovně označil i právnickou osobu, byť pro účely zákona o ochraně spotřebitele.

Podřazení právnických osob pod pojem spotřebitele se ukázalo v rozporu s tendencí, kterou se vyvíjelo evropské právo. Většina směrnic vymezovala spotřebitele jako fyzickou osobu. Rovněž judikatura Evropského soudního dvora se vyvíjela tak, že za spotřebitelem považuje výlučně fyzickou osobu.¹⁰

Český právní řád na tento trend reagoval novelou výše uvedených ustanovení vymezujících pojem spotřebitel. Zákonem č. 155/2010 Sb. došlo k úpravě pojmu spotřebitel, když byl novelizován § 52 odst. 3 OZ a § 2 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele, když za spotřebitele označil fyzickou osobu. Podle § 52 odst. 3 OZ tak byl spotřebitel vymezen jako *fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.*

V českém právu došlo k dalšímu vývoji definice pojmu spotřebitel v souvislosti s novým občanským zákoníkem – zákonem č. 89/2012 Sb. (dále též „NOZ“). Podle § 419 NOZ se spotřebitelem rozumí *každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.* Z důvodové zprávy vyplývá, že tato definice odpovídá definici v evropském právu, zejména směrnicím na ochranu spotřebitele. Základními charakteristickými znaky spotřebitele jsou tak osobní status, jednání mimo rámec své podnikatelské činnosti, jednání mimo rámec samostatného výkonu povolání, jednání s podnikatelem.¹¹ Na první pohled je zřejmé, že nový občanský zákoník vymezil pojem spotřebitele širěji, a tak spotřebitelem bude fyzická osoba, která v podstatě jakkoliv jedná s podnikatelem (nejen s ním uzavírá smlouvu), když nejedná v rámci své podnikatelské činnosti či samostatného výkonu povolání. Základní vlastností, která vymezuje spotřebitele, není spotřeba. Spotřebitelem tak bude nejen ten, kdo nakupuje zboží nebo služby pro osobní potřebu svou nebo svých blízkých, ale spotřebitelem bude také ten, kdo například dodává zboží nebo služby podnikatelům, např. informace, nájem nebytových prostor, starožitnost, úvěr apod.¹²

---

¹⁰ Rozsudek SD EU sp.zn. C-541/99 z 22.11.2001 (Sté Cape Snc v. Idealservice Srl.) či rozsudek SD EU sp.zn. C-542/99 z 22.11.2001 (Idealservice). Alexander J. Bělohávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C.H.BECK 2012, str. 50.

¹¹ Hulmák a kol., Velké Komentáře, Občanský zákoník, C.H. BECK 2014 str. 1596

¹² Hulmák a kol., Velké Komentáře, Občanský zákoník, C.H. BECK 2014 str. 1596

Pro úplnost je třeba uvést, že pojem spotřebitel se objevuje ještě v dalších českých právních předpisech. Tyto předpisy jsou svou povahou speciální a definici spotřebitele je tak třeba vnímat pouze pro oblast upravenou těmito předpisy. Jedná se například o již citovaný zákon o ochraně spotřebitele, který v aktuálním znění definuje spotřebitele jako *fyzickou osobu, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání*. Dále se definice spotřebitele objevuje v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, podle něhož je spotřebitelem *fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání*. Další definici spotřebitele nalezneme například v zákoně č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích, podle něhož je *spotřebitelem každá fyzická osoba, která využívá nebo žádá veřejně dostupnou službu elektronických komunikací pro účely mimo rámec podnikatelské činnosti*. Zákon č. 676/2004 Sb. o povinném značení lihu v právní úpravě účinné do 30. 11. 2013 definoval spotřebitele tak, že *konečným spotřebitelem je osoba, které je lih ke konečné spotřebě určen*. Definice spotřebitele byla také až do 14. 1. 2015 v zákoně č. 526/1990 Sb., o cenách, podle něhož se spotřebitelem rozuměla *osoba nakupující zboží pro jiné účely než pro podnikání*. V aktuálním znění již zákon o cenách odkazuje v pojmu „spotřebitel“ na zákon o ochraně spotřebitele. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku definuje spotřebitele jako *každou fyzickou osobu, která uzavírá smlouvu s poskytovatelem nebo vydavatelem nebo s nimi jinak jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti anebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání*. Obecně lze říct, že všechny tyto právní předpisy vymezují pojem spotřebitele velmi podobně, se shodnými znaky, kterými je *fyzická osoba a jednání mimo podnikatelskou činnost či samostatný výkon povolání*. Oproti tomu stojí za zmínění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), jenž ve znění do 31. 12. 2015 užíval pojmu *konečný spotřebitel*, kterým rozuměl *fyzickou či právnickou osobu, která dodanou tepelnou energii pouze spotřebovává*. Energetický zákon tedy v souvislosti s pojmem spotřebitel pod tento pojem zahrnoval až do 31. 12. 2015 i právnické osoby a dodanou službu vázal na jejich spotřebu.

Z výše uvedeného je zřejmé, že v českém právním řádu existuje několik právních předpisů, které definují pojem spotřebitele. Otázku, zda je určitá osoba v postavení spotřebitele, je třeba odpovědět jak z hlediska obecné právní normy, kterou je občanský zákoník, tak z hlediska speciálních právních norem, které vymezují pojem spotřebitele pro oblast, kterou upravují. Právě vymezení osoby spotřebitele má význam pro další postup podle právních norem, které pracují s pojmem spotřebitele, avšak přímo neobsahují jeho definici. Takovými

zákony jsou například zákon č. 64/1986 Sb., o české obchodní inspekci, zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech, a také zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, který i když sám neobsahuje definici spotřebitele, od 1. 4. 2012 klade přísnější požadavky na rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv.

1.2. Spotřebitelská smlouva

Úvodem je třeba podotknout, že spotřebitelská smlouva není žádným zvláštním typem smlouvy. Spotřebitelské smlouvy v podstatě pouze vymezují charakter té které smlouvy, např. kupní, o dílo apod., a s tím spojené další právní účinky zákonem výslovně upravené. Může se jednat o kteroukoliv smlouvu (smluvní vztah), která je charakterizována především kvalifikací smluvních stran. Významné je, že jedna ze stran obvykle jedná v souvislosti s podnikáním nebo určitou profesní činností, resp. při realizaci účelu, pro který byla zřízena (u právnických osob), druhá strana naopak jedná výlučně v souvislosti s uspokojováním svých osobních potřeb¹³ resp. v souladu se zněním § 419 NOZ mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu povolání. Nový občanský zákoník používá pro spotřebitelské smlouvy termínu „smlouvy uzavírané se spotřebitelem“.¹⁴ Subjektivní podmínkou spotřebitelské smlouvy je tedy na jedné straně osoba podnikatele a na druhé straně osoba spotřebitele. Druhou nezbytnou podmínkou je účel plnění, kdy podnikatel plní účel své podnikatelské činnosti a spotřebitel jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu povolání, tedy jedná pro svou osobní potřebu.

Alexander J. Bělohlávek považuje za další kritérium charakteru spotřebitelské smlouvy také způsob uzavření takové smlouvy. Z tohoto hlediska lze rozlišit smlouvy uzavírané na dálku (distanční smlouvy), smlouvy sjednávané mimo provozovnu (tzv. podomní obchody), smlouvy adhezní apod.¹⁵ V novém občanském zákoníku jsou tyto způsoby uzavírání smluv podřazeny pod ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem a obsahují ustanovení, kterým by měl být spotřebitel chráněn v případech, kdy k takovému uzavírání smluv dochází.

---

¹³ Alexander J. Bělohlávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C.H.BECK 2012 str. 48

¹⁴ Srov. § 1810 a násl. Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

¹⁵ Alexander J. Bělohlávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C.H.BECK 2012 str. 56

Smlouvy uzavírané distančním způsobem jsou ve smyslu § 1820 odst. 1 NOZ takové smlouvy, které jsou uzavírány tak, že podnikatel používá výhradně alespoň jeden komunikační prostředek, který umožňuje uzavřít smlouvu bez současné fyzické přítomnosti stran nebo směřuje-li takové jednání k uzavření smlouvy mimo prostor obvyklý pro podnikatelovo podnikání. Nový občanský zákoník pro takové uzavírání smlouvy vymezuje povinné údaje, které je podnikatel povinen spotřebiteli před uzavřením smlouvy sdělit a které se pak také mají objevit přímo ve smlouvě. Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory jsou v novém občanském zákoníku upraveny v § 1828. Za takovou smlouvu se v souladu s tímto ustanovením považuje smlouva, která se sjednává mimo prostor obvyklý pro podnikatelovo podnikání, smlouva uzavřená v prostoru obvyklém pro podnikatelovo podnikání, pokud k jejímu uzavření došlo bezprostředně poté, co podnikatel oslovil spotřebitele mimo tyto prostory a smlouva uzavřená během zájezdu organizovaného podnikatelem za účelem propagace a prodeje zboží či poskytování služeb. Rovněž u těchto smluv jsou stanoveny přísnější podmínky pro podnikatele v podobě povinnosti sdělování vymezených údajů před uzavřením smlouvy. Podle mého názoru není třeba ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám zahrnovat jako další kritérium charakteru spotřebitelských smluv také způsob uzavírání smluv (viz výše). Domnívám se, že charakter spotřebitelské smlouvy je jasně dán subjekty smluvního vztahu a účelem plnění. Způsob uzavírání smluv se spotřebitelem pak nachází speciální právní úpravu směřující k zajištění zvýšené ochrany spotřebitele s ohledem na zvláštní způsob uzavírání smluv.

Jak již bylo uvedeno výše, pojem spotřebitelská smlouva je tedy označením pro zvláštní kvalifikaci kteréhokoliv smluvního typu, resp. smlouvy vůbec, která splňuje podmínky (byť nikoliv jen) subjektivního rázu (spočívající v subjektech účastníků těchto vztahů). V některých právních řádech a za určitých okolností (byť výjimečně) je za druh spotřebitelské smlouvy považována i smlouva pracovní, a to prostřednictvím právní úpravy poskytované obecně slabší smluvní straně, přičemž zásadní je obvykle to, jakým způsobem došlo k uzavření smlouvy.¹⁶ Tento právní názor není aplikovatelný v českém právním řádu. § 2401 NOZ výslovně stanoví, že pracovní poměr, jakož i práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele z pracovního poměru upravuje jiný zákon. V odst. 2 tohoto ustanovení je pak výslovně stanoveno, že na práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele se nepoužijí ustanovení tohoto zákona o ochraně spotřebitele. Nový občanský zákoník tak vyjádřil, že pod pojem spotřebitele nelze podřadit zaměstnance ve vztahu (pracovněprávním) ke svému zaměstnavateli.

---

¹⁶ Alexander J. Bělohávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C:H:BECK 2012, str. 58

V pracovněprávních vztazích je totiž poskytována ochrana zaměstnanci jako slabší smluvní straně zvláštními pracovněprávními předpisy. Přesto si lze představit, že zaměstnanec bude v postavení spotřebitele ve vztahu ke svému zaměstnavateli, a to pokud s ním uzavře smlouvu, v níž bude zaměstnavatel v postavení podnikatele a poskytne tomuto zaměstnanci coby spotřebiteli určité plnění vyplývající z jeho podnikatelské činnosti a zaměstnanec toto plnění přijme pro svou osobní potřebu, mimo pracovněprávní vztah. Pro příklad lze uvést podnikatele prodávajícího automobily a zaměstnance, který si chce automobil od tohoto podnikatele koupit pro svou osobní potřebu. V takovém případě se totiž nejedná o pracovněprávní vztah zaměstnance a zaměstnavatele, nýbrž o občanskoprávní vztah spotřebitele a podnikatele a na takového zaměstnance – spotřebitele - se vztahuje obecná právní úprava o ochraně spotřebitele. Pokud však bude zaměstnanec se zaměstnavatelem jednat v rámci pracovní činnosti (pracovní smlouva, dohoda o mzdě apod.), pak je zřejmé, že smluvní strany nejsou v postavení podnikatele a spotřebitele, nýbrž v postavení zaměstnance a zaměstnavatele, na něž dopadá speciální ustanovení pracovněprávních předpisů, nikoliv předpisů na ochranu spotřebitele.

1.3. Spotřebitel v zákoně o rozhodčím řízení

Jak již bylo konstatováno výše, zákon o rozhodčím řízení v účinném znění klade přísnější požadavky na rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv. Nebylo tomu tak však od počátku. Až do novely zákona o rozhodčím řízení, provedené zákonem č. 19/2012 Sb., zákon o rozhodčím řízení nerozlišoval pravidla a postupy ve vztahu ke spotřebitelům a „nespotřebitelům“. Od 1.4.2012 však jsou kladeny přísnější požadavky nejen na samotné řízení, ale i na formu a náležitosti rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky.

Uvedená novela zákona o rozhodčím řízení přijatá zákonem č. 19/2012 Sb., je v podstatě vyústěním snahy českého zákonodárce zajistit kompatibilitu českého práva rozhodčího řízení s unijní legislativou, přijatou zejména na úrovni Směrnice ES č. 93/13 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále též „Směrnice č. 93/13“). Smyslem přijaté novely je ochrana spotřebitele, neboť zákon o rozhodčím řízení na tuto oblast prozatím zcela rezignoval.¹⁷ Dílčí otázky ve vztahu ke spotřebiteli tak byly ponechány judikatuře, která však byla v této oblasti velmi nesourodá. Po roce 2009 začaly české soudy mechanicky a bez jakékoli

---

¹⁷ JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, str. 35

vazby na český právní pořádek aplikovat shora uvedenou Směrnicí živelně a přímo, ač směrnice nemá v českém právním řádu přímý (bezprostřední) účinek.¹⁸

V letech 2009 až 2011 se používání rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách, aniž by došlo ke změně právní úpravy, ocitlo pod značným tlakem spotřebitelské veřejnosti, sdružení na ochranu spotřebitele, veřejného ochránce práv a i části právnické veřejnosti.¹⁹ Důvodem byly zejména případy zřetelného zneužití rozhodčího řízení v neprospěch spotřebitele.²⁰ Tlaky veřejnosti směřovaly zejména ke zpřísnění právní úpravy týkající se používání rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. Z důvodové zprávy vládního návrhu zákona (později přijatého pod č. 19/2012 Sb.) vyplývá, že s ohledem na specifikum spotřebitelských sporů, v nichž jedna ze stran je vždy ve slabším postavení, byly spatřeny problémy v oblasti osoby rozhodce, průběhu rozhodčího řízení a rozporu s komunitárním právem. Pokud jde o osobu rozhodce, byl problém shledán zejména v tom, že dle (v době návrhu) stávající právní úpravy mohl být rozhodcem prakticky kdokoli i pro spotřebitelské spory. Vzhledem k tomu, že funkce rozhodce v podstatě nahrazuje funkci soudce, jevílo se nutné, aby osoba rozhodce pro spotřebitelské spory splňovala přísnější kritéria, aby pro tuto oblast působila i pro slabší stranu věrohodněji. Problém průběhu rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech shledal navrhovatel zákona zejména v jednostrannosti rozhodčího řízení, kdy možnost přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci (§ 27 ZoŘŘ) není v praxi příliš využívána. Rovněž není stranám umožněno obrátit se na soud, aby věcně jejich spor přezkoumal. Pokud jde o rozpor s komunitárním právem, navrhovatel upozorňoval na skutečnost, že rozhodčí smlouva je především dohodou smluvních stran a je-li uzavírána mezi podnikatelem a spotřebitelem, platí obecný režim zákazu nepřiměřených smluvních podmínek. Z tohoto důvodu vyvstala potřeba zakotvit do právního předpisu přísnější kritéria a náležitosti rozhodčí smlouvy. Z variant řešení uvedených problémů nebyla shledána vhodná varianta „nulová“, jíž by nedošlo k žádnému zásahu do zákona o rozhodčím řízení, a problematika by byla ponechána při respektování autonomie co nejširší vůle stran. Další variantou řešení bylo vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení. Ukázalo se však, že mimosoudní řešení sporů je v evropském právu obecně podporováno, a to i v předpisech na ochranu spotřebitele. Ani tato varianta, řešení proto nebyla shledána vhodnou. Třetí variantou řešení bylo umožnit

---

¹⁸ JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, str. 36

¹⁹ JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, str. 36

²⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení

řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení pouze po vzniku sporu. Ani tato varianta nebyla shledána vhodnou. Navrhovatel upozornil na skutečnost, že rozhodčí řízení je v České republice hojně využíváno k řešení spotřebitelských sporů, zejména sporů, týkajících spotřebitelských úvěrů. Pokud by se přistoupilo k zákazu rozhodčích doložek, je zřejmé, že by došlo ke zvýšení soudního nápadu. Ve výsledku by takové řešení vedlo k soudním průtahům a dalo by se předpokládat, že nejistota ohledně délky sporů by se projevila i v ceně spotřebitelských úvěrů, které by se pak staly pro spotřebitele dražší a nedostupnější. Navrhovatel upozornil dále na skutečnost, že se již v minulosti ukázalo jako lepší přistoupit k určitým opatřením, která by eliminovala nežádoucí jevy, než přistoupit k zákazu určitého instrumentu, který ve většině případů problémy nečiní. Kromě toho nebylo možné ani jednoznačně tvrdit, že řešení případných sporů soudní cestou je jednodušší a spravedlivější. S ohledem na všechna pravidla občanského soudního řádu týkající se rozhodování bagatelních sporů či například koncentrace řízení, může být přístup spotřebitele ke spravedlnosti daleko více omezen v soudním řízení, než v řízení rozhodčím. Zákodárce nakonec přistoupil ke čtvrté variantě řešení, a to k přijetí konkrétních opatření k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení. Mezi prvky ochrany spotřebitele, zařadil navrhovatel povinnost uzavírat rozhodčí smlouvu na samostatné listině odděleně od hlavní smlouvy upravující práva a povinnosti stran, uvádět v rozhodčí smlouvě určité údaje obligatorně, zpřísnění kvalifikačních podmínek na osobu rozhodce a povinnost rozhodovat spotřebitelské spory v souladu s právními předpisy na ochranu spotřebitele.²¹ Jakoby všechny tyto snahy a tendence byly v současné době negovány, když 14. července 2016 byl přijat zákon č. 258/2016, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, a který na příště vylučuje možnost platně uzavřít rozhodčí smlouvu mezi podnikatelem a spotřebitelem pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení. Jedná se o zásadní změnu a zásah do zákona o rozhodčím řízení, neboť zrušuje veškerá výše uvedená ustanovení přijatá právě na ochranu spotřebitele. Podle přechodných ustanovení se však rozhodčí řízení zahájená na základě rozhodčích smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (zákona č. 258/2016 Sb.) projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Tato koncepce vychází z předpokladu, že dosavadní právní úprava obsahuje celou řadu ustanovení chránících slabší stranu, tj. spotřebitele, a v opačném případě by byl spotřebitel této ochrany zbaven, což by šlo proti samotnému smyslu a účelu provedené změny, která tkví v první řadě v jejím posílení. Vylučovat možnost zahájit rozhodčí řízení na základě dříve sjednané rozhodčí smlouvy by bylo

---

²¹ Zdroj: Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení

v rozporu s legitimním očekáváním stran a mohlo by být nepřiměřeným zásahem do nabytých práv. Uvedenou novou právní úpravou se podrobně zabývám v 6. kapitole této rigorózní práce.

2. Rozhodčí smlouva

2.1. Obecně

V této kapitole se zabývám institutem rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky), neboť právě tento institut je zásadní pro to, aby mohl být spor rozhodován u rozhodčího soudu. Obecně řečeno, není-li rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky, není dána ani pravomoc rozhodčího soudu k projednání sporu. Úvodem je třeba konstatovat, že institut rozhodčí smlouvy se v čase vyvíjel a požadavky pro obsah a formu rozhodčí smlouvy se postupně začaly rozlišovat ve vztahu ke spotřebitelům a ve vztahu k jiným subjektům, než je spotřebitel, převážně tedy k podnikatelským subjektům.

2.2. Pojem rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvu lze definovat jako dvoustranné právní jednání, kterým se smluvní strany dohodnou, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud.²² Z uvedené definice vyplývá, že rozhodčí smlouvou strany dobrovolně zakládají pravomoc rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu a tím se také dobrovolně vzdávají projednání věci před soudem. Důležitá je podmínka, že rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít pouze tam, kde by strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír.²³

Aby mohl být spor projednán v rozhodčím řízení postupem podle zákona o rozhodčím řízení, je třeba existence rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva může být dvojího druhu. Může jednat o smlouvu o rozhodci, která umožňuje sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které již vznikly. Dále se může jednat o rozhodčí doložku, která umožňuje stranám sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které mají vzniknout teprve v budoucnu z určitého právního vztahu nebo vymezeného okruhu právních vztahů. Přitom není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních

---

²² Srov. § 2 odst. 1 ZoŘŘ

²³ Srov. § 2 odst. 2 ZoŘŘ

vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.²⁴

2.3. Forma a obsah rozhodčí smlouvy

K platnosti rozhodčí smlouvy je zapotřebí, aby byla uzavřena písemně.²⁵ Jedná se o kogentní ustanovení, od kterého se nelze ani dohodou stran odchýlit.²⁶ § 3 ZoŘR vymezuje případy, kdy je zachována písemná forma, a to, je-li sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly. To koresponduje i s § 562 odst. 1 NOZ, podle něhož je písemná forma zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednajících osob. Zachycením obsahu a určení osob je třeba rozumět jednoznačné a nezpochybnitelné identity těchto osob. Z hlediska dnešních technologií a uvedeného kritéria je možné bez dalšího akceptovat komunikaci e-mailem za použití elektronického, nejlépe tzv. zaručeného podpisu. Uzavření rozhodčí doložky bez elektronického podpisu nebo například prostřednictvím automatizovaného systému na webovém rozhraní může být příčinou toho, že podmínka jednoznačného určení identity osob, které smlouvu uzavírají, nebude dodržena, a to zejména v případě akceptanta, tj. osoby, která je na webovém rozhraní návštěvníkem, nikoli provozovatelem.²⁷ Podle názoru M. Maisnera k platnosti uzavřené rozhodčí smlouvy nebude na překážku, pokud bude uzavřena např. výměnou zpráv obsahujících nabídku a akceptaci v rámci běžných emailových schránek bez zaručeného podpisu, pokud žádná ze stran toto uzavření nezpochybní.²⁸ Na druhou stranu bude třeba individuálně posoudit situaci, kdy jedna ze stran rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky) uzavřené emailem bez elektronického podpisu je v rozhodčím řízení nečinná proto, že se jí nepodaří doručit písemnosti do vlastních rukou, ale uplatní se některá z fikcí doručení. V takovém případě dle mého názoru není splněna podmínka určení jednoznačné identity této

---

²⁴ Srov. § 2 odst. 4 ZoŘR

²⁵ Srov. § 3 odst. 1 ZoŘR

²⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 17

²⁷ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 17

²⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 17

osoby a nečinnost z její strany spočívající v nezpochybnění rozhodčí doložky nelze posoudit jako akceptaci rozhodčí doložky, když tato osoba se de facto o rozhodčím řízení nedozví.

Zákon o rozhodčím řízení upravuje v § 3 odst. 2 situaci, kdy rozhodčí smlouva, resp. rozhodčí doložka není samostatně uzavřenou dohodou, ale je součástí podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, k níž se rozhodčí doložka vztahuje. To se může týkat například obchodních podmínek podnikatele. V takovém případě je rozhodčí doložka platně ujednána i tehdy, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou smluvní stranou přijat způsobem, z něhož je patrný její souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.²⁹ To znamená, že tyto obchodní podmínky musí být buď prohlášeny za součást smlouvy hlavní, nebo samostatně podepsány oběma smluvními stranami. Z následujícího odstavce § 3 ZoŘ lze dovodit, že uvedené ustanovení odstavce 2 se vztahuje pouze na rozhodčí doložky sjednávané pro případ sporů mezi podnikateli, když § 3 odst. 3 ZoŘ stanoví zvláštní podmínku pro rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky) pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, které musí být pod sankcí neplatnosti sjednány samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní. Toto ustanovení bylo do zákona o rozhodčím řízení zakotveno zákonem č. 19/2012 Sb., přijatým k posílení ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení. Celý zákon o rozhodčím řízení do té doby stavěl na plném respektu k autonomii vůle smluvních stran, pokud šlo o obsah rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky).

Do principu autonomie vůle smluvních stran však do doby přijetí zákona č. 19/2012 Sb. zasahovaly obecné soudy. Soudy se začaly v rozhodovací praxi zabývat platností určitých typů rozhodčích smluv, a to zejména s ohledem jejich obsah určující výběr rozhodce, když se v rozhodčích smlouvách začaly objevovat takové podmínky, do nichž již bylo žádoucí zasáhnout ze strany státu, neboť se začaly přičít smyslu a účelu zákona. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v otázce posouzení platnosti rozhodčí smlouvy co do určení výběru rozhodce byla usměrněna a sjednocena rozhodnutím jeho velkého senátu z 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010 (R 121/2011). Podle něj jestliže rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce *ad hoc*, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale v této souvislosti pouze odkazuje na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 OZ pro rozpor se zákonem (a nikoliv pro neurčení rozhodce nebo způsobu, jak má být určen podle zákona o rozhodčím řízení). Velký senát dospěl k tomu, že rozhodce nelze vybírat ze seznamu soukromého

---

²⁹ Srov. § 3 odst. 2 ZoŘ

(nestálého) rozhodčího soudu; rozhodčí doložka nemůže obsahovat zmocnění pro jednu ze stran toto učinit. Jinak řečeno, rozhodce nemůže být až dodatečně vybrán ze seznamu rozhodců soukromého rozhodčího soudu, neboť pro vytvoření takového seznamu nejsou dána žádná pravidla a jistoty, tak jako v případě seznamu rozhodců u stálého rozhodčího soudu. Přitom stálým rozhodčím soudem se rozumí jen soud zřízený zákonem. Jiný než stálý rozhodčí soud totiž není oprávněn vydávat svoje pravidla a řády, tak jako soud zákonem zřízený, který je také musí uveřejnit v Obchodním věstníku (§ 13 odst. 2 ZoRŘ). Pokud tedy rozhodčí doložka míní odkazovat na výběr rozhodce ze seznamu rozhodců, může takto odkázat jen na seznam rozhodců vedený stálým, tj. zákonem zřízeným rozhodčím soudem ve smyslu § 13 ZoRŘ. Jinak je rozhodčí doložka absolutně neplatná pro rozpor se zákonem. S citovaným rozhodnutím a s právním názorem Nejvyššího soudu se později ztotožnil Ústavní soud v nálezu z 1.11.2011, sp.zn. II. ÚS 2164/10, o kterém je podrobně pojednáno dále v souvislosti s charakteristickými rysy rozhodčího řízení. Uvedené závěry Nejvyššího soudu se přitom uplatní bez zřetele k tomu, zda jsou stranami rozhodčí smlouvy spotřebitelé či nikoliv, neboť to nemá žádný význam pro sjednání způsobu určení rozhodce. To vyplývá zejména z odůvodnění výše citovaného rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu, v němž ani nebyla posuzována skutková situace týkající se spotřebitele.³⁰ Z toho vyplývá, že není rozlišení mezi podnikateli a spotřebiteli, když rozhodčí doložka, která by obsahovala výše popsané určení rozhodce dle netransparentních pravidel, by byla absolutně neplatná a rozhodce takto určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky by vůbec neměl pravomoc k projednání sporu a vydání rozhodčího nálezu. Oproti tomu stojí za zmínku, že Ústavní soud v usneseních sp.zn. IV. ÚS 1281/12 z 11.10.2012 nebo sp.zn. II. ÚS 3413/12 z 23.5.2013 dovodil, že akceptuje jako platný text rozhodčí doložky text, podle něhož je rozhodcem s oprávněním rozhodovat spor vzniklý ze smlouvy, jeden ze tří jednoznačně (jménem) stanovených rozhodců, s tím, že výběr rozhodce je vždy na tom, kdo podává rozhodčí žalobu. Takové znění rozhodčí doložky co do způsobu výběru rozhodce neshledal Ústavní soud v rozporu ani s právem na ochranu spotřebitele, tj. neshledal ho jako ujednání, které by mělo povahu nepřiměřené a zneužívající klauzule.

Při respektování výše uvedených judikatorních závěrů, týkajících se výběru rozhodce, je mezi podnikatelskými subjekty nadále ponecháno vesměs na autonomii vůle smluvních stran, jaký bude obsah rozhodčí smlouvy. Oproti tomu v souvislosti s rozšiřující se tendencí k ochraně spotřebitele, se ukázalo vhodné zakotvit přímo do zákona o rozhodčím řízení přísnější

---

³⁰ JUDr. Igor Pařízek, K platnosti rozhodčí doložky u nespotřebitele, Právní rozhledy č. 17/2014, str. 598

požadavky na formu a obsah rozhodčí smlouvy a rovněž na informační povinnost ve vztahu ke spotřebiteli před uzavřením rozhodčí smlouvy. Zakotvení těchto přísnějších požadavků na rozhodčí smlouvy pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv bylo provedeno zákonem č. 19/2012 Sb. a promítlo se do § 3 odst. 5 ZoŘŘ. Pro rozhodčí smlouvy uzavírané se spotřebitelem z tohoto ustanovení vyplývá, že způsob určení rozhodce pravidly pro rozhodčí řízení vydávané právnickou či jinou osobou nebo určení rozhodce třetí osobou, na níž se strany dohodly, nelze ve vztahu ke spotřebiteli aplikovat, neboť jedním z požadavků pro rozhodčí smlouvu uzavíranou se spotřebitelem od 1. 4. 2012 je pravdivá, přesná a úplná informace o rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud.

Forma a obsah rozhodčí smlouvy sjednané mezi podnikateli a mezi podnikatelem a spotřebitelem je podrobněji rozveden níže.

2.3.1. Forma a obsah rozhodčí smlouvy mezi podnikateli

Přestože rozhodčí řízení v podnikatelských (či obecně nespotebitelských) sporech není předmětem této mé práce, považuji za vhodné alespoň stručně nastínit obsah rozhodčí smlouvy uzavírané mezi podnikateli pro řešení podnikatelských sporů, a to pro snazší představu rozdílu oproti rozhodčí smlouvě pro řešení spotřebitelských sporů. Pokud jde o formu, jak je zmíněno výše, rozhodčí smlouva (rozhodčí doložka) musí být písemná. Na rozdíl od rozhodčí doložky pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, může být rozhodčí doložka sjednaná mezi podnikateli nadále součástí podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní.

Jak již bylo zmíněno výše, zákon o rozhodčím řízení v aktuálním znění, neklade žádné zvláštní požadavky na obsah rozhodčí smlouvy sjednávané mezi podnikateli. Vychází se tak z autonomie vůle smluvních stran. Důležité je, aby bylo z obsahu takové rozhodčí smlouvy zřejmé, který rozhodce či stálý rozhodčí soud má spor mezi účastníky rozhodnout, případně, z jakého právního vztahu má být vzniklý spor řešen určitým rozhodcem či rozhodčím soudem. Strany se mohou dohodnout na konkrétním způsobu vedení řízení a pověřit rozhodce k tomu, že rozhodce může spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, což bylo vždy ve spotřebitelských sporech předmětem diskuze, zda je ve vztahu ke spotřebiteli možné.

V podnikatelských sporech je v zásadě ponecháno na vůli stran, zda se dohodnou na tom, že jejich spory bude projednávat a rozhodovat stálý rozhodčí soud zřízený na základě zákona či soukromý subjekt, kterého rozhodováním sporu pověří. To vše při respektování

zákona, základních zásad rozhodčího řízení a ústavně zaručených procesních práv, jakož i výše uvedených judikatorních závěrů.

O dalších konkrétních odlišnostech mezi podnikatelskými a spotřebitelskými spory v rozhodčím řízení je pojednáno v následujících kapitolách.

2.3.2. Forma a obsah rozhodčí smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem

Až do 31. 3. 2012 nebyly právním předpisem upraveny náležitosti (obsah) rozhodčí smlouvy sjednávané se spotřebitelem a požadavky byly shodné jako u rozhodčích smluv sjednávaných mezi podnikateli. Průlom v tomto pojetí a zakotvení určitých odlišností s ohledem na právní postavení spotřebitele, přinesla do této doby pouze judikatura, která v rozhodčím řízení zohledňovala slabší postavení spotřebitele a zkoumala rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku) z toho hlediska, že rozhodčí smlouva je dohodou a je-li taková dohoda uzavírána mezi podnikatelem a spotřebitelem, platí obecný režim zákazu nepřiměřených podmínek dle § 55 a § 56 OZ.³¹

Přijetím zákona č. 19/2012 Sb., který novelizoval zákon o rozhodčím řízení, došlo v § 3 odst. 3 až odst. 6 ZoŘ k zakotvení přísnějších požadavků na rozhodčí smlouvy sjednávané mezi podnikateli a spotřebiteli pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Z vládního návrhu této novely vyplývá, že v souladu s právem Evropské unie je třeba posílit ochranu spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany, v rozhodčím řízení. Spotřebitelské spory mají totiž své specifikum v tom, že jednou ze stran sporu je spotřebitel, který není profesionál. Jeho slabší pozice je zřetelná nejen při samotném rozhodčím řízení, ale již při sjednávání rozhodčí smlouvy. Ze čtyř variant řešení (o nichž je pojednáno výše v kapitole 1.3), se nejpříjemnější jevila varianta přijetí konkrétních opatření a pravidel, která zohledňují slabší postavení spotřebitele, přímo do zákona o rozhodčím řízení. Tendence, které ze strany veřejnosti směřovaly k zákazu sjednávání rozhodčích smluv se spotřebiteli a tím k vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčích řízení, byly zavrhnuty s ohledem na skutečnost, že rozhodčí řízení je obecně uznávanou alternativou soudního řízení, a to i ve vztahu ke spotřebiteli. O skutečnosti, že mimosoudní řešení sporů je vhodné pro spotřebitelské spory svědčí i tendence, která se projevuje v evropských směrniciích na ochranu spotřebitele. Ve všech nových směrniciích je závazek pro členské státy, aby podporovaly mimosoudní řešení

---

³¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení

spotřebitelských sporů. Přitom je na jednotlivých státech, jakým způsobem podporu zajistí. I v České republice stát dosud obecně podporoval mimosoudní řešení spotřebitelských sporů formou rozhodčího řízení, a to i přes některé tlaky veřejnosti argumentující značným zásahem do lidských práv v důsledku ztráty možnosti projednání věci u soudu a zneužíváním spotřebitele jako slabší smluvní strany v závazkových vztazích.³² S ohledem na tyto skutečnosti bylo novelou č. 19/2012 Sb. přistoupeno k přijetí pravidel pro sjednávání, obsah a formu rozhodčích smluv (rozhodčích doložek) pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv.

Prvním z těchto pravidel zakotvených v § 3 odst. 3 ZoRŘ je povinnost sjednávat rozhodčí smlouvu pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv samostatně, tj. na samostatné listině, a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní. V opačném případě by byla taková rozhodčí smlouva neplatná. Podepsáním rozhodčí smlouvy se totiž smluvní strany vzdávají práva na to, aby jejich spor ve věci samé projednal soud, a delegují tuto pravomoc na soukromý subjekt. Důvodem pro přijetí této právní úpravy byly případy z praxe, kdy slabší smluvní strana nemá vůli rozhodovací pravomoc delegovat, avšak silnější strana stanoví toto jako podmínku *sine qua non* k uzavření smlouvy. Takovými případy byly případy rozhodčích doložek v adhezních smlouvách, při jejichž sjednávání nemá slabší strana (zpravidla spotřebitel) možnost modifikace a má pouze možnost smlouvu buď uzavřít tak, jak je, či ji neuzavírat vůbec. Takový projev vůle bylo jen stěží možné za dostatečný v případě, že důsledkem je vzdání se práva na přístup k soudu. Proto uvedená právní úprava s ohledem na ochranu slabší smluvní strany – spotřebitele – zakotvila jako platnou pouze takovou rozhodčí smlouvu, která bude sjednána samostatně a bude jednoznačně obsahovat projevy vůle obou smluvních stran. Spotřebitel tak měl mít při vyjednávání s podnikatelem daleko lepší pozici než doposud. Rozhodčí smlouva musí být individuálně sjednávanou podmínkou a spotřebitel má na výběr, zda ji podepíše či nikoliv.³³ Je otázkou, co se rozumí ustanovením, že musí být rozhodčí doložka „sjednána samostatně“. Alexander J. Bělohlávek se domnívá, že to neznamená, že by rozhodčí smlouva (rozhodčí doložka) musela být obsažena v samostatné listině oddělené od smlouvy hlavní. Domnívá se, že rozhodčí doložka může být technicky součástí stejné listiny jako smlouva hlavní, musí však být zřejmé, že představuje samostatný smluvní akt a byla projednána, sjednána a uzavřena samostatně. Podle názoru Alexandera J. Bělohlávky je tedy přijatelné, aby rozhodčí doložka představovala samostatnou část listiny, v níž je obsažena smlouva hlavní, když bude též samostatně podepsána. Dokonce se domnívá, že rozhodčí

---

³² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení

³³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení (zvl.část)

doložka sjednaná odděleně od smlouvy hlavní je nevhodná, neboť odporuje cíli, který sleduje novela ZoŘŘ, totiž ochranu práv spotřebitelů a jejich informovanost, když má za to, že čím více listin je spotřebiteli předkládáno, tím více se snižuje míra jeho pozornosti.³⁴ Oproti tomu M. Maisner má za to, že rozhodčí smlouva (rozhodčí doložka) musí být uzavřena na samostatné listině a samostatně podepsána. Na rozdíl od Alexandera J. Bělohávků se naopak domnívá, že jen v takovém případě si bude spotřebitel za použití alespoň minimální opatrnosti vědom toho, že uzavírá rozhodčí smlouvu, která případné spory vyjímá z pravomoci obecných soudů.³⁵ Vzhledem k tomu, že důvodová zpráva k návrhu novely – zákona č. 19/2012 Sb. - hovoří o *nastavení zákonné povinnosti podepisovat rozhodčí smlouvu na samostatném listě*, přikláním se spíše k názoru M. Maisnera o sjednání rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky) na samostatné listině oddělené od smlouvy hlavní.

Další z pravidel zvyšující ochranu spotřebitele ve vztahu k rozhodčí smlouvě obsahuje tzv. informační povinnost podnikatele, který hodlá se spotřebitelem uzavřít rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku). Podnikatel je v takovém případě povinen s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou uzavřením rozhodčí doložky nastat. Náležitým vysvětlením se přitom rozumí vysvětlení všech následků rozhodčí doložky.³⁶ Důvodem zavedení povinnosti poskytnout spotřebiteli tyto uvedené informace je obecně nízká míra znalostí spotřebitelů o důsledcích, které pro ně může mít podpis rozhodčí doložky. Včasné a úplné informace jsou nezbytným předpokladem pro to, aby spotřebitel mohl činit kvalifikovaná rozhodnutí. Spotřebitel musí být schopen správně posoudit důsledky podpisu rozhodčí doložky.³⁷

Pokud jde o obsah rozhodčí doložky sjednávané se spotřebitelem, § 3 odst. 5 ZoŘŘ vymezuje, že rozhodčí doložka musí obsahovat pravdivé, přesné a úplné informace o

- rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud
- způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení

---

³⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 251

³⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 18

³⁶ Srov. § 3 odst. 4 ZoŘŘ

³⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení (zvl.část)

- odměně rozhodce a předpokládaných druhích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a o pravidlech pro jejich přiznání
- místu konání rozhodčího řízení
- způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli
- tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný

Svěruje-li rozhodčí doložka rozhodování sporu stálému rozhodčímu soudu, jsou požadavky uvedené v odst. 5 (viz výše) splněny také odkazem na statuty a řády stálých rozhodčích soudů, vydávaných podle § 13 ZoRŘ³⁸.

Ministerstvo spravedlnosti vydalo vzorovou rozhodčí smlouvu uzavíranou mezi podnikatelem a spotřebitelem, podle níž má spor ze spotřebitelské smlouvy rozhodovat jiný než stálý rozhodčí soud.³⁹ Náležitosti, které zákon o rozhodčím řízení požaduje v § 3 odst. 5, se týkají rozhodčí smlouvy sjednávané se spotřebitelem před vznikem sporu, tedy ve formě rozhodčí doložky.

Pokud jde o konkrétní náležitosti rozhodčí smlouvy, resp. rozhodčí doložky, je třeba v první řadě označit smluvní strany, které uzavírají rozhodčí doložku. Jde-li o fyzické osoby - spotřebitele, označují se strany jménem a příjmením, bydlištěm a datem narození. Právnícké osoby – podnikatelé se označují názvem, identifikačním číslem, sídlem, přičemž je třeba připojit jméno fyzické osoby, která právníckou osobu zastupuje, tj. která je oprávněná za právníckou osobu jednat. V rozhodčí smlouvě je třeba označit konkrétní spotřebitelskou smlouvu, z níž vzniklé spory je rozhodce oprávněn řešit. Ministerstvo spravedlnosti doporučuje vypsát název smlouvy, smluvní strany, mezi kterými byla smlouva uzavřena, a datum uzavření spotřebitelské smlouvy. Dále je třeba v rozhodčí smlouvě uvést informaci o rozhodci. Tím je myšleno, zda bude rozhodovat jeden rozhodce, tři rozhodci, rozhodci určení dle konkrétních pravidel popsaných v rozhodčí smlouvě či určení způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení, která jsou k rozhodčí smlouvě přiložena. K tomu je třeba uvést místo, kde se bude rozhodčí řízení konat. Podle § 3 odst. 5 ZoRŘ je třeba v rozhodčí smlouvě uvést informace o rozhodci, anebo o způsobu jeho určení. Rozhodce může být určen též způsobem uvedeným v Pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou tato pravidla k rozhodčí smlouvě přiložena. Rozhodcem určeným rozhodčí smlouvou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv může být jen rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti (to

---

³⁸ Srov. § 3 odst. 6 ZoRŘ

³⁹ Vzorová rozhodčí smlouva je dostupná na [www.justice.cz](http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5866&d=322478) (<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5866&d=322478>)

neplatí do 1. 10. 2012). O osobě rozhodce a požadavcích na osobu rozhodce, který je oprávněn řešit spory ze spotřebitelských smluv, je pojednáno v kapitole 3.2 této práce. V souladu s § 3 odst. 5 ZoŘ je dále třeba v rozhodčí smlouvě uvést informaci o způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení. Ministerstvo spravedlnosti ve vzorové rozhodčí smlouvě navrhuje uvést, že se rozhodčí řízení zahajuje doručením písemné žaloby na určitou (přesnou) adresu. Pokud jde o formu rozhodčího řízení, je třeba uvést, zda bude v průběhu rozhodčího řízení nařízeno vždy alespoň jedno ústní jednání, popř. nebude nařízeno, pokud mezi účastníky nejsou sporné skutečnosti významné pro rozhodnutí. Ústní jednání však musí být nařízeno vždy, pokud o to účastník požádá nebo to rozhodce považuje za vhodné. Dále je třeba v rozhodčí smlouvě uvést informaci o odměně rozhodce. Lze ji vymezit různými způsoby, například procentuální částkou z žalované sumy. Spotřebiteli však mohou v rozhodčím řízení vzniknout i další náklady. Kromě odměny rozhodce, příp. poplatku za rozhodčí řízení, to může být odměna advokáta, hotové výdaje účastníka a jeho zástupce, ušlý výdělek účastníka a jeho zástupce, náklady důkazů (znaleckého posudku) apod. Koná-li se rozhodčí řízení u stálého Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu, může se dále podle tohoto Řádu jednat o náklady odpovídající poplatku za přezkum usnesení o zastavení řízení pro nedostatek pravomoci rozhodčího soudu, poplatku za zvláštní jmenování předsedy rozhodčího senátu, správní náklady rozhodčího soudu, zvláštní náklady rozhodčího soudu (znalečné, tlumočné, apod.). Rozhodce může náhradu nákladů řízení přiznat straně, která měla ve věci plný nebo částečný úspěch, a to přiměřeně dle pravidel stanovených v § 142 až § 151 o.s.ř. Všechny tyto předpokládané druhy nákladů musí být v rozhodčí smlouvě uvedeny. Pokud jde o místo konání rozhodčího řízení, musí být uvedeno místo, kde se bude konat ústní jednání. Pro informaci v rozhodčí smlouvě postačí označení města. Konkrétní adresa pak bude obsažena v pozvánce na ústní jednání. Pokud jde o způsob doručení rozhodčího nálezu, musí být uvedena informace o tom, že stejnopis rozhodčího nálezu se doručuje stranám, nebo mají-li zástupce, jejich zástupcům, poštou do vlastních rukou. Konečně musí být uvedeno, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný.

Výše uvedené náležitosti rozhodčí smlouvy bude třeba zkoumat ve sporech ze spotřebitelských smluv uzavřených za účinnosti dosavadní právní úpravy, když podle této dosavadní právní úpravy budou nadále tyto spory rozhodovány v rozhodčím řízení. Od 1.12.2016 však již nebude možné uzavřít rozhodčí smlouvu mezi podnikatelem a spotřebitelem, když zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, vkládá do § 2 odst. 1 ZoŘ další výjimku sporů,

u nichž se strany mohou dohodnout na pravomoci rozhodce nebo stálého rozhodčího soudu, a to sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel.

3. Rozhodce

3.1. Pojem rozhodce obecně, určení, jmenování a vyloučení

Ustanovení § 4 ZoŘ upravuje podmínky rozhodcovské způsobilosti. Tyto podmínky musí být zachovány po celou řízení. Nejde totiž o podmínky pro jmenování rozhodcem, nýbrž pro výkon funkce rozhodce. I přesto, že rozhodčí řízení končí teprve právní mocí rozhodčího nálezu nebo doručením usnesení o skončení řízení stranám, je zapotřebí požadavek rozhodcovské způsobilosti limitovat vydáním rozhodčího nálezu, a nikoliv skončením řízení. Typické je to v případě, kdy rozhodčí nález podléhá přezkumu jinými rozhodci. V takovém případě by bylo nepřiměřené požadovat, aby rozhodce splňoval podmínky i po dobu přezkumného řízení, ačkoliv rozhodčí řízení končí právní mocí přezkumného rozhodčího nálezu nebo doručením usnesení o skončení řízení vydaného právě v řízení o přezkumu.⁴⁰

Rozhodcem může být podle § 4 odst. 1 ZoŘ občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Z uvedeného vymezení vyplývá, že rozhodcem podle tohoto zákona může být jen občan České republiky, tj. fyzická osoba, která dovršila 18 let, nebyla pravomocně odsouzená za trestný čin, jestliže se na ní nehledí jako by nebyla odsouzená⁴¹ a zvláštní právní předpis nevylučuje, aby se stala rozhodcem. Takovým zvláštním předpisem, který vylučuje, aby se určitá osoba stala (byla) rozhodcem, je například zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, který v § 80 odst. 5 písm. b) mimo jiné vylučuje, aby soudce jmenovaný podle tohoto zákona působil jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu. Obdobně je v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v § 4 odst. 3 omezení pro ústavní soudce spočívající v tom, že *výkon funkce soudce Ústavního soudu je neslučitelný s jinou placenou funkcí nebo s jinou výdělečnou činností, s výjimkou správy vlastního majetku, činnosti vědecké, pedagogické, literární a umělecké, pokud taková činnost není na újmu funkce soudce, jejího významu a důstojnosti a neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost rozhodování Ústavního soudu*. Z toho lze dovodit, že osoba, která je jmenována soudcem Ústavního soudu, nemůže být současně rozhodcem. Z dalších právních předpisů, které stanoví neslučitelnost s funkcí rozhodce, lze uvést zákon č. 14/2004

---

⁴⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 305

⁴¹ Srov. § 4 odst. 2 ZoŘ

Sb., o státním zastupitelství, podle jehož § 24 odst. 2 písm. e) nesmí státní zástupce působit jako rozhodce nebo sprostředkovatel řešení právního sporu.

Podmínka výkonu funkce rozhodce výlučně fyzickou osobou není porušena sjednáním příslušnosti stálého rozhodčího soudu – právnické osoby – zřízeného v souladu s § 13 odst. 1 ZoŘŘ. Ačkoliv rozhodnutí přijatá v rámci řízení před stálým rozhodčím soudem jsou rozhodnutím tohoto rozhodčího soudu, jde o rozhodnutí přijatá prostřednictvím rozhodců, fyzických osob, splňujících podmínky § 4 a násl. ZoŘŘ.⁴²

Pokud jde o podmínku občanství České republiky, v tomto směru právní úprava doznala změn. Ještě právní úprava účinná do 31. 12. 2013 umožňovala, aby funkci rozhodce vykonával cizinec, *jestliže splňuje podmínku bezúhonnosti a způsobilosti k právním úkonům, přičemž podmínka způsobilosti k právním úkonům se řídí právním řádem státu, jehož je příslušníkem; stačí však, má-li takováto osoba způsobilost k právním úkonům podle práva České republiky*⁴³. Uvedené vymezení požadavků na osobu rozhodce bylo změněno až přijetím zákona č. 91/2012 Sb., totiž „novým“ zákonem o mezinárodním právu soukromém, který s účinností od 1. 1. 2014 zrušil mimo jiné i výše uvedené ustanovení o možnosti vykonávat funkci rozhodce i pro cizince.

Ustanovení § 4 ZoŘŘ vymezuje podmínky pro rozhodce určeného rozhodčí doložkou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Toto ustanovení se do zákona o rozhodčím řízení dostalo novelou č. 19/2012 Sb., původně do odstavce 4. V souvislosti se změnami provedenými výše uvedeným zákonem č. 19/2012 Sb. je toto ustanovení aktuálně v odstavci 3. Podle tohoto ustanovení rozhodcem určeným rozhodčí doložkou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv může být jen osoba zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Podrobněji je o těchto rozhodcích a souvisejících právních otázkách pojednáno v následující kapitole zaměřené právě na rozhodce oprávněného projednat a rozhodnout spory ze spotřebitelských smluv.

Osobu rozhodce má v souladu s § 7 ZoŘŘ určit rozhodčí smlouva, resp. má určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Rozhodce může být určen i stranami dohodnutou osobou nebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou tato pravidla k rozhodčí smlouvě přiložena. Pokud má být rozhodčí řízení konáno u stálého rozhodčího soudu zřízeného zákonem podle jeho řádu, pak tato pravidla

---

⁴² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str.

⁴³ Srov. § 4 odst. 2 ZoŘŘ ve znění účinném do 31.12.2013

(řád) nemusí být přiložena a postačí pouze odkaz na tento řád, neboť podle § 13 odst. 2 ZoŘŘ jsou statuty a řády stálých rozhodčích soudu uveřejněny v Obchodním věstníku a podle odst. 3 tohoto ustanovení platí, že pokud strany neujednaly v rozhodčí smlouvě jinak, platí, že se těmito předpisům (statut a řád) podrobily. Uvedené ustanovení § 7 ZoŘŘ bylo rovněž novelou č. 19/2012 Sb. upraveno, a to v reakci na judikaturu citovanou v čl. 2.3 této práce, když platí zásada, že rozhodce musí být určen transparentním způsobem. Přitom ve vztahu ke spotřebiteli musí být již v rozhodčí doložce informace o rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud. Zákon o rozhodčím řízení stanoví podmínku, že počet rozhodců musí být vždy lichý⁴⁴. V případě, že by však rozhodčí smlouva v rozporu s uvedenou podmínkou určila počet rozhodců sudý, mohlo by to způsobovat neplatnost rozhodčí smlouvy. Jednoznačný důsledek spočívající v automatické neplatnosti rozhodčí smlouvy ve všech případech, kdy tato obsahuje dohodu o sudém počtu rozhodců, nelze z ustanovení § 7 odst. 1 ZoŘŘ dovodit, nýbrž dovodit lze neplatnost pouze za předpokladu, že takové ujednání lze z pohledu všech okolností považovat za podstatné. V případě dohody o sudém počtu členů rozhodčího senátu je vždy nutné zvážit, zda převažoval zájem stran na rozhodování sporu sudým počtem osob nebo zájem stran na rozhodování sporu v rozhodčím řízení za vyloučení pravomoci soudů za všech okolností. Požadavek lichého počtu rozhodců souvisí s ustanovení § 25 odst. 1 ZoŘŘ, podle kterého musí být rozhodčí nález usnesen většinou rozhodců.⁴⁵ Pro úplnost je třeba uvést, že u rozhodčích smluv uzavřených před 1.1.1995 lze nalézt ujednání o sudém počtu rozhodců v souladu s tehdejším ustanovením § 6 odst. 1 ZoŘŘ, který s možností sudého počtu členů rozhodčího senátu počítal a pro tento případ obsahoval speciální úpravu stanovující, že v těchto případech je rozhodující hlas předsedy rozhodčího senátu.⁴⁶

Neobsahuje-li rozhodčí smlouva ustanovení rozhodců podle výše uvedených pravidel, stanoví zákon *náhradní* pravidlo pro jmenování rozhodce, a sice že jmenuje každá ze stran jednoho rozhodce a tito rozhodci volí předsedajícího rozhodce.⁴⁷ Jestliže strana, která má jmenovat rozhodce, tak neučiní do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenování rozhodci ve stejné lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce, stanoví v tomto případě zákon *náhradní* pravidlo či možnost jmenování rozhodce na návrh stran, a sice že

---

⁴⁴ Srov. § 7 odst. 1 ZoŘŘ, poslední věta

⁴⁵ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 380

⁴⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 381

⁴⁷ Srov. § 7 odst. 2 ZoŘŘ

jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak. Návrh může soudu podat kterákoli strana nebo každý z již jmenovaných rozhodců.⁴⁸ Obdobně, pokud se jmenovaný rozhodce vzdá funkce rozhodce nebo nemůže činnost rozhodce vykonávat, jmenuje soud na návrh kterékoli strany nebo rozhodce nového rozhodce, pokud se strany nedohodly jinak.⁴⁹

Funkci rozhodce může převzít kdokoliv, kdo splňuje zákonné předpoklady uvedené v § 4 ZoŘ.⁵⁰ Ve sporech ze spotřebitelských smluv musí navíc rozhodce splňovat podmínku zápisu na seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv vedeném Ministerstvem spravedlnosti dle § 40a ZoŘ. Převzetí funkce rozhodce je dobrovolné, zároveň by převzetí funkce rozhodce mělo předcházet pečlivé uvážení ze strany rozhodce, zda je schopen funkci v průběhu celého řízení řádně vykonávat.⁵¹ Zákon o rozhodčím řízení v § 5 odst. 1 výslovně uvádí, že nikdo není povinen přijmout funkci rozhodce. Pokud však tuto funkci přijme, je povinen vykonávat ji v souladu se zákonem o rozhodčím řízení a dalšími předpisy. Přijetí funkce rozhodce musí být písemné.⁵² Není nezbytné, aby se převzetí funkce rozhodce stalo úkonem adresovaným účastníkovi, který rozhodce jmenoval, či zda se bude jednat pouze o prohlášení v písemné formě, které bude založeno ve spisové dokumentaci, a straně, která rozhodce jmenovala, toto rozhodnutí ze strany rozhodce pouze oznámeno jinou formou, například při prvním ústním jednání ve věci. S ohledem na to, že písemné převzetí jmenování je podmínkou výkonu funkce rozhodce, jedná se o podmínku projednání věci, která by měla být doložena v podkladech osvědčujících průběh řízení a archivovaných v souladu s § 29 ZoŘ.⁵³

§ 5 odst. 3 ZoŘ stanoví, že se rozhodce může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran. Závažné důvody je třeba posuzovat podle konkrétních okolností. Vedle případů, spočívajících v osobním stavu, jako je například nemoc, závažné změny v rodinné situaci, jde například o případy, kdy rozhodce bude neočekávaně svým

---

⁴⁸ Srov. § 9 odst. 1 ZoŘ

⁴⁹ Srov. § 9 odst. 2 ZoŘ

⁵⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 329

⁵¹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 329

⁵² Srov. § 5 odst. 2 ZoŘ

⁵³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 329

zaměstnavatelem vyslán na dlouhodobou pracovní cestu, jejíž trvání by znamenalo nepřiměřené prodloužení v projednávání věci. Většinou jde o případy, které jsou nezávislé na stranách nebo na průběhu řízení. Za závažný důvod je třeba považovat jakoukoliv okolnost, která má objektivní povahu. Mohou však nastat případy, které budou ospravedlňovat odstoupení rozhodce, a to skutečnosti spočívající v některých okolnostech řízení nebo v chování samotných rozhodců.⁵⁴ Oproti oprávnění vzdání se funkce rozhodce zákon o rozhodčím řízení stanoví také povinnost rozhodce vzdát se funkce rozhodce, a to v § 12 ZoŘ, podle něhož je již určený nebo jmenovaný rozhodce povinen se funkce rozhodce vzdát, pokud je ve smyslu § 11 ZoŘ vyloučen z projednávání věci, a to je v případech, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.⁵⁵ Pokud se v těchto případech rozhodce nevzdá funkce, mohou se strany dohodnout o postupu při jeho vyloučení. Kterákoli ze stran může podat návrh, aby o vyloučení rozhodce rozhodl soud. Aby bylo možné dospět k závěru o nepodjatosti rozhodce, je každému rozhodci, který má být určen nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, v § 8 odst. 2 ZoŘ zakotvena povinnost bezodkladně stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochyby o jeho nepodjatosti.

Nejvyšší soud ČR se v rozhodnutí sp.zn. 33 Odo 135/2006 ze dne 31.1.2008 zabýval otázkou účinnosti rozhodčí smlouvy pro případ, že se jediný rozhodčí smlouvou určený (jmenovaný) rozhodce vzdá funkce rozhodce. Nejvyšší soud dovodil, že v takovém případě rozhodčí doložka (rozhodčí smlouva) pozbývá účinnosti (zaniká) a je vyloučeno, aby soud analogicky podle § 9 odst. 2 ZoŘ jmenoval na místo odstoupivšího rozhodce nového žalobcem označeného rozhodce. Nejvyšší soud v tomto případě dovodil, že pokud se smluvní strany dohodly, že jejich spory bude rozhodovat jediný blíže konkretizovaný rozhodce, daly tím najevo, že jsou ochotny podrobit se rozhodnutí této jediné osoby. V takovém případě shledávám jako možné řešení – za situace, kdy se strany dohodnou na tom, že jejich spor bude projednán a rozhodnut v rozhodčím řízení – sjednat novou rozhodčí smlouvu, a to i ve fázi po vzniku sporu.

Pokud jde o povinnosti již určených či jmenovaných rozhodců, kromě obecné povinnosti vykonávat funkci rozhodce v souladu s právními předpisy, povinnosti nestrannosti a nezávislosti, jsou také povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli

---

⁵⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 333

⁵⁵ Srov. § 8 odst. 1 ZoŘ

v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.⁵⁶ Povinnost mlčenlivosti rozhodců souvisí s neveřejným charakterem rozhodčího řízení.⁵⁷ V obou případech, tj. jak pokud jde o povinnost mlčenlivosti, tak i v případě neveřejnosti jde o principy, které jsou považovány za zásady vlastní rozhodčímu řízení. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je na rozdíl od řízení před soudem zásadně neveřejné, a to ve všech fázích, je nutná povinnost mlčenlivosti v zájmu účastníků vykládat velmi široce. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje jen na otázky přímo související s řízením či předmětem sporu, nýbrž i na veškeré okolnosti a informace, o kterých se rozhodci v průběhu řízení dozvědí. Neveřejný charakter rozhodčího řízení bývá považován za jednu z jeho výhod, obvykle ve sporech z obchodního styku.⁵⁸ Oproti tomu ve spotřebitelských sporech se o neveřejnosti ústního jednání vedou četné diskuze ve vztahu k ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces. O této problematice je podrobně pojednáno v kapitole 4.4.3 této práce.

Rozhodce mohou mlčenlivosti zprostit strany. Vyžaduje se výslovný souhlas obou stran, resp. existuje-li procesní společenství, je zapotřebí, aby takový výslovný souhlas poskytli všichni, a to i u nerozlučného společenství. Souhlas musí být adresný (tj. musí směřovat vůči konkrétnímu rozhodci nebo konkrétním rozhodcům, případně vůči všem členům rozhodčího senátu) a může omezit poskytnutí informací o průběhu anebo výsledku řízení, resp. ohledně rozhodčího řízení je takového a jeho průběhu jen na část řízení nebo na určité otázky související s řízením.⁵⁹ Jestliže strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti z vážných důvodů předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce trvalý pobyt. Pokud rozhodce nemá trvalý pobyt na území České republiky nebo jej nelze zjistit, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti předseda okresního soudu, v jehož obvodu byl vydán rozhodčí náleží. Pokud nelze zjistit ani toto místo vydání náleží nebo nebyl-li náleží vydán v České republice, rozhoduje předseda Obvodního soudu pro Prahu 1.⁶⁰ Za vážné důvody vedoucí ke zproštění mlčenlivosti předsedou okresního (resp. obvodního) soudu lze považovat například důvody, spočívající v tom, že poskytnutí informací o průběhu řízení před rozhodci může být pro některou ze stran důležité při uplatnění jiných práv v jiných řízeních. Informace rozhodce

---

⁵⁶ Srov. § 6 odst. 1 ZoŘŘ

⁵⁷ Srov. § 19 odst. 3 ZoŘŘ poslední věta: Řízení je vždy neveřejné

⁵⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 343

⁵⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 344-345

⁶⁰ Srov. § 6 odst. 2 ZoŘŘ

o průběhu řízení a o průběhu dokazování může třeba sloužit jako svědectví o existenci některé listiny nebo věci, která byla v průběhu rozhodčího řízení předložena jako důkaz. Informace o průběhu rozhodčího řízení může být významná též v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, v němž mohou důležitou roli hrát okolnosti týkající se způsobu poskytnutí možnosti vyjádření se k věci apod.⁶¹

3.2. Rozhodce oprávněný k projednání sporů ze spotřebitelských smluv

Jak již bylo předestřeno v předchozí kapitole, novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb., bylo reagováno na potřebu posílení ochrany spotřebitele také u osoby samotného rozhodce. Do § 4 ZoŘ byl doplněn původně odst. 4, nyní odst. 3⁶², který stanoví zvláštní podmínku pro rozhodce určeného k rozhodčí doložkou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, a sice že tímto rozhodcem může být jen osoba zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. V souvislosti s tím byla do zákona o rozhodčím řízení včleněna také část pátá, a to ustanovení § 35a až 35d, která vymezovala seznam rozhodců vedený Ministerstvem spravedlnosti, včetně podmínek zápisu a vyškrtnutí ze seznamu. Zřejmým nedopatřením však byla zákonem č. 91/2012 Sb. celá tato pátá část zákona o rozhodčím řízení zrušena. S jeho účinností, tj. od 1. 1. 2014 by tak chyběla právní úprava vymezující podmínky zápisu do seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory. Proto byla přijatá další novela, a to zákon č. 303/2013 Sb., který do zákona o rozhodčím řízení mimo jiné včlenil část šestou (§ 40a až § 40d), obsahově shodnou s omylem zrušenou částí pátou. V této části šesté jsou tedy v aktuálně účinném znění vymezeny podmínky a pravidla upravující seznam rozhodců vedený Ministerstvem spravedlnosti, včetně podmínek zápisu a vyškrtnutí ze seznamu. Zavedení seznamu rozhodců bylo dalším důsledkem posílení kontroly státu nad rozhodčím řízením u spotřebitelských sporů. Zápis na tento seznam je nezbytným předpokladem pro výkon funkce rozhodce ve spotřebitelských sporech.

Zákon č. 258/2016 Sb. s účinností od 1.12.2016 celou tuto šestou část zákona o rozhodčím řízení zrušuje. U sporů ze spotřebitelských smluv na základě rozhodčích doložek sjednaných před účinností zákona č. 258/2016 Sb. se však nadále bude zkoumat, zda je

---

⁶¹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 347-349

⁶² Původní právní úprava podle novely č. 19/2012 Sb. vymezovala požadavky na osobu rozhodce pro spotřebitelské spory v odst. 4. Současná právní úprava vymezuje požadavky na osobu rozhodce v odst. 3; úprava byla provedena v souvislosti s novelou zákonem č. 91/2012 Sb. s účinností od 1.1.2014

rozhodce zapsán v uvedeném seznamu a zda je tak oprávněn spory ze spotřebitelských smluv rozhodovat. Podle přechodných ustanovení uvedené novely se ustanovení části šesté zákona o rozhodčím řízení použijí ve vztahu k rozhodcům zapsaným do seznamu rozhodců ke dni předcházejícímu dni nabytí účinnosti zákona č. 258/2016 Sb. ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

3.2.1. Vznik rozhodcovské způsobilosti pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv – zápis do seznamu rozhodců pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv

O zápisu rozhodce do seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory dosud rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti na žádost osoby, která chce být zapsána v seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory. Ministerstvo takovou osobu zapíše, pokud splňuje následující zákonem stanovené požadavky. Rozhodcem pro spotřebitelské spory se podle § 40b ZoŘŘ může stát fyzická osoba, která je svéprávná, bezúhonná, získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo, nebyla v posledních 5 letech na základě rozhodnutí ministerstva vyškrtuta ze seznamu rozhodců a uhradila ministerstvu správní poplatek ve výši 5.000,- Kč. Vysokoškolským vzděláním v oboru právo se rozumí buď vzdělání v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice nebo vzdělání studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání jako v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice. Právě tento kvalifikační požadavek je předmětem diskuze právnické veřejnosti, a to zejména s ohledem na jeho vymezení až v § 40b odst. 3 ZoŘŘ (podřazení pod část šestou o seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti) a nikoliv již v samotném § 4 odst. 3 ZoŘŘ, v němž mají být zakotveny veškeré materiální požadavky na rozhodce pro spotřebitelské spory. Alexander J. Bělohlávek a Tomáš Řezníček považují absenci provázanosti za legislativně technický exces.⁶³

---

⁶³ Alexander J. Bělohlávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, čerpáno ze systému ASPI

V žádosti o zápis do seznamu rozhodců žadatel uvádí jméno a příjmení, místo trvalého pobytu, rodné číslo, bylo-li mu přiděleno, datum narození a kontaktní adresu. K žádosti doloží ověřenou kopii dokladu o dosaženém vzdělání, výpis obdobný výpisu z evidence rejstříku trestů vydaný státem, jehož je žadatel občanem, který nesmí být starší 3 měsíců a doklad prokazující zaplacení správního poplatku. Pokud jde o žadatele, který je občanem České republiky, za účelem doložení bezúhonnosti si ministerstvo vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů, a to v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup. Pokud žadatel splní výše uvedené podmínky, provede ministerstvo zápis do seznamu rozhodců bez zbytečného odkladu. Ministerstvo následně vydá zapsanému rozhodci osvědčení o zápisu, a to nejpozději do 30 dnů.⁶⁴ Z tohoto vyplývá, že Ministerstvo jen zkoumá splnění zákonných požadavků a v případě kladného výsledku je povinno žadatele do seznamu zapsat. Jinými slovy po splnění zákonem předepsaných požadavků tedy existuje právní nárok na zápis do seznamu. Do 30 dnů je pak Ministerstvo povinno vydat zapsanému rozhodci osvědčení, v němž je uvedeno číslo osvědčení, jméno rozhodce, datum narození a rodné číslo a den, kdy byl rozhodce zapsán do seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory. Otázkou je, jak by bylo možné se bránit v případě neprovedení zápisu, či v případě prodlení se zápisem do seznamu rozhodců pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Protože zákon o rozhodčím řízení neobsahuje zvláštní úpravu, měla by se použít subsidiárně úprava pro vydání rozhodnutí dle správního řádu. Bylo by tedy možné využít institutu ochrany před nečinností dle § 80 správního řádu, případně správní žalobu dle příslušného ustanovení soudního řádu správního.⁶⁵

Seznam rozhodců oprávněných rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv je uveřejněn na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti zveřejňuje na svých internetových stránkách údaje o rozhodcích zapsaných v seznamu pro spotřebitelské spory, a to jméno a příjmení, kontaktní adresu uvedenou rozhodcem, číslo osvědčení, den zápisu do seznamu, den a důvod vyškrtnutí ze seznamu⁶⁶.

Přestože Ministerstvo spravedlnosti jakožto správní orgán nadaný autoritativní mocí rozhoduje (v materiálním smyslu) o právech žadatele stát se rozhodcem pro spotřebitelské spory, nelze se domnívat, že by tím stát nesl odpovědnost za řádný výkon funkce rozhodce ve spotřebitelských sporech, za meritorní projednání a rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení nebo

---

⁶⁴ Srov. § 40b odst. 2 až 5 ZoŘŘ

⁶⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 252

⁶⁶ Srov. § 40a odst. 2 ZoŘŘ

že by snad výkon rozhodcovské činnosti v těchto případech byl výkonem státní moci. Strany v rozhodčím řízení vylučují i ve spotřebitelských sporech právo na meritorní projednání a rozhodnutí sporu v řízení před soudem na základě své autonomně projevené vůle v mezích dovolených právními předpisy. Rozhodčí řízení a v rámci něj i činnost rozhodce není výkonem svěřené (přenesené) pravomoci státu na základě zákona, nýbrž v rámci zákona a na základě ujednání stran je toto oprávnění přenášeno na soukromoprávní subjekty-rozhodce. Ti i v řízení týkající se spotřebitelských sporů zůstávají soukromými osobami, které nevykonávají státní (veřejnou) moc. Absenci odpovědnosti státu za výkon funkce rozhodce nasvědčuje i způsob, kterým dochází k zápisu rozhodce seznam rozhodců pro spotřebitelské spory. Stát (Ministerstvo spravedlnosti) nezjišťuje a ani není oprávněn zkoumat jiné skutečnosti než doložení splnění zákonných podmínek pro zápis. „Evidenci“ rozhodců nedochází k pověření výkonem státní moci, jako je tomu například při jmenování soudců, exekutorů, finančních arbitrářů apod., čímž dochází u těchto osob k pověření výkonem státní moci jménem státu, tj. propůjčení této pravomoci. Jiná situace by zřejmě nastala, pokud by stát prověřoval odbornou způsobilost rozhodce pro spotřebitelské spory odbornou zkouškou. Tato idea byla velmi intenzivně diskutována a dokonce zazněla i na půdě parlamentu při projednávání vládní předlohy novely zákona o rozhodčím řízení, nakonec se však neprosadila.⁶⁷

3.2.2. Zánik rozhodcovské způsobilosti pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv – institut vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv

V části páté zákona o rozhodčím řízení je v § 40c zavedena povinnost a možnost Ministerstva spravedlnosti vyškrtnout rozhodce ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory, v důsledku čehož ztratí rozhodce způsobilost rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv ve smyslu § 4 ZoŘŘ.⁶⁸

Ministerstvo vyškrtne ze seznamu rozhodce, který zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého, byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí jako by nebyl odsouzen, dále který byl pravomocně omezen ve svéprávnosti, nemůže být rozhodcem podle jiných právních předpisů,

---

⁶⁷ Alexander J. Bělohlávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, čerpáno ze systému ASPI

⁶⁸ Alexander J. Bělohlávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, čerpáno ze systému ASPI

nebo podal Ministerstvu spravedlnosti žádost o vyškrtnutí ze seznamu⁶⁹. V těchto případech je Ministerstvo spravedlnosti povinno rozhodce ze seznamu vyškrtnout. Tato ustanovení by v praxi neměla činit aplikační potíže, neboť je zřejmé, že rozhodce musí být způsobilý plnit své povinnosti, které mu vyplývají z jeho funkce, aby mohl tuto funkci řádně vykonávat a rozhodnout spor. Tyto důvody korespondují s předpoklady pro výkon funkce rozhodce uvedené v § 4 ZoRŘ. Přirozeně nemůže funkci vykonávat někdo, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého.⁷⁰ Vyškrtnutí ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory na žádost rozhodce také jistě nebude činit aplikační potíže, neboť nikoho nelze nutit, aby ve funkci rozhodce pro spotřebitelské spory setrval. To mu však nemusí bránit rozhodovat jiné než spotřebitelské spory.

Ministerstvo spravedlnosti může (není tedy povinno) rozhodnout o vyškrtnutí rozhodce ze seznamu, pokud závažně nebo opakovaně porušil povinnosti stanovené zákonem o rozhodčím řízení⁷¹. Nutno konstatovat, že nikoli každé porušení povinností stanovených zákonem o rozhodčím řízení může vést k rozhodnutí o vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory. Zákon předpokládá porušení *závažné* nebo *opakované*. Vzhledem k absenci legální definice těchto pojmů, příp. jakéhokoli příkladného výčtu povinností, které příslušná úprava za takové považuje, bude výklad těchto pojmů primárně věcí Ministerstva spravedlnosti jako orgánu příslušného k aplikaci tohoto předpisu. Ministerstvo spravedlnosti bude posuzovat v každém jednotlivém případě, zda vůbec a pokud ano jakým způsobem byly povinnosti rozhodce vyplývající ze zákona o rozhodčím řízení porušeny, a na základě jejich posouzení rozhodne, zda se jedná o porušení závažné nebo opakované. To může vést k vyškrtnutí rozhodce ze seznamu. Při posuzování závažného nebo opakovaného porušení zákona o rozhodčím řízení se však nesmí jednat o přezkum ani výklad průběhu a výsledku samotného rozhodčího řízení, ani případného řízení o zrušení rozhodčího nálezu, které plní odlišnou funkci než postup a opatření přijímaná Ministerstvem spravedlnosti spočívající ve vyškrtnutí ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory. Při správním uvážení v otázce vyškrtnutí rozhodce ze seznamu pro spotřebitelské spory by se mělo Ministerstvo spravedlnosti zaměřovat především na předpoklady pro výkon funkce rozhodce a nikoli na jeho samotnou rozhodovací činnost. V této souvislosti se nabízí otázka, jakou funkci má mít doručování

---

⁶⁹ Srov. § 40c odst. 1 ZoRŘ

⁷⁰ Alexander J. Bělohávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, čerpáno ze systému ASPI

⁷¹ Srov. § 40c odst. 2 ZoRŘ

stejnopisů pravomocných rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu Ministerstvu spravedlnosti ve smyslu § 34 odst. 3 ZoŘ, zejména, zda a jaký je vztah mezi rozhodnutím soudu o zrušení rozhodčího nálezu ve spotřebitelských věcech a vyškrtnutím rozhodce ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory, tj, zejména zda a jaký je vztah kritérií pro posuzování rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu a správního uvážení dle § 40c odst. 2 ZoŘ, resp. do jaké míry může Ministerstvo spravedlnosti znovu hodnotit to, co bylo hodnoceno v řízení o zrušení rozhodčího nálezu a zda je rozdíl mezi jejich hodnotícími kritérii. Doručování stejnopisů pravomocných rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu Ministerstvu spravedlnosti podle § 34 odst. 3 ZoŘ plní výlučně funkci oznamovací a důkazní. Pokud jde tedy o vztah rozhodnutí soudu a vyškrtnutím rozhodce ze seznamu, tj. vztah kritérií pro posuzování soudu při rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu a správního uvážení při vyškrtnutí ze seznamu podle § 40c odst. 2 ZoŘ, je Ministerstvo spravedlnosti vázáno důvody zrušení rozhodčího nálezu, ale úvahu o tom, zda se jedná o porušení závažné nebo opakované, musí učinit samo. Ministerstvu spravedlnosti nepřísluší hodnotit to, co bylo posuzováno a hodnoceno v řízení o zrušení rozhodčího nálezu a naopak soud nemůže hodnotit míru závažnosti pochybení rozhodce, když k tomu není oprávněn, neboť by se jednalo o nepřípustný zásah do principu dělby moci. Zatímco zápis do seznamu rozhodců je méně formálním postupem, jehož cílem není vydání rozhodnutí, ale osvědčení (postup dle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správní řád), vyškrtnutí ze seznamu je formální správní řízení podle části druhé, resp. třetí správního řádu, kde výsledkem je vydání rozhodnutí o vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory.⁷² Proti takovému rozhodnutí lze v souladu s příslušným ustanovením správního řádu podat opravný prostředek-rozklad, případně se lze bránit i žalobou ve správním soudnictví.

Ministerstvo spravedlnosti může dále rozhodnout o dočasném vyškrtnutí rozhodce ze seznamu, pokud proti němu bylo zahájeno trestní stíhání nebo bylo zahájeno řízení o omezení jeho svéprávnosti, a to do doby pravomocného rozhodnutí, kterým se tato řízení končí.

Je třeba také upozornit na povinnost rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory podle § 40d ZoŘ, a to povinnost oznamovat Ministerstvu spravedlnosti veškeré změny údajů, které jsou uvedeny v seznamu a veškeré změny skutečností, na jejichž základě byl zapsán do seznamu, a to nejpozději do 8 dnů.

---

⁷² Alexander J. Bělohlávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, čerpáno ze systému ASPI

3.3. Ustanovování rozhodce pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, předpokladem pro to, aby mohl být majetkový spor mezi stranami projednán a rozhodnut v rozhodčím řízení, je rozhodčí smlouva. Ve smyslu § 7 ZoRŘ má rozhodčí smlouva určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jakým mají být určeny. To znamená, že v rozhodčí smlouvě lze již přímo sjednat osobu konkrétního rozhodce (příp. rozhodců), který projedná a rozhodne majetkový spor mezi stranami. Ve smlouvách mezi podnikateli je také možné, aby si strany dohodly určitou osobu, která za ně určí osobu rozhodce. Touto osobou (jmenovací autoritou) může být fyzická nebo právnická osoba, může jí být i soud. Základní podmínkou je, aby tato jmenovací autorita byla na stranách sporu zcela nezávislá.⁷³ Takový způsob je však od 1. 4. 2012 vyloučen ve vztahu ke spotřebiteli, a to s ohledem na náležitosti rozhodčí smlouvy uvedené v § 3 odst. 5 ZoRŘ, v nichž je mimo jiné pod písm. a) požadována pravdivá, přesná a úplná informace o rozhodci.

V případě, že rozhodčí smlouva určuje pravomoc stálého rozhodčího soudu a ve způsobu ustanovování rozhodce odkazuje na Řád stálého rozhodčího soudu, lze na tento Řád odkázat. Podle § 13 ZoRŘ totiž platí, že pokud se strany dohodly na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu a neujednají v rozhodčí smlouvě jinak, podrobily se předpisům stálého rozhodčího soudu, tj. statutu a řádu, které jsou uveřejněny v Obchodním věstníku. Statuty a řády zpravidla určují způsob jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Pokud jde o počet rozhodců, v souladu s § 7 musí být vždy lichý.

3.3.1. Konkrétní rozhodce v rozhodčí smlouvě

Rozhodčí smlouva, v níž si strany sjednají konkrétní osobu rozhodce, který projedná a rozhodne jejich majetkový spor, nečiní vesměs žádné zásadnější potíže. Pravomoc k rozhodnutí takového sporu je odvozena z vůle stran a rozhodce tak zkoumá, zda je podle této vůle stran oprávněn určitý spor projednat a rozhodnout. Důležitá je identifikace osoby rozhodce a konkrétního majetkového sporu, který je tento rozhodce oprávněn projednat a rozhodnout. Ve sporech ze spotřebitelských smluv se musí ve smyslu § 4 odst. 3 ZoRŘ jednat o osobu

---

⁷³ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 18

rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti a na základě této skutečnosti je oprávněn k řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Kromě pravdivé, přesné a úplné informace o osobě rozhodce, musí rozhodčí smlouvy uzavírané se spotřebitelem od 1. 4. 2012 obsahovat také další informace podle § 3 odst. 5 ZoRŘ pod písmeny b) až f). O těchto náležitostech je podrobně pojednáno v kapitole 2.3.2 této práce. Jak je již uvedeno výše, problém v souvislosti s určením konkrétního rozhodce v rozhodčí smlouvě (rozhodčí doložce) může nastat tehdy, pokud takto stranami určený konkrétní rozhodce funkci nepřijme nebo nemůže přijmout nebo se funkce vzdá. Pak by zřejmě nezbylo, než uzavřít novou rozhodčí smlouvu po vzniku sporu, a to s ohledem na výše citovaný právní závěr Nejvyššího soudu v rozhodnutí sp.zn. 33 Odo 135/2006 ze dne 31.1.2008, podle něhož v takovém případě rozhodčí doložka (rozhodčí smlouva) pozbývá účinnosti (zaniká), neboť strany daly v rozhodčí doložce najevo, že jsou ochotny podrobit se rozhodnutí této jediné osoby.

V praxi si však lze s těžší představít, že by po vzniku sporu mezi podnikatelem a spotřebitelem, podnikatel se spotřebitelem jednal o určení osoby rozhodce či příslušnosti stálého rozhodčího soudu, a že by spotřebitel s podnikatelem takovou dohodu po vzniku sporu uzavřel.

3.3.2. Ustanovování rozhodce podle Řádu stálého rozhodčího soudu - Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze jiným zákonem nebo tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští⁷⁴. Jak je uvedeno výše, stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku. Tyto statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Statuty a řády mohou též určit způsob řízení a rozhodování i jiné otázky související s činností stálého rozhodčího soudu a rozhodců včetně pravidel o nákladech řízení a odměňování rozhodců⁷⁵. Zákon o rozhodčím řízení v § 3 odst. 5 výslovně připouští, aby rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv obsahovala ujednání o tom, že spor bude projednán a rozhodnut před stálým rozhodčím soudem. Sjedná-li podnikatel se spotřebitelem příslušnost stálého rozhodčího soudu, nemusí již

---

⁷⁴ Srov. § 13 odst. 1 ZoRŘ

⁷⁵ Srov. § 13 odst. 2 ZoRŘ

v rozhodčí smlouvě uvádět informace pod písmeny a) až f) v § 3 odst. 5 ZoRŘ, ale postačí, že odkáže na statuty a řády stálých rozhodčích soudů vydávaných podle § 13 ZoRŘ. Tyto statuty a řády jsou součástí právního řádu, když jsou obligatorně uveřejňovány v Obchodním věstníku a podle § 13 odst. 3 ZoRŘ platí, že pokud se strany dohodly na příslušnosti stálého rozhodčího soudu, podrobily se těmto předpisům.

V současné době existují v České republice tři stálé rozhodčí soudy. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR je jediným stálým rozhodčím soudem s obecnou působností v České republice. Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha rozhoduje jen spory z obchodů s investičními instrumenty, Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno rozhoduje jen spory z obchodů, uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hradec Králové, jakož i spory z mimoburzovních obchodů, jejichž předmětem jsou komodity, jimiž se na těchto burzách obchoduje.⁷⁶ Z působnosti uvedených stálých rozhodčích soudů vyplývá, že jediným možným stálým rozhodčím soudem k projednání sporů ze spotřebitelských smluv je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. V mé práci se proto budu zaměřovat na rozhodování sporů před tímto rozhodčím soudem.

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (dále též „Rozhodčí soud“) je stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě § 19 zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a splňuje tak podmínku stanovenou v § 13 odst. 1 ZoRŘ. Tento Rozhodčí soud působí jako nezávislý orgán pro rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci. Podle § 3 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (dále jen „Řád“) spory rozhodují pouze rozhodci zapsaní na seznamu rozhodců ke dni zahájení řízení. Na žádost strany může předsednictvo rozhodnout o zápisu rozhodce jen pro konkrétní spor (ad hoc). To však neplatí pro jediného rozhodce nebo předsedu rozhodčího senátu. Řád dále výslovně stanoví podmínku pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv v souladu se zákonem o rozhodčím řízení, a sice že spory ze spotřebitelských smluv může rozhodovat jen rozhodce zapsaný v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti, nejde-li o případy, kdy strany uzavřely smlouvu o rozhodci podle § 2 odst. 3 písm. a) ZoRŘ. Rozhodčí soud má seznam

---

⁷⁶ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozhod%C4%8D%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD

rozhodců, kteří jsou zapsáni v seznamu rozhodců rozhodčího soudu a zvláštní seznam rozhodců, kteří jsou oprávněni rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv. Do seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv lze zapsat rozhodce na základě doloženého osvědčení Ministerstva spravedlnosti o zápisu na seznam rozhodců oprávněných rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv vedeném Ministerstvem spravedlnosti. V případě sporů ze spotřebitelských smluv je třeba jmenovat rozhodce z tohoto seznamu. Řád určuje zásadu, že při výkonu funkce jsou rozhodci nezávislí a nevystupují nikdy jako zástupce kterékoliv strany. Podle Řádu rozhoduje spor rozhodčí senát složený ze tří rozhodců, nebo pokud se na tom strany dohodly, jediný rozhodce.

Mají-li mezi sebou strany sjednánu rozhodčí smlouvu či rozhodčí doložku, podle níž má být spor projednán a rozhodnut u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, žaloba je v nastalém sporu adresována tomuto Rozhodčímu soudu. V rozhodčí smlouvě může být již určen konkrétní rozhodce, může být sjednáno, že každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a ti pak zvolí předsedu rozhodčího senátu, může být sjednáno, že rozhodce jmenuje předseda Rozhodčího soudu, popř. může být sjednáno, že spor bude rozhodován jedním rozhodcem – ať už konkrétním či jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu. Podle ujednání v rozhodčí smlouvě uvede žalobce v žalobě jméno a příjmení rozhodce, kterého jmenuje nebo žádost, aby byl rozhodce jmenován předsedou Rozhodčího soudu⁷⁷. Pokud žalobce neuvede jméno a příjmení rozhodce, vyzve ho tajemník Rozhodčího soudu k odstranění vad žaloby ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 10 dnů⁷⁸. Pokud ve stanovené lhůtě nejmenuje rozhodce, jmenuje ho v souladu s § 23 Řádu předseda Rozhodčího soudu. Žalobu zasílá tajemník Rozhodčího soudu žalované straně s výzvou, aby mimo jiné oznámil jméno a příjmení rozhodce, kterého si zvolil, nebo aby požádal, aby předseda rozhodčího soudu jmenoval rozhodce za něj⁷⁹. Pokud ve stanovené lhůtě žalovaná strana nejmenuje rozhodce, učiní tak předseda Rozhodčího soudu v souladu s § 23 Řádu. Jediného rozhodce jmenuje předseda Rozhodčího soudu, pokud se strany nedohodly jinak. Řád počítá také se situací, kdy je na straně žalobců a žalovaných více osob. Pak podle § 23 odst. 3 Řádu jmenují jednoho rozhodce žalobci a jednoho rozhodce žalovaní. Pokud se ve stanovené lhůtě nedohodnou, jmenuje rozhodce předseda Rozhodčího soudu. Rozhodci jmenovaní stranami nebo předsedou Rozhodčího soudu zvolí ze seznamu rozhodců Rozhodčího soudu předsedu rozhodčího senátu.

---

⁷⁷ Srov. § 17 odst. 1 písm. g) Řádu

⁷⁸ Srov. § 20 odst. 1 Řádu

⁷⁹ Srov. § 22 odst. 2 Řádu

Pokud ve lhůtě 14 dnů předsedu nezvolí, jmenuje předsedu rozhodčího senátu ze seznamu rozhodců Rozhodčího soudu předseda Rozhodčího soudu⁸⁰. Opět je třeba respektovat zásadu jmenování rozhodce ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory v případě, že se jedná o spor ze spotřebitelské smlouvy. Řád upravuje i situaci, kdy by rozhodci jmenovaní stranami nezvolili ve lhůtě 14 dnů předsedu, a některá ze stran by požádala o tzv. zvláštní jmenování předsedy. Jedná se o postup, kdy předseda Rozhodčího soudu před tím, než jmenuje předsedu rozhodčího senátu, zašle stranám výčet 10 rozhodců, ze kterých hodlá jmenovat předsedu rozhodčího senátu. Každá ze stran má právo do 5 dnů od doručení takového výčtu oznámit jména nanejvýš 4 rozhodců, které odmítá. Předseda Rozhodčího soudu pak jmenuje předsedu rozhodčího senátu z rozhodců, kteří nebyli odmítnuti žádnou ze stran⁸¹. Do doby, než je ustaven rozhodčí senát, je předseda Rozhodčího soudu oprávněn vykonávat všechny procesní úkony, pokud nejsou svěřeny tajemníkovi, s výjimkou rozhodování o pravomoci⁸².

---

⁸⁰ Srov. § 23 odst. 4 Řádu

⁸¹ Srov. § 23 odst. 5 Řádu

⁸² Srov. § 23 odst. 6 Řádu

4. Rozhodčí řízení

4.1. Obecně

Rozhodčí řízení je vnímáno jako způsob řešení sporů, kdy předmětný spor je postoupen jednomu nebo několika soukromým osobám – rozhodcům – za účelem jeho autoritativního rozhodnutí.⁸³ O jaké spory se v rozhodčím řízení může jednat, vyplývá z § 1 ZoŘŘ, podle něhož *tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci, rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčích komisí spolku podle občanského zákoníku a výkon rozhodčích nálezů*. Přitom otázka řešení sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčích komisí spolku byla do ZoŘŘ včleněna až novelou č. 303/2013 Sb. v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku. Původně tedy zákon o rozhodčím řízení upravoval rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci. Vzhledem k tomu, že předmětem této práce je postavení spotřebitele v rozhodčím řízení, budu se zabývat právě otázkou řešení majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci se zaměřením na spory ze spotřebitelských smluv.

Z výše uvedeného vymezení předmětu zákona o rozhodčím řízení vyplývá, že v rozhodčím řízení lze řešit spory, které mají majetkovou povahu. To znamená, že je vyloučeno, aby se v rozhodčím řízení řešily například otázky statusové, dědické, rodinné. V těchto otázkách je třeba se vždy obrátit na obecné soudy. Za majetkové spory lze považovat jednak spory, jejichž předmětem je částka vyjádřená v penězích, a dále spory o nárocích, které jsou penězi ocenitelné.⁸⁴ Je tedy sice vyloučeno, aby se v rozhodčím řízení projednávaly věci rodinné, ale například spor o výživné je sporem majetkové povahy (peněžitého plnění), a tudíž je možné jej rozhodnout v rozhodčím řízení za předpokladu platně uzavřené rozhodčí smlouvy.

Mezi charakteristické znaky rozhodčího řízení patří vyloučení příslušnosti státních soudů ve prospěch rozhodčího senátu (popř. jediného rozhodce), nezávislost a nestrannost rozhodců a pravomoc rozhodčího senátu (rozhodce) resp. rozhodčího soudu rozhodnut o meritu sporu s konečnou platností rozhodčím nálezem.⁸⁵

---

⁸³ Alexander J. Bělohávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení, C. H. Beck 2012, str. 12

⁸⁴ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 3

⁸⁵ Alexander J. Bělohávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení, C. H. Beck 2012, str. 12

Při rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv má rozhodčí řízení určitá specifika, o nichž je pojednáno níže.

4.2. Zahájení rozhodčího řízení

Ať už se jedná o spory mezi podnikateli nebo o spory ze spotřebitelských smluv, pokud jde o zahájení rozhodčího řízení, nejsou zde rozdíly. Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci – předsedajícimu rozhodci, je-li určen nebo jmenován a není-li určen nebo jmenován, pak kterémukoli určenému nebo jmenovanému rozhodci.⁸⁶ Žaloba může být označena jako „Návrh na vydání rozhodčího nálezu“. Podání žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu. To má význam zejména pro běh jak procesních, tak hmotněprávních lhůt (promlčení, prekluze). Zákon o rozhodčím řízení sám neurčuje, jaké náležitosti má žalobní návrh splňovat, přičemž analogicky bude nutno vycházet z úpravy civilního řízení před soudem.⁸⁷ § 42 o.s.ř. vymezuje obecné náležitosti podání jako je jeho písemná forma, určení soudu, určení toho, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje a musí být podepsáno a datováno. Náležitosti žaloby jsou pak vymezeny v § 79 o.s.ř., který požaduje označení účastníků jménem, příjmením, bydlištěm, rodným číslem či datem narození a případným identifikačním číslem u fyzické osoby, názvem, sídlem a identifikačním číslem u právnické osoby, popř. označení jejich zástupců. Dále požaduje vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, přičemž z návrhu (žaloby) musí být patrné, čeho se navrhovatel domáhá.

Má-li být podle dohody stran řízení vedeno u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, náležitosti žaloby podrobně upravuje § 17 Řádu. Vzhledem k tomu, že se chci ve své práci zaměřit na rozhodčí řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, budu se v následujících kapitolách zaměřovat na postup právě u tohoto Rozhodčího soudu.

---

⁸⁶ Srov. § 14 odst. 1 a odst. 2 ZoŘŘ

⁸⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 494

4.2.1. Zahájení rozhodčího řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Jak již bylo zmíněno výše, rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla Rozhodčímu soudu. K základním obligatorním náležitostem žaloby patří obecně (analogicky s § 79 o.s.ř.) označení stran sporu, popis skutkových okolností a předmětu sporu, žalobní nárok a návrh důkazů, o které žalobce opírá právní a skutková tvrzení.⁸⁸ Podle § 17 Řádu je dále požadováno odůvodnění jazyka řízení, není-li jím čeština, odůvodnění pravomoci rozhodčího soudu, pokud pravomoc nevyplývá z mezinárodní smlouvy pro strany závazné, hodnotu předmětu sporu, jméno a příjmení rozhodce, kterého jmenuje žalobce nebo žádost, aby rozhodce byl jmenován předsedou rozhodčího soudu. Žaloba musí být podepsána oprávněnou osobou. Vhodné je uvést i místo řízení, bylo-li stranami v rozhodčí smlouvě sjednáno.⁸⁹ U Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR lze vést řízení v Praze, v Brně nebo ve Zlíně. Pokud jde o podmínku uvedení hodnoty sporu požadovanou Řádem Rozhodčího soudu, podle § 18 Řádu je nutné uvést hodnotu sporu i v případě, že uplatněný nárok nebo jeho část má nepeněžitou povahu. Důvodem je vyčíslení poplatku za rozhodčí řízení, jehož výše se právě odvíjí od hodnoty sporu, a na rozdíl od soudního řízení, v němž je výše poplatku stanovena sazebníkem i pro nepeněžité spory, v rozhodčím řízení takový sazebník pro nepeněžité spory není. § 18 Řádu dává určité vodítko, jakým způsobem vyčísřit hodnotu sporu. Ve smyslu tohoto ustanovení se hodnota sporu určuje vymáhanou částkou, jde-li o žalobu o peněžité plnění; hodnotou vymáhané věci, jde-li o žalobu o vydání věci; hodnotou předmětu právních vztahů v okamžiku podání žaloby, jde-li o žalobu na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, nebo o žalobu o nahrazení projevu vůle stran. V ostatních případech se hodnota sporu určuje zejména na základě údajů, které má žalobce k dispozici. O jaké údaje by se mělo jednat, Řád blíže nespecifikuje. Zřejmě to budou veškeré údaje, na základě kterých lze vyčísřit hodnotu předmětu sporu.

Podáním žaloby je zahájeno rozhodčí řízení. Po zahájení rozhodčího řízení zpravidla následuje povinnost zaplatit poplatek za rozhodčí řízení. Rozhodčí soud vyzve žalobce k úhradě poplatku za rozhodčí řízení. Výše poplatku odpovídá sazebníku uvedeném v Řádu, který rozlišuje tuzemské a ostatní spory. Tak například v tuzemských sporech do 50.000.000,- Kč

---

⁸⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 495

⁸⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 495

činí výše poplatku 4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 10.000,- Kč. Lze předpokládat, že ve sporech ze spotřebitelských smluv bude většina sporů v této peněžité hranici. Výše poplatku se tak v případě peněžitých sporů podobá výši poplatku v soudním řízení, když procentuálně je shodná jako při návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu. Liší se pouze dolní hranice poplatku, když v rozhodčím řízení je minimální výše poplatku 10.000,- Kč. V případě spotřebitelských sporů o nižší peněžité částky je tak poplatek výrazně vyšší, než v soudním řízení. Kromě samotného poplatku může být žalobce vyzván též k úhradě paušální částky na správní náklady. Dokud žalobce neuhradí poplatek a případně paušální správní náklady, žaloba se neprojednává.⁹⁰

Řád upravuje i postup v případě, že žaloba neobsahuje náležitosti, které má podle Řádu obsahovat. Přezkoumání žaloby z hlediska náležitostí je v této fázi řízení v kompetenci tajemníka Rozhodčího soudu. Tajemník totiž ve smyslu § 4 Řádu organizuje agendu spojenou s činnostmi Rozhodčího soudu a vykonává činnosti stanovené mu Řádem. Pokud tajemník zjistí, že žaloba neobsahuje předepsané náležitosti, vyzve žalobce, aby vady žaloby odstranil, a k tomu mu stanoví lhůtu, která nesmí být kratší než 10 dnů. Pokud žalobce neuvede hodnotu předmětu sporu ani ve lhůtě stanovené tajemníkem ve výzvě, anebo uvede hodnotu sporu nesprávně, stanoví ji na základě údajů, které má k dispozici, rozhodčí senát, popřípadě tajemník, není-li rozhodčí senát ještě ustaven.⁹¹ Zpravidla se do odstranění vad žaloba neprojednává. Jedná-li se o vady, které nebrání projednání žaloby, může rozhodčí senát projednávání žaloby zahájit.⁹²

Po té, co tajemník dospěje k závěru, že žaloba může být projednána, uvědomí o jejím podání žalovaného a zašle mu kopii žaloby včetně jejich příloh a Řád.⁹³ Zejména ve spotřebitelských sporech považují toto pravidlo za velmi příznivé ve vztahu ke spotřebiteli. Zatímco v občanském soudním řízení obdrží žalovaný pouze žalobu s výzvou k vyjádření, neobdrží-li rovnou platební rozkaz, v rozhodčím řízení vedeném u Rozhodčího soudu obdrží veškeré podklady, které žalobce k žalobě přiložil a o které opírá svůj nárok. Žalovaný tak má možnost, aniž by musel nahlédnout do soudního spisu, se přímo seznámit s veškerými písemnostmi doloženými žalobcem a může se již ke konkrétním skutečnostem vyjádřit. Na to navazuje pravidlo stanovené v § 22 odst. 2 Řádu, že současně se zasláním žaloby a příloh tajemník vyzve žalovaného, aby během 14 dnů od doručení žaloby předložil své písemné

---

⁹⁰ Srov. § 19 odst. 2 Řádu

⁹¹ Srov. § 20 odst. 2 Řádu

⁹² Srov. § 20 odst. 3 Řádu

⁹³ Srov. § 22 odst. 1 Řádu

vyjádření a označil důkazy k prokázání svých tvrzení. Není-li v rozhodčí doložce sjednáno, že bude spor rozhodovat jediný rozhodce, kterého má jmenovat předseda rozhodčího soudu, je žalovaný vyzván také k tomu, aby ve stanovené lhůtě oznámil jméno a příjmení rozhodce, kterého si zvolil, anebo požádat, aby předseda Rozhodčího soudu jmenoval rozhodce za něj. V takovém případě v praxi často tajemník zasílá i seznam rozhodců. O ustanovování rozhodčího senátu nebo jmenování jediného rozhodce je podrobně pojednáno výše v kapitole 3. Při jmenování rozhodců u Rozhodčího soudu je každému jmenovanému rozhodci zaslán formulář, v němž vyplní, zda funkci rozhodce přijímá a pokud ano, učiní prohlášení o nezávislosti a nepodjatosti. Námitku podjatosti rozhodce, předsedy rozhodčího senátu nebo jediného rozhodce je ve smyslu § 24 odst. 1 Řádu oprávněna vznést každá ze stran. Ustanovení § 24 Řádu, v němž je stanoven postup vyloučení rozhodce na základě námítky podjatosti, koresponduje s § 8 ZoRŘ, podle něhož je rozhodce vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.

4.2.2. Zkoumání pravomoci rozhodců, rozhodčího soudu

Podle § 15 odst. 1 ZoRŘ jsou rozhodci oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dle názoru Alexandera J. Běloháveka, k němuž se také přikláním, však nejde o právo, nýbrž také o povinnost.⁹⁴ Jako povinnost se zkoumání pravomoci (příslušnosti) jeví zejména ve spotřebitelských sporech. Má-li totiž rozhodčí soud (rozhodčí senát, rozhodce) analogické postavení jako soud a má-li současně povinnost aplikovat platné právo, musí též obligatorně posuzovat situace, kdy je jejich pravomoc vyloučena. Diskuze o charakteru a rozsahu ochrany spotřebitele v souvislosti s rozhodčím řízením se často omezuje jen na výkon kontrolní funkce soudů. Takové vymezení dané problematiky je však příliš úzké a povinnost aplikovat rozhodné právo, tj. především (nikoliv však jen) speciální úpravu na ochranu spotřebitele, stíhá rovněž rozhodce. Přitom nejčastěji přichází uplatnění této povinnosti v úvahu právě při posuzování vlastní pravomoci bez ohledu na to, zda spotřebitel uplatní námitku či nikoliv.⁹⁵

---

⁹⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 538

⁹⁵ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 538

Dospějí-li rozhodci k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí dána není, pak o tom ve smyslu § 15 odst. 1 ZoŘ rozhodnou usnesením. Usnesení pak bude rozhodnutím ve smyslu § 23 písm. b) ZoŘ, kterým se řízení končí. Z ustanovení § 15 odst. 1 ZoŘ nevyplývá, že by rozhodce musel vydávat nějaké zvláštní rozhodnutí – usnesení, pokud dospěje k závěru, že jeho pravomoc dána je. *A contrario* k ustanovení § 15 odst. 1 ZoŘ lze uzavřít, že není-li usnesení o nedostatku pravomoci, pak rozhodce při rozhodování o své pravomoci k závěru, že by jeho pravomoc k rozhodnutí nebyla dána, nedospěl; jinými slovy řečeno, právní názor rozhodce je takový, že jeho pravomoc k rozhodnutí dána je (takový závěr je možný z prostého faktu neexistence usnesení o nedostatku pravomoci a skutečnost, že rozhodčí řízení proběhne a bude rozhodnuto ve věci). Pokud však objektivně pravomoc rozhodce dána není, může následně dojít z tohoto důvodu ke zrušení rozhodčího nálezu obecným soudem v řízení o zrušení rozhodčího nálezu.⁹⁶

Podle § 15 odst. 2 ZoŘ může strana vznést námitku nedostatku pravomoci nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé. To neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv, při nichž mohou strany uplatnit námitku nedostatku pravomoci kdykoliv v průběhu řízení, a to dokonce i v řízení o zrušení rozhodčího nálezu.⁹⁷ V první řadě je třeba upozornit na to, že odst. 1 a odst. 2 § 15 ZoŘ upravují kvalitativně odlišné situace. Zatímco odstavec první se týká práva a implikované povinnosti prověřovat pravomoc (příslušnost) jako procesní podmínku, druhý odstavec se týká námitek uplatněných stranou proti pravomoci (příslušnosti).⁹⁸ Strana může vznést námitku nedostatku pravomoci nejpozději při prvním úkonu v řízení, to neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv. Tato nová věta vymezující výjimku u spotřebitelských sporů je však poněkud problematická v tom, že v případě spotřebitelských sporů poskytuje tuto možnost (vycházíme-li pouze z doslovného znění zákona) oběma stranám, tj. jak podnikateli, tak spotřebitelům. Tento závěr by však byl poněkud nelogický, pokud si uvědomíme, že jde o speciální ochranu stanovenou ve prospěch spotřebitele.⁹⁹ Alexander J. Bělohávek má za to, že předmětné právo na námitku kdykoliv v průběhu řízení, je nutno přiznat výlučně spotřebiteli. Osobně se domnívám, že jsou-li tu

---

⁹⁶ JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M a kolektiv autorů: Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012, str. 81 (autor článku Mgr. Bc. Patrik Frk)

⁹⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 549

⁹⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 544

⁹⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 549-550

oprávněné důvody nedostatku pravomoci, pak je i ve prospěch spotřebitele, pokud tuto námitku kdykoliv v řízení uplatní podnikatel. V praxi si lze představit jen minimum případů sporů ze spotřebitelských smluv, v nichž by to byl právě podnikatel, který by namítal nedostatek pravomoci rozhodčího soudu a jednotlivých rozhodců, když právě podnikatel v drtivé většině případů sám navrhuje ve smluvní dokumentaci se spotřebitelem sjednání pravomoci příslušného rozhodčího soudu či jednotlivých rozhodců k řešení sporů ze spotřebitelské smlouvy.

Sdílím však názor Alexandra J. Bělohlávka, že i přes výše uvedené ustanovení § 15 ZoŘ se otázkou pravomoci musí rozhodci zabývat v průběhu celého řízení a v každé jeho fázi, neboť se jedná o jednu z podmínek řízení.¹⁰⁰

Za zajímavý považuji názor Alexandra J. Bělohlávka, vyjádřený v Komentáři k Zákonu o rozhodčím řízení¹⁰¹ o poučovací povinnosti rozhodců ve vztahu ke spotřebiteli o důvodech, pro který se domnívají, že pravomoc rozhodců či rozhodčího soudu není dána. Alexander J. Bělohlávek vychází z *Rozsudku ESD sp.zn. C-243/08 ze 4. června 2009 (ve věci Pannon GSM Zrt v. Sustikné Győrft Erzsébet)*, který se zabývá nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelské smlouvě o místní příslušnosti civilního soudu. ESD vyjádřil právní názor, že směrnice neukládá vnitrostátnímu soudu vyloučit použití nepřiměřeného ustanovení, pokud ho spotřebitel poté, co byl soudem poučen, nemá v úmyslu napadnout. To ve svém důsledku znamená, že ESD ponechává na úvaze spotřebitele, zda bude nepřiměřeným ujednáním vázán, a to po té, co by byl ze strany soudu poučen o hodnocení onoho ujednání jako nepřiměřeného soudem. Podle názoru Alexandra J. Bělohlávka se nejedná o narušení koncepce absolutní neplatnosti, nýbrž o rozšíření okolností, které je nutné při hodnocení přiměřenosti ujednání a skutečné vůle stran zohlednit. Lze souhlasit s názorem, že nepřiměřenost ujednání obsaženého ve spotřebitelské smlouvě, a tedy i důsledky ve vztahu k platnosti takového ujednání nelze posuzovat výlučně ve vztahu k okamžiku uzavření smlouvy, nýbrž i podle následného chování a přístupu stran (zejména spotřebitele). Ostatně Nový občanský zákoník v § 1815 výslovně uvádí, že k nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá. Dle mého názoru, pokud rozhodci po předložení rozhodčí smlouvy dospějí k závěru, že ustanovení rozhodčí smlouvy je nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelské smlouvě, pak k naplnění § 1815 NOZ

---

¹⁰⁰Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 539

¹⁰¹ Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 550-553

by byla vhodná určitá aktivita rozhodců ve vztahu ke spotřebiteli, a to dříve, než vydají usnesení o tom, že jejich pravomoc k rozhodnutí dána není. Dovolila bych si však nesouhlasit s názorem, že se má v tomto případě jednat o poučovací povinnost rozhodců. Poučovací povinnost by totiž musela být zakotvena v zákoně a s jejím nesplněním by byly spojeny určité procesně právní důsledky. Ponechala bych však v kompetenci rozhodců, jakým způsobem se vypořádají s případným názorem o nepřiměřenosti ujednání o příslušnosti rozhodčího soudu ve vztahu ke spotřebiteli a jakým způsobem mu - v závislosti na konkrétních okolnostech případu - ponechají či neponechají možnost se takového ujednání dovolat a tím projevit vůli být předmětným ujednáním vázán.

Rozhodování o pravomoci (příslušnosti) Rozhodčího soudu upravuje speciálním způsobem Řád Rozhodčího soudu, když toto rozhodování svěřuje do pravomoci jeho orgánů. Podle § 25 odst. 1 Řádu rozhoduje o pravomoci Rozhodčího soudu rozhodčí senát (rozhodci), který si může před svým rozhodnutím vyžádat stanovisko předsednictva. Dojde-li rozhodčí senát k závěru, že pravomoc Rozhodčího soudu není dána, zastaví řízení usnesením. Rovněž usnesením zamítne námitku nedostatku pravomoci, dojde-li k závěru, že pravomoc Rozhodčího soudu je dána. Každá ze stran může do 15 dnů od doručení usnesení o zastavení řízení pro nedostatek pravomoci Rozhodčího soudu požádat předsednictvo o přezkoumání usnesení o zastavení rozhodčího řízení.¹⁰² Dojde-li předsednictvo k závěru, že pravomoc Rozhodčího soudu je dána, usnesením zruší usnesení rozhodčího senátu o zastavení rozhodčího řízení.¹⁰³ Dojde-li naopak k závěru, že pravomoc Rozhodčího soudu není dána a nejsou tak dány podmínky pro zrušení usnesení, pak usnesení o zastavení rozhodčího řízení potvrdí.¹⁰⁴

4.3. Místo rozhodčího řízení

Místo řízení má v rozhodčím řízení velký praktický význam a ovlivňuje celou řadu otázek,¹⁰⁵ například otázku samotné arbitrability, nebo otázku příslušnosti soudu například v případě řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Podle § 43 ZoŘŘ je totiž k řízení podle tohoto zákona místně příslušný soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení, je-li toto

---

¹⁰² Srov. § 25 odst. 4 Řádu

¹⁰³ Srov. § 25 odst. 6 Řádu

¹⁰⁴ Srov. § 25 odst. 7 Řádu

¹⁰⁵ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 602

místo v tuzemsku. Místo řízení dle § 17 ZoŘ je chápáno v právním slova smyslu (tzv. právní domicil konkrétního rozhodčího řízení). Od místa řízení je pak třeba odlišovat místo jednání či místo projednávání věci (to, co je v tuzemské praxi obvykle označováno jako „sudiště“), tzn. místo, kde rozhodčí řízení skutečně probíhá (např. místo ústního jednání, místo výslechu svědka apod.). Z tohoto pohledu je poněkud nepřesná nebo minimálně zavádějící terminologie § 17 ZoŘ v tom, že hovoří o *místu konání řízení*. Místo řízení v právním smyslu a místo projednání sporu jsou dva odlišné instituty.¹⁰⁶ Zatímco místo projednávání podléhá v zásadě zejména hledisku účelnosti a nemá většinou žádné právní konsekvence, místo řízení jako právní domicil sporu má zásadní dopad na procesní status řízení (sporu).¹⁰⁷ Účelnost místa projednání věci je vyjádřena v § 17 ZoŘ, druhé větě, podle níž není-li místo rozhodčího řízení dohodnuté stranami, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran. Obecně vzato by místo řízení určené rozhodci mělo mít dle možností určitou pevnou a významnou vazbu ke sporu, a to ať již k účastníkům řízení, k rozhodcům, k předmětu sporu či očekávanému průběhu řízení včetně dokazování.¹⁰⁸ Oprávněný zájem stran ve smyslu § 17 ZoŘ je nutné posuzovat vždy podle konkrétní situace. Oprávněným zájmem stran bude nepochybně plná příležitost k uplatnění jejich práv ve smyslu § 18 ZoŘ.¹⁰⁹ Tak například sjednání místa řízení nepřístupného pro spotřebitele nebo ztěžujícího mu uplatnění jeho práva je jedním z možných důvodů pro kvalifikaci rozhodčí doložky jako doložky zneužívající.¹¹⁰ Dokonce i podle judikatury ESD sp.zn. C-240/98 až C-244/98 z 27.6.2000 lze za nepřiměřené ujednání ve spotřebitelských smlouvách považovat i ujednání o příslušnosti, pokud nebylo individuálně sjednáno, bylo uzavřeno mezi spotřebitelem na jedné straně a prodejcem nebo poskytovatelem služeb (podnikatelem) na straně druhé a pokud přenáší místní příslušnost na soud blíže místa sídla strany, která není spotřebitel. Obdobně v rozsudku ESD sp.zn. C-41/08 z 6.10.2009 učinil španělský soud závěr o nepřiměřenosti rozhodčí doložky proto, že náklady

---

¹⁰⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 603

¹⁰⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 622

¹⁰⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 616

¹⁰⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 616

¹¹⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 623

na dopravu spotřebitele do místa řízení překračovaly hodnotu předmětu sporu.¹¹¹ Osobně se domnívám, že výše uvedené argumenty ESD jsou diskutabilní a vždy záleží na posouzení konkrétní situace. Konání rozhodčího řízení v místě bližším sídlu podnikatele může totiž v konečném důsledku znamenat nižší náklady pro spotřebitele, když je na uvážení spotřebitele zvolit způsob dopravy do místa řízení s co nejnižšími náklady. Oproti tomu pokud by podnikatel byl nucen dojet do místa bližšího spotřebiteli, nelze mu bránit ve využití vlastního automobilu a náklady na dopravu, které by v konečném důsledku v případě podnikatelského úspěchu ve sporu hradil spotřebitel, by mohly být nezávisle na vůli spotřebitele pro spotřebitele mnohem vyšší. Přitom nelze opomenout ani fakt, že pokud by naopak byl ve sporu úspěšný spotřebitel, náleželo by mu právo na náhradu nákladů na dopravu do místa řízení bližším podnikateli, tudíž by ani finančně nebyl nijak krácen. Jako zcela odlišnou vidím situaci, kdy by místo řízení bylo sjednáno či určeno tak, že by spotřebiteli bylo znemožněno se řízení účastnit a uplatnit svá práva. Jako příklad si lze představit místo, které nemá zřízenou žádnou dopravní obslužnost, do kterého není zavedena žádná veřejná doprava. Zatímco podnikatel zřejmě disponuje osobním automobilem, kterým se lze dostat i na takové místo, spotřebitel může být v dopravě odkázán pouze na veřejnou dopravu. V takovém případě lze dospět k závěru, že ujednání o takovém místě řízení je nepřiměřené.

V této souvislosti nutno oprávněný zájem stran posuzovat i z hlediska snahy o minimalizaci nákladů řízení a tedy i hospodárnosti řízení.¹¹²

4.4. Jednotlivé atributy rozhodčího řízení

Zákon o rozhodčím řízení vymezuje speciálním způsobem, jak má rozhodčí řízení probíhat. Upravuje některá práva a povinnosti stran v rámci řízení a také povinnosti rozhodců. Výčet práv a povinností stran a rozhodců však není úplný, jak ostatně vyplývá z následujících kapitol. Proto zákon o rozhodčím řízení obsahuje v § 30 ustanovení o podpůrném přiměřeném užití občanského soudního řádu na řízení před rozhodci. Předpisy občanského práva procesního upravují komplexně veškeré aspekty vedení řízení před obecnými soudy obvykle vyčerpávajícím způsobem. Naproti tomu předpisy o rozhodčím řízení zahrnují zpravidla jen

---

¹¹¹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 632

¹¹² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 616

několik základních procesních pravidel. Rozhodčí řízení představuje soukromý typ procesu a většina předpisů o rozhodčím řízení ponechává na stranách, aby se dohodly na konkrétních pravidlech použitelných pro řízení.¹¹³ Jednotlivé atributy rozhodčího řízení upravené zákonem o rozhodčím řízení vykazují odlišnosti od občanského soudního řízení. Také proto existuje návaznost rozhodčího řízení na civilní proces soudní, a tak podle § 30 ZoŘŘ nestanoví-li zákon o rozhodčím řízení jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Vztah zákona o rozhodčím řízení a občanského soudního řádu nelze chápat jako vztah obecného a zvláštního, nýbrž jde o fakultativní analogii. Zákon o rozhodčím řízení totiž nestanoví, že by se přiměřené použití občanského soudního řádu vztahovalo výlučně na problematiku zcela neupravenou, nýbrž pouze v konkrétních situacích na dílčí otázky, které v zákoně o rozhodčím řízení upraveny nejsou nebo kde se úprava jeví nedostatečná. Míru takové použitelnosti posuzují zásadně rozhodci, kteří v tomto ohledu mohou být limitováni dohodou stran podle § 19 ZoŘŘ.¹¹⁴ Zákon o rozhodčím řízení totiž obsahuje poměrně stručnou úpravu procesního postupu rozhodců, vymezuje základní zásady řízení před rozhodci, neupravuje však detailně každý jednotlivý aspekt rozhodčího řízení. Rozhodci v řízení postupují primárně podle pravidel určených stranami. Za tato pravidla lze považovat jak pravidla uvedená v rozhodčí smlouvě, tak pravidla uvedená v řádu stálého rozhodčího soudu, na něž rozhodčí smlouva odkazuje.¹¹⁵ Pokud jde o spory ze spotřebitelských smluv, veškeré tyto informace musí být spotřebiteli náležitě poskytnuty a vysvětleny s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky) ve smyslu § 3 odst. 4 ZoŘŘ.

I při přiměřeném použití občanského soudního řádu je třeba zohlednit některá specifika rozhodčího řízení vyplývající ze zvyklostí v řízení před rozhodci aplikovaných. Tak například skutečnost, že veškerá podání včetně všech předkládaných listin se v rozhodčím řízení předkládají v takovém počtu vyhotovení, aby minimálně po jednom vyhotovení obdržel každý z rozhodců, jakož i ostatní účastníci, a jak rozhodci, tak i ostatní účastníci mají možnost s těmito listinami průběžně pracovat a seznamovat se s nimi i jinak než v průběhu ústního jednání, než při studiu spisové dokumentace vedené rozhodci.¹¹⁶ Zejména tuto zvyklost, která je i právně

---

¹¹³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1045

¹¹⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1042

¹¹⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 177

¹¹⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1041

zakotvena v § 8 Řádu Rozhodčího soudu, považují za velmi kladnou ve vztahu ke sporům ze spotřebitelských smluv.

K otázce přiměřeného použití občanského soudního řádu se vyjádřil i Nejvyšší soud v Rozsudku sp.zn. 32 Odo 1528/2005 z 5. dubna 2007. V tomto rozsudku konstatoval, že *z použití termínu „přiměřeně“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá OSŘ přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono „přiměřené“ znamená především zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem OSŘ pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení (tak např. zákon o rozhodčím řízení nestanoví náležitosti rozhodčího nálezu, je proto nutné přiměřeně použít § 157 OSŘ a není vyloučen ani mezitímní, ani částečný rozhodčí nález).* Nejvyšší soud se v tomto Rozsudku v souvislosti s přiměřeným použitím občanského soudního řádu zabýval i otázkou zásady rovnosti stran vyjádřené v zákoně o rozhodčím řízení bez bližší specifikace. Nejvyšší soud vyjádřil, že *jde o jednu ze zásad rozhodčího řízení, která platí i v občanském soudním řízení. Vzhledem k tomu, že zákon o rozhodčím řízení tuto zásadu nikterak nerozvádí stanovením konkrétních práv účastníků rozhodčího řízení, která nesmí být narušena ve smyslu zachování uvedené zásady, je nutné podle § 30 ZoŘ použít přiměřeně příslušná ustanovení OSŘ. Zmíněná rovnost účastníků řízení je v OSŘ realizována mj. stanovením zásady předvídatelnosti rozhodnutí soudu, k jejímuž naplnění slouží i poučovací povinnost soudu podle § 118a OSŘ, která se použije i v rozhodčím řízení.*¹¹⁷

Oproti občanskému soudnímu řízení je rozhodčí řízení postaveno primárně na dohodě stran a menší formálnosti. Přitom je však třeba ve spotřebitelských sporech dbát na předpisy na ochranu spotřebitele, včetně procesních předpisů tak, aby v řízení nebyl nikterak krácen na svých právech případným nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelské smlouvě. V rozhodčím řízení je v první řadě třeba respektovat obecnou zásadu rovnosti. Oproti tomu například procesní zásada ústnosti jednání může být v rozhodčím řízení vyloučena dohodou stran. Od občanského soudního řízení se rozhodčí řízení liší neveřejností jednání, když ani rozhodčí nález není vyhlášován veřejně. To vyvolává negativní pohled zejména ve sporech ze spotřebitelských smluv, stejně jako jednoinstančnost rozhodčího řízení, která však bývá naopak projevem jedné z výhod rozhodčího řízení, kterým je jeho rychlost. Jednotlivé atributy rozhodčího řízení jsou podrobně rozebrány níže.

---

¹¹⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1049

4.4.1. Rovné postavení stran v rozhodčím řízení

Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.¹¹⁸ Zásada rovného zacházení se stranami, která je procesním vyjádřením rovnosti stran zakotvené v § 18 ZoRŘ, je nejen jednou z esenciálních zásad nejen rozhodčího řízení, nýbrž každého kontradiktorního civilního řízení, přičemž tato zásada musí být zachována v každé fázi řízení.¹¹⁹ Ostatně rovné postavení stran je jedním z ústavně zaručených základních lidských práv, součástí práva na spravedlivý proces. Zásada rovného postavení stran je zakotvena v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož všichni účastníci jsou si v řízení rovni. Principem rovnosti se několikrát zabýval Ústavní soud. Například v rozhodnutí III. ÚS 202/03 ze dne 13. 11. 2003 vyjádřil právní závěr, že princip rovnosti je jedním ze základních principů, jimiž je soudní řízení ovládáno. Vyjadřuje skutečnost, že účastníci řízení (strany) musí stát před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoli procesně zvýhodněna. K provedení tohoto principu se ukládá soudu povinnost, aby oběma stranám sporu zajistil stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Z tohoto právního názoru Ústavního soudu vyplývá, že k zachování rovnosti stran je často třeba určité aktivity ze strany soudu, a to s ohledem na konkrétní okolnosti případu a na konkrétních procesních stranách. Takovou situaci si lze představit v případě, kdy na jedné straně sporu stojí advokát užívající ve svých podáních a slovních formulacích vysoce profesionální právní výrazy, jimž právní laik nemusí rozumět – pak je nasnadě, že skutečná rovnost účastníků v tomto případě může být dána právě, pokud soud povede řízení tak, aby vůči účastníkovi – právním laikovi učinil příslušný úkon tak, aby jeho méně výhodné postavení ve vztahu k druhé procesní straně sporu vyrovnal.¹²⁰

Princip rovnosti stran zahrnuje další široké spektrum práv obou stran. Jedná se například o právo každé strany v řízení rovnocenně procesně působit na orgán, který věc rozhoduje. Každá strana musí mít stejnou šanci ovlivnit úsudek orgánu, který vede řízení. S tvrzeními a důkazními i návrhy jakékoli strany se musí zacházet stejně. Tato ústavní norma platí pro všechny druhy soudního řízení, tedy jak pro civilní řízení, soudní řízení správní, tak i trestní

---

¹¹⁸ Srov. § 18 ZoRŘ

¹¹⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 639

¹²⁰ ASPI Systém, Komentář k čl. 37 odst. 3 zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

řízení soudní¹²¹. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je jakousi alternativou civilního soudního řízení, kdy dochází k vyloučení pravomoci civilního soudu a k přenesení pravomoci k projednání a rozhodnutí věci na nezávislé a nestranné rozhodce jako soukromé osoby, je třeba, aby tato zásada platila i pro rozhodčí řízení. Naplněním této zásady je výslovné zakotvení rovného postavení stran v rozhodčím řízení právě ve výše citovaném v § 18 ZoRŘ.

Rovné zacházení je nutno chápat jako princip, který se vykládá vždy v závislosti na konkrétních podmínkách a okolnostech řízení. Stejně tak zásadu poskytnutí plné příležitosti k uplatnění jejich práv je třeba posoudit z hlediska specifík rozhodčího řízení.¹²² Rozhodčí řízení je totiž řízením méně formálním, flexibilnějším a rychlejším oproti řízení před soudy. Zásada rovného postavení stran a plné příležitosti k uplatnění jejich práv zahrnuje mimo jiné povinnost seznámení strany se všemi podáními protistrany, umožnění přístupu ke spisové dokumentaci.¹²³ Zákon o rozhodčím řízení zásadu rovnosti stran nikterak nerozvádí a k jejímu naplnění nestanoví konkrétní práva o povinnosti účastníků, ani konkrétní postup rozhodců. Ve smyslu § 30 ZoRŘ je však třeba k naplnění zásady rovnosti použít přiměřeně příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Uvedený právní závěr formuloval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 11.6.2008, č.j. 32 Cdo 1201/2007. V předmětném rozsudku se Nejvyšší soud zabýval námitkou dovolatelky, že bylo porušeno její právo na spravedlivý proces, když rozhodčí soud po skončení dokazování a po prohlášení sporu za skončený (po té, co se strany dohodly na pokračování sporu na základě písemností) připustil změnu (rozšíření) žaloby o další žalovanou částku a vyzval dovolatelku k podání závěrečného návrhu, přičemž nepřipustil její návrh na otevření dokazování a vydal rozhodčí nález. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pokud po rozšíření žaloby byla dovolatelce poskytnuta pouze možnost k podání závěrečného návrhu, nelze takovou možnost k uplatnění jejich práv (právu vyjádřit se a navrhnout důkazy k prokázání tvrzení) považovat za dostatečnou. Pokud totiž měla jedna strana sporu možnost rozšířit svou žalobu o další žalovanou částku a druhá strana se mohla vyjádřit pouze v podobě závěrečného návrhu, je zřejmé, že účastníci rozhodčího řízení neměli stejnou možnost k uplatnění jejich práv v rozhodčím řízení a došlo tak k porušení zásady rovnosti.

---

¹²¹ ASPI Systém, Komentář k čl. 37 odst. 3 zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

¹²² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 639-640)

¹²³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 640

Zásada rovného postavení stran se projevuje rovněž v poučovací povinnosti rozhodců. Zákon o rozhodčím řízení nestanoví žádnou povinnost poučení stran o jejich procesních právech či povinnostech. I v tomto směru se vychází z toho, že jde jednak o řízení méně formální a musí být dána rozhodcům možnost takové řízení méně formálně vést a posoudit nutnost a vhodnost poučení účastníků v tom či onom stádiu řízení. Pokud se však o určité procesní otázce dostane poučení jednomu z účastníků, je zapotřebí zacházet stejně s ostatními účastníky. Byť zákon o rozhodčím řízení nestanoví výslovně poučovací povinnost rozhodců o právech a povinnostech stran, je třeba upozornit na judikaturu obecných soudů, které dospěly k závěru, že poučovací povinnost v rozhodčím řízení existuje, a to v analogickém rozsahu jako v řízení před soudy (zejména s odkazem na § 118a o.s.ř.).¹²⁴ V uvedeném závěru se opět promítá § 30 ZoŘ o přiměřeném použití příslušných ustanovení občanského soudního řádu k naplnění zásady rovnosti stran. § 118a o.s.ř. vymezuje poučovací povinnost soudu při hrozícím neúspěchu ve sporu. Smyslem § 118a o.s.ř. je, aby nedošlo k zamítnutí žaloby pro neunesení břemene tvrdit a prokazovat, jehož konkrétní obsah si účastník bez své viny neuvědomil.¹²⁵ Poučovací povinnost soudu o hrozícím neúspěchu ve sporu je projevem zásady předvídatelnosti soudního postupu a rozhodování, což vyjádřil např. Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém usnesení sp.zn. 10 Co 668/2001. Jedině tehdy, když si účastník dostatečně uvědomí konkrétní podobu své procesní povinnosti (povinnosti tvrdit a prokazovat), může být s jejím nenaplněním spojen určitý procesní následek, v daném případě neúspěch ve sporu.¹²⁶ Odstavec 1 tohoto paragrafu se týká poučovací povinnosti soudů o tom, aby účastník doplnil svá tvrzení a rozhodné skutečnosti, pakliže má soud za to, že všechny rozhodné skutečnosti nebyly účastníkem vylíčeny nebo byly účastníkem uvedeny neúplně. Stejně tak podle odstavce 3 soud pučí účastníka o tom, aby označil důkazy potřebné k prokázání všech svých tvrzení, pakliže má za to, že takové důkazy dosud nebyly navrženy. Poučení podle ust. § 118a odst. 1 a 3 o.s.ř. směřuje k tomu, aby účastníci tvrdili rozhodné skutečnosti a aby označili důkazy prokazující tvrzené skutečnosti. Smyslem tohoto ustanovení je zabránit tomu, aby se účastník až z rozhodnutí soudu nedozvěděl, že neunesl břemeno tvrzení či důkazní břemeno a aby mu tak byla dána příležitost v řízení chybějící tvrzení či důkazy doplnit (navrhnout).¹²⁷ Zvláštní

---

¹²⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 641

¹²⁵ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 413

¹²⁶ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 414

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 23 Cdo 3365/2011 ze dne 27. listopadu 2013

poučovací povinnost soudu je zakotvena v § 118a v odst. 2 o.s.ř., podle něhož má-li předseda senátu za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vyličení rozhodných skutečností. Jedná se o případy, kdy účastník nevyličil veškeré rozhodné skutečnosti zjevně proto, že se evidentně mylí v hmotněprávním posouzení situace.¹²⁸ Jinými slovy se jedná o případy, kdy účastník nevyličil všechny skutečnosti rozhodné pro právní posouzení věci z toho důvodu, že je z pohledu jim zvažovaného právního posouzení, odlišného od právního posouzení věci soudem za právně významné nepovažoval.¹²⁹ Poučení v tomto směru má zabránit tomu, aby byl účastník řízení zaskočen jiným právním názorem soudu a aby mu bylo znemožněno tvrdit skutečnosti významné z hlediska právního názoru soudu a nabídnout důkazy k jejich prokázání. Účastníkům řízení lze pouze konkrétním poučením v rovině povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní zpřístupnit tento jiný právní názor. Uvedený právní závěr formuloval Nejvyšší soud v rozsudku č.j. 32 Cdo 1528/2005 ze dne 25.4.2007, v němž se zabýval právní otázkou spočívající v tom, že rozhodčí soud posuzoval uplatněný právní nárok v žalobě právně jinak, než jak jej uplatňoval žalobce v žalobě, což promítl až do svého rozhodnutí. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že rozhodčí soud rozhodl o nároku, který nebyl v řízení ani uplatněn, ani tvrzen, ani prokazován, což je důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. e) a f) ZoŘ.

Poučení podle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. soud neposkytne, když účastník na toto poučení nemůže adekvátním způsobem zareagovat, například proto, že věc je skutkově jasná. Tento právní názor je vyjádřen v judikatuře Nejvyššího soudu, například v usnesení sp.zn. 28 Cdo 4668/2009 nebo 22 Cdo 31/2009¹³⁰ nebo 23 Cdo 3365/2011. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích¹³¹ dále vyjádřil, že jsou-li dosavadní tvrzení (a navržené důkazy) postačující i pro objasnění skutkového stavu věci rozhodného z hlediska hypotézy právní normy zvažované soudem, není k poučení podle ustanovení § 118a o.s.ř. důvod. Rovněž není třeba poučení dle § 118a odst. 2 o.s.ř. v případě, kdy soud při rozhodování vychází ze stále stejných skutkových zjištění a i když v rámci procesu rozhodování změní svůj právní pohled na věc, možné jiné

---

¹²⁸ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 415-416

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.dubna 2014 sp.zn. 23 Cdo 2497/2013

¹³⁰ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 415

¹³¹ Např. usnesení sp.zn. 21 Cdo 121/2003, rozsudek sp.zn. 21 Cdo 194/2006 nebo rozsudek sp.zn. 23 Cdo 2497/2013

právní posouzení věci již nevyžaduje doplnění vylíčení rozhodujících skutečností (a navržení důkazů je prokazující), významných z pohledu skutku, který je předmětem řízení.¹³²

Vyvstává otázka, zda poučení je třeba i ve vztahu k účastníkovi, který je zastoupen advokátem i notářem. S ohledem na princip rovnosti lze dospět k závěru, že ano. Zatímco poučení čistě procesní povahy soud straně, která je zastoupena advokátem či notářem, soud poskytnout nemusí, jak vyplývá z § 118a odst. 4 o.s.ř., poučení o konkrétních důvodech hrozícího neúspěchu soud poskytnout musí. Tento právní závěr vyplývá například z rozsudku Nejvyššího soudu č.j. 23 Cdo 3365/2011 ze dne 27.11.2013, v němž Nejvyšší soud uvedl, že právní zastoupení účastníků nemění nic na poučovací povinnosti soudu dle ust. 118a odst. 1 až 3 o.s.ř.

Poučení o hrozícím neúspěchu ve sporu soud účastníkům nevnučuje. Z § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. lze dovodit, že na poučení o riziku neúspěchu ve sporu má právo jen osoba, která se k jednání soudu, při němž je vyhlášeno rozhodnutí ve věci samé, dostaví.¹³³ Soud dále nemusí účastníka poučovat o hrozícím neúspěchu ve sporu tehdy, když důvody možného neúspěchu vyplývají z notorií nebo pokud je to naprosto zřetelné z obsahu spisu a předchozího postojů a konání soudu. Proto například soud prvního stupně nemusí účastníka poučovat o právních závěrech soudů vyšších instancí, jimiž je vázán a s nimiž byli účastníci seznámeni tím, že jim byla doručena rozhodnutí těchto vyšších soudů¹³⁴ (srov. Rozsudek NS sp.zn. 21 Cdo 1006/2005). Při zvažování, zda soud naplnil poučovací povinnost podle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. dostatečně konkrétním a srozumitelným způsobem, je třeba přihlídnout i k tomu, zda má účastník právnické vzdělání nebo zda je zastoupen advokátem, a má tedy vyšší než standardní způsobilost pochopit význam sdělovaného poučení¹³⁵ (srov. Nález ÚS sp.zn. IV. ÚS 111/2006). Lze doporučit, aby poučení o konkrétních důvodech prohry ve sporu byly při soudním jednání zaprotokolovány doslovně, nikoli pouze odkazem na § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř., jinak by mohla vzniknout pochybnost, zda toto poučení bylo beze zbytku naplněno.

Výše uvedené právní závěry týkající se poučovací povinnosti soudů je třeba dle mého názoru analogicky aplikovat i v rozhodčím řízení. Právě například ve výše citovaném rozsudku

---

¹³² Rozsudek NS ze dne 29. dubna 2014 sp.zn. 23 Cdo 2497/2013

¹³³ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 416

¹³⁴ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 417

¹³⁵ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013, str. 418

Nejvyššího soudu č.j. 23 Cdo 3365/2011 ze dne 27.11.2013 Nejvyšší soud shledal, že je dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. e) ZoŘŘ pro absenci poučení ve smyslu § 118a o.s.ř., když o neunesení břemene tvrzení a břemene důkazu (a tím neúspěchu ve sporu) se účastník dozvěděl až v rozhodnutí rozhodčího soudu. Nejvyšší soud toto pochybení rozhodčího soudu podřadil pod důvod zrušení rozhodčího nálezu uvedený v § 31 písm. e) ZoŘŘ, podle něhož straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. O tom, že porušení ustanovení § 18 ZoŘŘ naplňuje důvod zrušení rozhodčího nálezu obsažený v § 31 písm. e) ZoŘŘ, neboť nebyla-li zachována rovnost zbraní stran nebo nebyla-li straně dána plná příležitost k uplatnění jejich práv, nebyla straně poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, není v ustálené judikatuře pochyb (např. rozsudek NS sp.zn. 32 Cdo 1201/2007 ze dne 11.6.2008 nebo sp.zn. 23 Cdo 3749/2008 ze dne 26.5.2010).¹³⁶

4.4.2. Ústnost rozhodčího řízení

Řízení před rozhodci je ústní, nedohodnou-li se strany jinak.¹³⁷ Ústnost řízení ve smyslu citovaného § 19 odst. 3 ZoŘŘ je projevem zásady projednací v rozhodčím řízení. Z uvedeného ustanovení zákona o rozhodčím řízení vyplývá, že se strany mohou dohodnout na tom, že řízení proběhne bez ústního projednání.¹³⁸ Aby došlo k vyloučení ústnosti, musí se tak stát způsobem jednoznačným a nepřipouštějícím pochybnosti. Jinak by neprovedení ústního jednání mohlo být považováno za důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. e) ZoŘŘ. Mgr. Radek Pokorný doporučuje, aby dohoda o vyloučení ústnosti byla výslovná, tj. aby se strany v zájmu své představy o průběhu řízení nespolehly na úpravu, z níž by podle jejich názoru bylo možné implicitně dovodit vyloučení zásady ústnosti.¹³⁹ Takové dovození vyloučení ústnosti by často nemuselo odpovídat záměru stran. Jako příklad lze uvést případ, kdy Nejvyšší soud řešil v rozsudku sp.zn. 32 Cdo 953/2009 ze dne 29.6.2010 otázku formulace rozhodčí doložky ve vztahu k dovození vyloučení ústnosti řízení, podle níž se účastníci dohodli, že spory budou řešeny rozhodcem „s jednáním podle písemných podkladů podle zásad spravedlnosti“. Nejvyšší soud konstatoval, že užití výrazu „jednání“ svědčí o zachování principu ústnosti řízení.

---

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 23 Cdo 2497/2013 ze dne 29.dubna 2014

¹³⁷ Srov. § 19 odst. 3 ZoŘŘ

¹³⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 691

¹³⁹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 99

Dohoda o vyloučení ústnosti jednání nemusí být obsažena jen v rozhodčí smlouvě. Může být obsažena i v dohodě o postupu v řízení ve smyslu § 19 odst. 1 ZoŘŘ. Ústnost jednání může vylučovat i řád stálého rozhodčího soudu, jehož pravomoc strany založily, nebo ji mohou vyloučit pravidla připojená k rozhodčí smlouvě.¹⁴⁰

Právně zakotvená možnost vyloučit ústní řízení se vztahuje i na spory ze spotřebitelských smluv, když ohledně těchto sporů není v zákoně o rozhodčím řízení žádná speciální úprava týkající se ústnosti řízení, a to ani po rozsáhlé novele¹⁴¹ zákona o rozhodčím řízení zaměřené právě na zavedení speciálních pravidel pro ochranu spotřebitele. V této souvislosti bych poukázala na již výše zmiňovaný náleze Ústavního soudu II. ÚS 2164/2010 ze dne 1. listopadu 2011, neboť z tohoto nálezu v praxi obecné soudy často vycházely při zrušování rozhodčích nálezů s konstatováním neplatnosti rozhodčí doložky. V uvedeném nálezu Ústavní soud vyjádřil právní názor, že *„jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo na místě v případě, kdy by se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva)“*. Obecné soudy často docházely k závěru, že pokud některá z těchto procesních zásad v rozhodčím řízení chyběla, bylo rozhodčí řízení stíženo vadou, která má za následek neplatnost rozhodčího nálezu. Tento právní závěr byl uveden na pravou míru usnesením Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 1621/2012 ze dne 29.července 2014 nebo též rozsudkem Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 314/2014 ze dne 27.11.2014. V obou případech Nejvyšší soud upřesnil, že v citovaném nálezu Ústavní soud formuloval uvedený právní závěr pouze v obecné rovině při posuzování rozhodčí doložky, podle níž měl rozhodce, který nebyl určen transparentním způsobem, rozhodovat pouze podle zásad spravedlnosti. Ve své podstatě to znamená – z hlediska zásady ústnosti řízení – že pokud je rozhodce určen transparentním způsobem a rozhoduje podle platných právních předpisů, není vyloučeno, aby se i ve sporech ze spotřebitelských smluv podnikatel a spotřebitel dohodli na tom, že řízení před rozhodci nebude ústní a bude možné rozhodnout jen na základě předložených písemností. Obdobně Nejvyšší soud v rozsudku sp.zn. 33 Cdo 1354/2014 ze dne 24. září 2014 konstatoval, že písemnost rozhodčího řízení není bez dalšího v rozporu s požadavky na spravedlivý proces, ani v rozporu s předpisy Evropské unie. Konec konců i v řízení před obecnými soudy v určitých případech není třeba nařizovat ústní jednání. Jedná

---

¹⁴⁰ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 99

¹⁴¹ Zákon č. 19/2012 Sb.

se o případ, kdy lze ve věci rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů, a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, jak předpokládá § 115a o.s.ř. Ani občanský soudní řád neupravuje v tomto směru speciální procesní pravidla pro spotřebitele a i ve sporech ze spotřebitelských smluv je tento postup legitimní. Dokonce lze absenci ústního jednání založit na tzv. presumovaném souhlasu (srov. Nález ÚS sp.zn. I.ÚS 3271/09), když podle § 101 odst. 4 o.s.ř. může soud k výzvě účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námítky, resp. bude se mít za to, že souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení ústního jednání. Jinými slovy v občanském soudním řízení před civilním soudem postačí, pokud se účastník k výzvě soudu ve stanovené lhůtě nevyjádří k procesnímu návrhu soudu o rozhodnutí bez ústního jednání, a ústní jednání se ve věci konat nebude. Zákon o rozhodčím řízení však žádné podobné ustanovení jako občanský soudní řád neobsahuje. V § 19 odst. 3 předpokládá zákon o rozhodčím řízení dohodu stran o vyloučení ústního řízení. Podrobnější náležitosti a způsoby takové dohody nestanoví. Některé právní názory požadují, aby taková dohoda byla výslovná (viz výše). Oproti tomu ale například Řád Rozhodčího soudu obsahuje v § 29 odst. 2 ustanovení o tom, že nejde-li o spory ze spotřebitelských smluv, může rozhodčí senát vyzvat strany, aby se ve lhůtě, která nesmí být kratší než 10 dní od doručení výzvy, vyjádřily, zda souhlasí s tím, aby ve věci bylo rozhodnuto bez ústního jednání pouze na základě písemností. Přitom je zároveň stanoveno, že jestliže se strana k této výzvě ve stanovené lhůtě nevyjádří, má se za to, že s rozhodnutím sporu bez nařízení jednání souhlasí. Z uvedeného ustanovení Řádu je patrná obdobnost ustanovení § 101 odst. 4 o.s.ř. Pro úplnost je třeba uvést, že Řád Rozhodčího soudu úplně vylučuje možnost rozhodnutí sporu bez ústního jednání ve sporech ze spotřebitelských smluv, když v § 29 odst. 1 vylučuje, aby ve sporech ze spotřebitelských smluv se strany mohly dohodnout, že rozhodčí senát rozhodne spor bez ústního jednání pouze na základě písemností. Tím Řád poskytuje zvýšenou ochranu spotřebiteli i oproti občanskému soudnímu řádu, a to při respektování zásady ústního projednání sporu, byť ze závěrů výše citované judikatury vyplývá, že lze vyloučit ústní jednání i ve sporech ze spotřebitelských smluv.

Pro úplnost je třeba uvést, že i v případě dohody stran o vyloučení ústnosti řízení musí být rozhodcům ponechán prostor, aby ústní jednání nařídili. Tuto možnost jim poskytuje § 19 odst. 2 věta druhá ZoŘŘ,¹⁴² a to nejen v rámci poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv

---

¹⁴² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 691

všem stranám (tedy i právu věc před rozhodci projednat), ale i ke zjištění skutkového stavu potřebného pro rozhodnutí sporu, pokud jsou v tomto směru předloženy listiny nedostačující. Ve sporech ze spotřebitelských smluv lze tento postup doporučit, i kdyby byla mezi podnikatelem a spotřebitelem uzavřena dohoda, kterou by bylo ústní jednání vyloučeno. Pro úplnost je třeba poznamenat, že povinnost rozhodců postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav, neznamená, že by se v rozhodčím řízení uplatňovala zásada vyšetřovací.¹⁴³

Okrajem lze uvést ještě jiný případ absence ústního jednání v občanském soudním řízení, a to např. § 153a odst. 4 o.s.ř. v rámci vydání rozsudku pro uznání. Nutno však konstatovat, že rozhodčí řízení nezná vydávání rozhodnutí pro uznání.

4.4.3. Neveřejnost rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je neveřejné.¹⁴⁴ I toto ustanovení může působit problematicky ve vztahu ke spotřebiteli. Řízení před civilními soudy je totiž zásadně veřejné a podmínky civilního soudního řízení pro vyloučení veřejnosti jsou vysoce kvalifikované.¹⁴⁵ Podle § 116 odst. 2 může být veřejnost pro celé jednání nebo jeho část vyloučena, jen kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost. Zákon o rozhodčím řízení se v tomto směru odchyluje od základní procesní zásady, kterou je veřejnost řízení. Lze však shledat jakýsi původ právě v citovaném § 116 odst. 2 o.s.ř., neboť důvodem pro zakotvení ustanovení o neveřejnosti řízení byla ochrana obchodního tajemství podnikatelských subjektů před zveřejněním. Rozhodčí řízení je totiž v převažující míře využíváno právě podnikatelskými subjekty jako efektivní způsob řešení sporů, vymezující se právě zásadou neveřejnosti, pro kterou je rozhodčí řízení z důvodu ochrany obchodního tajemství podnikatelskými subjekty vyhledáváno. Tento smysl však postrádá ve vztahu ke spotřebiteli. Nicméně Evropský soud pro lidská práva dospěl opakovaně k závěru, že vzdání se práva na veřejné řízení (veřejný proces/veřejné slyšení) je

---

¹⁴³ M. Olík, M. Maisner, R. Pokorný, P. Málek, M. Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, str. 98

¹⁴⁴ Srov. § 19 odst. 3 ZoŘ

¹⁴⁵ Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 693

legitimní, je-li založeno na dobrovolném projevu vůle.¹⁴⁶ Z toho vyplývá, že pokud spotřebitel s podnikatelem uzavřel dobrovolným projevem vůle rozhodčí smlouvu, vzdal se tím legitimně práva na veřejné projednání věci. Neveřejnost projednání věci ve smyslu § 19 odst. 3 ZoŘŘ znamená, že není přípustné, aby se jednání zúčastnily osoby, jejichž přítomnost nebyla schválena stranami a rozhodci. Znamená to rovněž, že do rozhodčího spisu, ať už v průběhu rozhodčího řízení nebo po jeho skončení, nebude moci nahlížet nikdo jiný než strany. To je rozdíl oproti občanskému soudnímu řízení, v němž může do spisu vedle stran (účastníků řízení) nahlížet každý, kdo na tom má právní zájem nebo kdo pro to má vážné důvody, jak stanoví § 44 odst. 2 o.s.ř.¹⁴⁷ Neveřejnost se vztahuje i k vyhlášení rozhodčího nálezu, což je opět rozdíl oproti vyhlášení rozsudku v občanském soudním řízení. V občanském soudním řízení se rozsudek vyhláší vždy veřejně¹⁴⁸, a to i když je řízení jinak neveřejné. Pravidlo, že se rozsudek vyhláší vždy veřejně, je totiž obsaženo již na ústavní úrovni, a to v čl. 96 odst. 2 Ústavy ČR, právě v souvislosti s požadavkem na ústnost a veřejnost jednání. Současná právní úprava nepřipouští, aby veřejné vyhlášení rozsudku bylo jakkoli nahrazeno (např. pouhým doručením), a proto se rozsudek vyhláší veřejně i v případech, kdy je rozhodováno rozsudkem bez nařízení jednání.¹⁴⁹

Je otázkou, zda se strany mohou dohodnout na tom, že jejich řízení nebude neveřejné, jinými slovy že bude veřejné a veřejnost tak získá přístup na ústní jednání. Strany se jistě mohou dohodnout, že na jednání umožní přístup většímu množství konkrétních osob, panují však neshody, zda lze přijmout takovou úpravu, podle níž získá na jednání přístup každý, kdo o to projeví zájem (s tím, že by u takových zájemců strany přišly o právo vyloučit jejich přítomnost na jednání).¹⁵⁰ Mgr. Radek Pokorný se domnívá, že taková dohoda stran je přípustná, neboť by nijak neomezila právo stran na spravedlivý proces. Osobně se domnívám, že taková dohoda by našla opodstatnění ve sporech ze spotřebitelských smluv, neboť by naplnila obecnou procesní zásadu veřejnosti. Na druhou stranu i spotřebitel může mít zájem na neveřejnosti projednání

---

¹⁴⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 693, například *Osmo Suovaniemi et al. V. Finsko, rozhodnutí ve věci stížnosti č. 31.737 z 23.února 1999*

¹⁴⁷ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 99

¹⁴⁸ Srov. § 156 odst. 1 o.s.ř.

¹⁴⁹ Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013

¹⁵⁰ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 99

věci. Lze si představit majetkový spor ze spotřebitelské smlouvy, o němž spotřebitel nemá zájem informovat osoby z řad svých blízkých či známých, či nemá zájem na tom, aby se kdokoliv mohl dozvědět podrobnosti o takovém sporu. Pak i spotřebitel může dobrovolně volit rozhodčí řízení jako způsob projednání a rozhodnutí takového sporu, když – jak již bylo uvedeno výše – dobrovolná dohoda o způsobu řešení sporu v rozhodčím řízení je legitimním vzdáním se práva na veřejnost řízení. Je třeba mít na vědomí, že neveřejnost je jedním ze základních rysů rozhodčího řízení a uvedená dohoda by vedla k jeho popření. I když je věc projednána neveřejně, nic nebrání straně, aby se s veřejností podělila o to, jak projednávání probíhalo, či o jeho výsledky.¹⁵¹

4.4.4. Neformálnost a dohoda stran o postupu v řízení

Dalším charakteristickým znakem rozhodčího řízení, odlišujícím jej od občanského soudního řízení, je jeho neformálnost či přesněji řečeno menší formálnost, přičemž je vždy třeba respektovat určité zákonné limity. Menší formálnost se odráží zejména ve vedení rozhodčího řízení. Řízení před rozhodčím soudem se řídí dohodou stran. To vyplývá z § 19 ZoŘŘ, podle jehož odstavce 1 se strany mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Uvedená koncepce je převzata ze švýcarského práva, podle něhož je dána účastníkům autonomie při určování pravidel o postupu v rozhodčím řízení, přičemž pokud si účastníci pravidla nezvolí, přísluší právo stanovit procesní pravidla rozhodcům. Jediné omezení autonomie rozhodčího senátu je řádný proces.¹⁵² V případech sporů ze spotřebitelských smluv je třeba vždy respektovat právní předpisy na ochranu spotřebitele a postupovat podle nich. Je-li mezi stranami uzavřena dohoda o postupu v rozhodčím řízení, jsou takovou dohodou rozhodci vázáni, neodporuje-li základním procesním zásadám rozhodčího řízení. Pokud taková dohoda odporuje základním představám rozhodce o způsobu vedení sporu, může být tato skutečnost důvodem pro jeho rezignaci ve smyslu § 5 odst. 3 ZoŘŘ.¹⁵³ Oproti tomu se domnívám, že pokud by rozhodčí doložka obsahovala ujednání, která by odporovala předpisům na ochranu spotřebitele, nemusela by tato skutečnost být nutně důvodem pro rezignaci rozhodce, ale dle

---

¹⁵¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 100

¹⁵² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 659

¹⁵³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 662

charakteru onoho ujednání by se mohlo postupovat podle § 1812 odst. 2 NOZ, a sice že by se k ujednáním odchylicím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele nepřihlíželo. Přitom by se nemuselo nutně jednat o neplatnost celé rozhodčí doložky, pouze by se nepřihlíželo k ujednání odchylicím se ustanovení zákona na ochranu spotřebitele. Rozhodce by pak ve sporu postupoval způsobem podle zákona, kterým spotřebitele nijak nezkrátí na jeho právech. Nutno podotknout, že ujednání pravidel, kterými se rozhodci mají řídit ve smyslu § 19 ZoRŘ nejsou podstatnou náležitostí rozhodčí doložky.¹⁵⁴ § 19 odst. 2 ZoRŘ upravuje postup rozhodců v situaci, kdy není mezi stranami uzavřena dohoda o postupu v rozhodčím řízení a není stranami určen postup v pravidlech pro rozhodčí řízení, která jsou přiložena k rozhodčí smlouvě a nejedná se ani o postup podle řádu stálého rozhodčího soudu.¹⁵⁵ V takovém případě postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Přitom vedou řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav potřebný pro rozhodnutí sporu. Postup bez zbytečných formalit, který lze označit též jako *menší formálnost* zejména ve srovnání s řízením před obecnými soudy, je jedním z kogentně stanovených imperativů ovládajících rozhodčí řízení a je obecně považován za značnou výhodu oproti řízení před soudem.¹⁵⁶

K základním otázkám vedení rozhodčího řízení patří zejména otázka lhůt, doručování, forma procesních rozhodnutí, rozdělení či spojení věcí, postup při dokazování, průběh ústního jednání, jazyk řízení. Tyto otázky může upravovat dohoda stran, pravidla vedení rozhodčího řízení, kterým se strany dobrovolně podřídily, anebo řády stálých rozhodčích soudů. Není-li těchto dokumentů, rozhodují o těchto otázkách rozhodci, přičemž vodítkem jim může být zákon o rozhodčím řízení či analogicky použitelný občanský soudní řád, jak předpokládá § 30 ZoRŘ. Ve sporech ze spotřebitelských smluv se musí rozhodci vždy řídit právními předpisy na ochranu spotřebitele, jak je stanoveno v § 25 odst. 3 ZoRŘ.

---

¹⁵⁴ Usnesení NS sp.zn. 32 Odo 95/2006 ze dne 28.března 2007

¹⁵⁵ Možnost určení postupu těmito pravidly či řádem stálého rozhodčího soudu vyplývá z § 19 odst. 4 ZoRŘ

¹⁵⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 664

4.4.5. Jednoinstančnost rozhodčího řízení

Jedním z tradičně charakteristických rysů rozhodčího řízení je jeho jednoinstančnost, která umožňuje docílit toho, co bývá často uváděno na prvním místě ve výčtu výhod tohoto způsobu rozhodování sporů, a to jeho flexibilita a obvykle větší rychlost oproti řízení před soudy. Tento princip však bývá často uváděn jako jeden z hlavních důvodů, proč se někdy ještě setkáváme s odmítavým přístupem k rozhodčímu řízení,¹⁵⁷ a to zejména ve sporech ze spotřebitelských smluv. Jednoinstančnost rozhodčího řízení je významným odlišovacím znakem od řízení soudního. Obecně lze souhlasit s tím, že více instancí může znamenat i vyšší finanční náročnost, pokud jde o náklady související s vedením sporu. Z důvodu jednoinstančnosti rozhodčího řízení se zde neuplatní typický opravný prostředek ve formě odvolání jako je tomu v občanském soudním řízení. Možnost zrušit rozhodčí nález z některého z důvodů uvedených v § 31 ZoŘ nelze v žádném případě s odvoláním zaměňovat. Jde o samostatný institut, který je od institutu odvolání značně odlišný.¹⁵⁸ Jednoinstančnost rozhodčího řízení není v zákoně o rozhodčím řízení výslovně stanovena. Oproti tomu například v Řádu Rozhodčího soudu je v § 1 odst. 4 výslovně uvedeno, že řízení před Rozhodčím soudem je jednoinstanční. V dalším ustanovení Řád koresponduje s § 27 ZoŘ když stanoví, že se strany mohou v rozhodčí smlouvě dohodnout, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Z tohoto ustanovení zákona o rozhodčím řízení vyplývá, že rozhodčí řízení je jednoinstanční, nedohodnou-li se strany jinak. I přesto, že jednoinstančnost rozhodčího řízení bývá často kritizována a odmítána, je plně možná, a není důvodem neplatnosti rozhodčí doložky,¹⁵⁹ dokonce ani ve spotřebitelských sporech. Jednoinstančnost rozhodčího řízení konstatoval Ústavní soud v nálezu sp.zn. I ÚS 3227/07 z 8. března 2011, když v souvislosti s postupem rozhodce a předvídatelností rozhodnutí uvedl, že *vyloučení nepředvídatelnosti v rozhodování rozhodců je o to naléhavější, že rozhodčí řízení je zásadně jednoinstanční*. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu korespondující i s konstantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva platí, že zásada dvoustupňové soudní instance není obecnou zásadou občanského soudního řízení a není ani ústavní zásadou, vztahující se k občanskému soudnímu řízení. Z článku 6 Úmluvy pro lidská práva zásada

---

¹⁵⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 986

¹⁵⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 160

¹⁵⁹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 15

dvojinstančnosti řízení neplyne a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva nelze dovodit požadavek na zřízení odvolací instance.¹⁶⁰ Pokud státy zajistí, že řízení před soudem naplní právo na spravedlivý proces ve všech jeho aspektech, vystačí si i s jednostupňovou soudní soustavou. Skutečnost, že dvojinstančnost není obecným principem občanského soudního řízení, ani ústavní zásadou vztahující se k občanskému soudnímu řízení, vyplývá z rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 3820/2009.¹⁶¹

S ohledem na výše uvedené závěry byl překvapivý již výše několikrát zmiňovaný nálezk Ústavního soudu vydaný 1. listopadu 2011 sp.zn. II. ÚS 2164/10, který formuloval závěr, podle něhož „*jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo namísto v případě, kdy by se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva), což však rozhodčí řízení za podmínek nastavených tak, jako je tomu v posuzovaném případě, rozhodně nezaručuje.*“ Ústavní soud tak proti výše uvedeným rozhodnutím formuloval požadavek na instanční postup jako základní princip civilního procesu. Tento závěr začal působit v praxi problémy, přičemž obecné soudy tyto závěry aplikovaly zejména na spory ze spotřebitelských smluv v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Alexander J. Bělohlávek zastává názor, k němuž se i já přikláním, že takové závěry lze jen stěží připustit, a to nejen obecně, nýbrž i ve vztahu ke spotřebitelským sporům. Závěr o tom, že by bylo nutné požadovat druhostupňový přezkum ve spotřebitelských sporech, nelze přijmout ani proto, že teprve po předmětném rozhodnutí Ústavního soudu došlo ke schválení novely rozhodčího řízení, která po více letech diskuzí ohledně standardů ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení stanovila jednoznačná pravidla pro arbitrabilitu, sjednávání rozhodčích smluv a projednávání a rozhodování sporů v rozhodčím řízení ve spotřebitelských sporech a při navazující funkci soudů v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Žádný z požadavků, které zákonodárce novelou rozhodčího řízení do českého *lex arbitri* přinesl, nespočívá v požadavku na druhostupňový ani jiný přezkum rozhodčích nálezů ve spotřebitelských sporech ve věci samé¹⁶², a to ani přes odůvodnění návrhu zákona č. 19/2012 Sb., v němž navrhovatel

---

¹⁶⁰ Např. Rozsudek ESLP z 17.1.1970 ve věci Delcourt proti Belgii, stížnost č. 2689/65, § 25; Rozsudek velkého senátu ESLP z 26.10.2000 ve věci Kudla proti Polsku, stížnost č. 30210/96, § 122.

Čerpáno z: Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 16

¹⁶¹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 16

¹⁶²Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 987-988

upozorňoval na problém jednoinstančnosti rozhodčího řízení a nevyužívání možnosti přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci dle § 27 ZoŘ. Princip jednoinstančnosti je tedy nutně bezesporu považovat za princip, kterým je ovládáno rozhodčí řízení, což platí i ve spotřebitelských sporech.¹⁶³

Osobně jsem se ve své praxi s touto problematikou setkala, když výše uvedené závěry Ústavního soudu vyjádřené v nálezu sp.zn. II. ÚS 2164/10 aplikoval Městský soud v Praze, když k odvolání žalobce v řízení o zrušení rozhodčího nálezu změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že rozhodčí nález zrušil, a to právě s odkazem na nález Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 2164/10, protože dospěl k závěru, že rozhodčí smlouva mezi podnikatelem a spotřebitelem je zneužívajícím (a tudíž absolutně neplatným) ujednáním, jelikož spotřebiteli (slabší smluvní straně) nebyla poskytnuta zvýšená ochrana tím, že rozhodčí nález bude přezkoumán jinými rozhodci podle § 27 ZoŘ. Nejvyšší soud se touto problematikou zabýval hned v několika svých rozhodnutích¹⁶⁴, které jsou rovněž zmíněny výše ve vztahu k ústnosti řízení. V usnesení ze dne 29. července 2014 sp.zn. 21 Cdo 1637/14 se vymezil k výše uvedenému právnímu závěru Ústavního soudu tak, že jej Ústavní soud učinil pouze v obecné rovině při posuzování rozhodčí doložky, podle níž měl rozhodce, jenž nebyl určen transparentním způsobem, rozhodovat pouze podle zásad spravedlnosti. V rozsudku ze dne 24. září 2014 sp.zn. 33 Cdo 1354/14 pak Nejvyšší soud přijal a odůvodnil závěr, že rozhodčí smlouva, jíž účastníci (podnikatel a spotřebitel) vyloučili přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci a sjednali, že řízení před rozhodcem nebude ústní, není bez dalšího neplatná. Z tohoto rozsudku Nejvyššího soudu a v něm blíže citované judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie vyplývá, že jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení není bez dalšího v rozporu s požadavky na spravedlivý proces, nebo v rozporu s příslušnou směrnicí ES¹⁶⁵ (Evropský soud pro lidská práva vychází z možnosti dobrovolného vzdání se práva, které se vztahuje jak na opravné prostředky, tak na ústní projednání; z hlediska ochrany spotřebitele v unijním právu rovněž nelze automaticky uzavřít, že by byla jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení v rozporu se směrnicí). Stejně jako u jiných podmínek spotřebitelských smluv je nutné zkoumat, zda tato podmínka se zřetelem ke konkrétním skutkovým okolnostem v rozporu s požadavkem

---

¹⁶³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 988

¹⁶⁴ Např. Usnesení NS sp.zn. 21 Cdo 1637/14 ze dne 29. července 2014, Rozsudek NS sp.zn. 33 Cdo 1354/2014 ze dne 24. září 2014, Rozsudek NS sp.zn. 33 Cdo 314/2014 ze dne 27. listopadu 2014

¹⁶⁵ Směrnice č. 93/13

přiměřenosti nastoluje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele.¹⁶⁶

I přes výše uvedené judikatorní závěry o jednoinstančnosti řízení jako jednoho ze základních rysů rozhodčího řízení, zákon o rozhodčím řízení v § 27 ponechává na dohodě stran sjednat si dvojinstanční řízení tím, že se v rozhodčí smlouvě dohodnou, že rozhodčí nález může být k žádosti některé ze stran nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Podle tohoto ustanovení nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení. Ze znění zákona vyplývá, že přezkum provádí jiní rozhodci. Původní rozhodci tak již do přezkumu meritorně nijak zasahovat nemohou. Nemohou se ani účastnit projednávání a rozhodování o přezkumu. V přezkumném řízení se v podstatě jedná o meritorní přezkum, kdy může opět proběhnout celé rozhodčí řízení od jeho počátku až do konce včetně zajištění důkazů, provedení dokazování, nařízení ústního jednání, apod. V zákonném ustanovení je stanoveno, že přezkum musí být proveden jinými rozhodci, není však omezeno, zda-li bude rozhodovat rozhodce jeden či více rozhodců, počet rozhodců se ani nemusí shodovat s počtem rozhodců při vydání původního rozhodčího nálezu. Záleží vždy na smluvní úpravě stran v rozhodčí smlouvě.¹⁶⁷ Na rozdíl od řízení o řádném opravném prostředku rozhodci přezkoumávající rozhodčí nález jiných rozhodců nemají při přezkumu možnost věc vrátit k novému projednání, nýbrž mohou buď nález předchozích rozhodců potvrdit, nebo rozhodnout odchylně od výroku přezkoumávaného rozhodčího nálezu.¹⁶⁸ Rozhodčí řízení pak končí teprve doručením rozhodčího nálezu nebo usnesení vydaného v tomto přezkumném řízení.

4.4.6. Rozhodování podle zásad spravedlnosti

Rozhodci jsou zásadně povinni v rozhodčím řízení rozhodovat podle platného hmotného práva. Platným právem se míní rozhodování podle použitelných právních předpisů, jakož

---

¹⁶⁶ Rozsudek NS sp.zn. 33 Cdo 1354/2014 ze dne 24. září 2014

¹⁶⁷ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 160-161

¹⁶⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 986

i v souladu s tím, jak je právem v daném státě, o jehož právo jde, aplikováno.¹⁶⁹ § 25 odst. 3 ZoŘŘ dává stranám možnost výslovně pověřit rozhodce, aby spor rozhodli podle zásad spravedlnosti. Jedná se o specifikum, které je vlastní rozhodčímu řízení. Rozhodování podle zásad spravedlnosti je způsob rozhodování vedle rozhodování podle normativních systémů rozhodného práva. Rozhodování podle zásad spravedlnosti nesmí překročit rámec zásad právního řádu a společenského zřízení v místě řízení, tj. nesmí překročit limity veřejného pořádku. Způsob rozhodování podle zásad spravedlnosti se vztahuje výhradně na oblast práva hmotného. Rozhodování podle zásad spravedlnosti nelze zaměňovat za postup ve smířčím řízení (např. typu mediace) ani s postupem podle § 24 odst. 1 ZoŘŘ, podle něhož působí rozhodci na strany, aby se dohodly na smírném vyřešení sporu. Rozhodování na základě zásad spravedlnosti nic nemění na kontradiktorním charakteru rozhodčího řízení a na tom, že i rozhodnutí podle zásad spravedlnosti je rozhodnutí autoritativního typu.¹⁷⁰ Rozhodování podle zásad spravedlnosti neznamená, že by rozhodci byli oprávněni postupovat zcela podle své libovůle a bez jakýchkoliv pravidel. Rozhodci jsou povinni mimo jiné respektovat zavedenou praxi stran, zohledňovat obchodní zvyklosti a praxi obecně platné pro určité odvětví. Pokud má být rozhodnutí spravedlivé, musí být spravedlivé také na pozadí nároků stran. Řešení zvolené rozhodci musí být správné při zohlednění kontextu celého sporu, a nikoliv pouze na základě subjektivních pocitů a přesvědčení rozhodce o určitém pojetí spravedlnosti. Každý případ musí rozhodci posuzovat konkrétně a individuálně, nikoliv abstraktně a vždy v kontextu vzájemných vztahů stran. Rozhodnutí musí být spravedlivé s ohledem na okolnosti vzájemného vztahu stran. Spor musí být posuzován v širším kontextu zvyklostí, praxe, pravidel včetně předpisů, které se vztahují na vztah stran, řízení musí být rychlé a efektivní, přičemž tyto postupy vedou k výsledku, který bude transparentní a bude v jeho rámci dodržena rovnost stran. Rozhodování podle zásad spravedlnosti je zaměřeno na hledání praktických či realistických řešení komplexních problémů, jež se vyskytly ve vztazích stran, aniž by bylo striktně vázáno na použití, či naopak vyloučení použitelné právní úpravy. Jsou to právě rozhodci, kteří rozhodnou, na základě jakých pravidel či koncepce spravedlnosti bude nejvhodnější spor rozhodnout. Není

---

¹⁶⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 928

¹⁷⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 928-929

vyloučeno, že po zvážení všech možností bude jako nejspravedlivější shledána aplikace právních předpisů, tedy rozhodnutí podle platného práva.¹⁷¹

Zmocnění k rozhodování podle zásad spravedlnosti mohou strany udělit buď přímo v rozhodčí smlouvě (rozhodčí doložce) nebo mohou takovou dohodu strany uzavřít kdykoliv v průběhu rozhodčího řízení do doby, kdy bude vydán rozhodčí nález. Není vyloučeno, aby ke zmocnění rozhodčího senátu k rozhodování podle zásad spravedlnosti došlo i ústně (verbálně), vždy však výslovně například při ústním jednání. I takový ústní pokyn se považuje za učiněný písemně tehdy, je-li protokolován v zápisu z ústního jednání.¹⁷² Strany mají právo stanovit rozhodčímu senátu i jistá kritéria, jichž by se měl při rozhodování sporu držet, resp. podle nich postupovat. Toho lze využít zejména tehdy, pokud se strany obávají subjektivních představ některého rozhodce o spravedlnosti, což by mohlo vést až k porušení zásady předvídatelnosti rozhodnutí.¹⁷³

Otázkou je, zda lze možnost rozhodování podle zásad spravedlnosti aplikovat i na spory ze spotřebitelských smluv. Zákon o rozhodčím řízení v § 25 odst. 3, který právě upravuje možnost rozhodování podle zásad spravedlnosti, stanoví, že ve sporech ze spotřebitelských smluv jsou rozhodci vždy povinni se řídit právními předpisy na ochranu spotřebitele. Toto ustanovení není literaturou vykládáno jednotně. Dle Lud'ka Lisseho toto ustanovení vylučuje rozhodování dle zásad spravedlnosti ve sporech ze spotřebitelských smluv.¹⁷⁴ Dle Alexandera J. Bělohávků naopak lze ve sporech ze spotřebitelských smluv rozhodovat dle zásad spravedlnosti, nicméně za současného respektování právních předpisů stanovených na ochranu spotřebitele.¹⁷⁵ Podle Alexandera J. Bělohávků totiž zákon takový postup u spotřebitelských sporů výslovně nevylučuje, pouze zavazuje rozhodce k aplikaci předpisů, jejichž účelem je ochrana spotřebitele. Nelze proto vyloučit situaci, kdy i ve spotřebitelských smlouvách bude sjednáno pověření rozhodců, aby tito spor rozhodli podle zásad spravedlnosti, ovšem

---

¹⁷¹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 944-845

¹⁷² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 928-929

¹⁷³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 945

¹⁷⁴ L. Lisse: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, 1. vydání, Praha, Linde, 2012, str. 513. Čerpáno z: Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 148

¹⁷⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 148

s výjimkou případů, kdy je určitá otázka upravena předpisem určeným na ochranu spotřebitele nebo takový předpis na danou situaci dopadá. V každém případě však musí být odchylka od postupů jinak aplikovaných v řízení před soudem zohledněna v informaci poskytované spotřebiteli v souladu s § 3 odst. 4 ZoRŘ, resp. dle potřeby i v obsahu rozhodčí smlouvy podle § 3 odst. 5 ZoRŘ.¹⁷⁶ S tím koresponduje i ustanovení § 31 písm. g) ZoRŘ, které uvádí jako důvod zrušení rozhodčího nálezu soudem skutečnost, že byl spor ze spotřebitelské smlouvy rozhodován v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. S ohledem na skutečnost, že v § 25 odst. 3 ZoRŘ není možnost rozhodování podle zásad spravedlnosti vyloučena pro spory ze spotřebitelských smluv a rozhodování podle zásad spravedlnosti ve vztahu ke spotřebiteli není ani důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu, přikláním se k názoru Alexandera J. Bělohávků, že při splnění požadavku zohlednění právních předpisů stanovených na ochranu spotřebitele, by bylo možné rozhodovat podle zásad spravedlnosti i spory ze spotřebitelských smluv. Ve své praxi jsem se setkala s případy sporů z úvěrových smluv uzavřených mezi bankou a spotřebitelem. Soudy často mechanicky aplikují různá ustanovení na ochranu spotřebitele, která často i extenzivně vykládají, v důsledku kterých dochází k zamítnutí nároku banky či jeho části, často právě z extenzivně vyložených formálních důvodů. Přitom opomíjejí základní fakt, že spotřebitel získal od banky úvěr, tedy peněžní prostředky, které bance není schopen (v horším případě není ochoten) splatit, a banka - dle mého názoru zcela oprávněně - chce tyto peněžní prostředky vrátit zpět. Rozhodování podle zásad spravedlnosti, které umožňuje rozhodčí řízení, v takových případech považuji dokonce za přínosné, neboť si dokáží v rámci aplikace principu spravedlnosti představit zohlednění základního faktu poskytnutí finančních prostředků a oprávněnosti nároku na jejich vrácení.

Oproti obecnému ustanovení zákona o rozhodčím řízení o možnosti rozhodování podle zásad spravedlnosti je třeba zmínit právní úpravu Řádu Rozhodčího soudu, který vylučuje možnost rozhodování podle zásad spravedlnosti pro spory ze spotřebitelských smluv, když takto výslovně stanoví v § 9 odst. 2. V řízení před Rozhodčím soudem tedy nelze rozhodovat podle zásad spravedlnosti ve sporech ze spotřebitelských smluv. Je otázkou, co k této úpravě vedlo. Zda to byla jen snaha o poskytnutí vyšší ochrany spotřebiteli, anebo k této úpravě přispěl i výše několikrát citovaný náleží Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 2164/10 z 1.listopadu 2011, který konstatoval, že nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelské smlouvě je i rozhodování

---

¹⁷⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 948

podle zásad spravedlnosti, které zpravují spotřebitele ochrany podle práva. Nutno v této souvislosti připomenout, že uvedený náleží Ústavního soudu se týkal situace, kdy rozhodce nebyl určen transparentním způsobem a rozhodoval podle zásad spravedlnosti, které se mohly přičít právními předpisy na ochranu spotřebitele. Možná právě proto bylo novelou – zákonem č. 19/2012 Sb. - doplněno do ustanovení § 25 odst. 3 ZoRŘ právě ustanovení o tom, že ve sporech ze spotřebitelských smluv se rozhodci vždy řídí právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele.

4.5. Projednání sporu v rozhodčím řízení

Způsob projednání věci (sporu) v rozhodčím řízení patří mezi základní otázky vedení řízení. Jak již bylo zmíněno výše, rozhodčí řízení je postaveno na zásadě, že se strany mohou dohodnout na způsobu, kterým mají rozhodci vést řízení. Ti přitom vedou řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav potřebný pro rozhodnutí sporu.¹⁷⁷ Rozhodci tedy při vedení řízení a při projednání věci postupují podle dohody stran, kterou jsou vázáni. Přitom však jsou zároveň vázáni zákonnými limity, ať už samotného zákona o rozhodčím řízení, občanského soudního řádu či právních předpisů na ochranu spotřebitele ve sporech ze spotřebitelských smluv. Typickým zákonným limitem vymezeným v samotném § 19 odst. 2 ZoRŘ je zásada rovnosti stran vyjádřená slovy „*při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám.*“ Zákon o rozhodčím řízení dává v § 30 možnost přiměřeného použití občanského soudního řádu tam, kde zákon o rozhodčím řízení nestanoví jinak. I přes možnost přiměřeného použití OSŘ podle § 30 ZoRŘ nejde o přímé použití OSŘ a nelze tak aplikovat některé instituty, které jsou předvídané jen pro řízení před soudem. V otázce projednání a rozhodnutí věci jde typicky o meritorní rozhodnutí (rozsudky) pro uznání nebo pro zmeškání. Jejich analogie v řízení před rozhodci není přípustná.¹⁷⁸ Důvodem je jednak nezbytnost možnosti přezkumu takového rozhodnutí z důvodu ochrany práv strany sporu, což v rozhodčím řízení chybí, pokud strany neuzavřou dohodu podle § 27 ZoRŘ¹⁷⁹, a jednak je důvodem to, že rozhodci nedisponují

---

¹⁷⁷ Srov. § 19 odst. 1 a 2 ZoRŘ

¹⁷⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 689

stejnými prostředky při doručování, jaké mají k dispozici soudy. Kromě toho ustanovení § 19 odst. 2 ZoŘŘ přikazuje věc vždy projednat, tj. vést jak ohledně skutkového, tak právního stavu vždy dokazování.¹⁸⁰

Ve sporech ze spotřebitelských smluv stanoví zákon o rozhodčím řízení k ochraně spotřebitele zvláštní povinnost pro rozhodce rozhodující spory ze spotřebitelských smluv, a to v § 8 odst. 3, podle něhož je rozhodce před zahájením projednávání věci povinen stranám sdělit, zda v posledních třech letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran. Toto ustanovení přinesla do zákona o rozhodčím řízení novela provedená zákonem č. 19/2012 Sb. Smyslem tohoto ustanovení je umožnit stranám vznést námitku případného vyloučení rozhodce. Důvodem je postihnout zejména takové situace, kdy lze hovořit o ekonomické závislosti rozhodce na sporech, které zahajuje jeden a tentýž žalobce nebo určitá skupina stejných žalobců a kde by bylo možné dospět k závěru o podjatosti rozhodce. Je ovšem na straně, aby sama vyhodnotila, jaký význam těmto okolnostem přikládá. Právě díky této informační povinnosti je zapotřebí dospět k závěru, že zákonodárce sám zdůrazňuje odpovědnost stran za ochranu svých práv, a tedy nezbytnost, aby strana tuto okolnost namítla jako důvod pro vyloučení rozhodce. Ustanovení § 8 odst. 3 ZoŘŘ tak rozšiřuje v podstatě katalog okolností, které – v případě spotřebitelských sporů – mohou (byť přirozeně nutně nemusí) zakládat vyloučení rozhodce pro podjatost.¹⁸¹ Zákon požaduje, aby rozhodce uvedenou skutečnost stranám sdělil před zahájením projednávání věci. Nestanoví však konkrétní formu tohoto sdělení. V praxi bývá toto sdělení rozhodci realizováno různým způsobem, buď písemně společně s předvoláním, nebo úvodem při ústním jednání těsně než je zahájeno samotné projednávání sporu. Nekoná-li se na základě dohody stran ve věci ústní jednání, pak je nutné požadovanou skutečnost stranám sdělit písemně před tím, než dojde k projednání věci jen na základě písemností. Vzhledem k tomu, že uvedené ustanovení sleduje zejména možnost některé ze stran namítnout podjatost rozhodce, domnívám se, že by bylo vhodné společně s předmětným sdělením strany vyzvat k tomu, aby se vyjádřily, zda nenamítají

---

¹⁷⁹ § 27 ZORŘ: „Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona.“

¹⁸⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 690

¹⁸¹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 416

podjatost rozhodce či některého z rozhodců rozhodčího senátu. Koná-li se ve věci ústní jednání, lze všechny tyto kroky učinit při ústním jednání před tím, než dojde k samotnému projednání sporu.

4.5.1. Ústní jednání

Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní.¹⁸² To znamená, že se strany mohou dohodnout, aby rozhodci rozhodli pouze na základě předložených písemností, aniž by nařizovali ústní jednání. Jak již bylo podrobně uvedeno výše, možnost vyloučení ústního jednání před rozhodci dohodou stran je jedním ze specifíků rozhodčího řízení. Z formulace § 19 odst. 3 ZoŘR vyplývá, že primárně by mělo být řízení před rozhodci ústní, když jej strany výslovně nevyloučí. I pro ústní jednání platí, že se strany mohou dohodnout na tom, jakým způsobem mají rozhodci ústní jednání vést. Opět je však třeba respektovat zásadu rovnosti nebo-li *při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám*. Není-li takové dohody, postupují rozhodci často analogicky podle občanského soudního řádu.

O termínu konání ústního jednání vyrozumí rozhodci strany v předvolání. V předvolání rovněž uvedou, kde se bude ústní jednání konat. Při ústním jednání dochází k vlastnímu projednání sporu. Úvodem by se měli rozhodci stranám představit a zjistit, zda některá ze stran sporu nenamítá jejich podjatost. Ve sporech ze spotřebitelských smluv je třeba před zahájením projednávání sporu spotřebiteli sdělit, zda rozhodce (rozhodci) v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran. Jak již bylo zmíněno výše, uvedená skutečnost může vést stranu sporu k tomu, že si udělá představu o případné podjatosti rozhodce (rozhodců) a tuto námitku může ještě před projednáním věci vznést.

Nebude-li vznesena námitka podjatosti rozhodce (rozhodců) ani jiná námitka, která by bránila projednání věci, přechází se k samotnému projednání sporu. Obdobně jako v občanském soudním řízení by měl být žalobce vyzván k přednesení žalobního návrhu, a to s tím, zda na žalobě trvá. Pokud se žalovaný do zahájení ústního jednání k žalobě nevyjádřil, má v této fázi možnost se k věci vyjádřit a navrhnout případné důkazy na podporu svého tvrzení. V rozhodčím řízení se zpravidla strany mohou k věci vyjadřovat a předkládat či navrhopvat důkazy na podporu

---

¹⁸² Srov. § 19 odst. 3 ZoŘR

svých tvrzení kdykoliv během ústního jednání, ale i kdykoliv za řízení až do ukončení projednávání věci.

Při ústním jednání provádějí rozhodci dokazování. Postup v řízení ohledně dokazování může být rovněž určen dohodou stran. Rozhodci pak musí respektovat dohodu stran, ale i zásady stanovené zákonem pro řízení před rozhodci. Výsledek dokazování musí vést k závěru rozhodců o tom, že skutkový stav je projednán do takové míry, která umožňuje řádné rozhodnutí ve věci.¹⁸³

Za účelem zjištění skutkového stavu věci potřebného pro rozhodnutí sporu provádějí rozhodci důkazy, které jsou jim poskytnuty, mohou vyslýchat svědky, znalce a strany, pokud se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou jim výpověď. V rozhodčím řízení je tak zapotřebí podstatně více než v řízení před soudy aplikovat pravidlo povinné součinnosti. Vyplývá to z dobrovolného podrobení se stran tomuto řízení v rozhodčí smlouvě. Ohledně důkazů je nutné vyjít ze zásady, že důkazy musí být „poskytnuty“ rozhodcům a za účelem provedení v daném konkrétním rozhodčím řízení dobrovolně a přirozeně se musí jednat o důkazy, jejichž provedení jinak neodporuje základním zásadám tuzemského právního řádu.¹⁸⁴ Je-li například navržen výslech svědka a rozhodci shledají, že by měl být příslušný důkaz proveden (tj. že by mělo dojít k výslechu), mohou svědka předvolat na jednání. Bude však pouze na uvážení předvolaného, zda se na jednání před rozhodci dostaví a zda poskytne výpověď (a do jaké míry zodpoví položené otázky). Předvolané osoby neponesou žádné následky své neochoty spolupracovat a nebudou moci být k výslechu předvedeny (tedy přivedeny i proti své vůli). V praxi rozhodci osoby k výslechu často ani nepředvolávají, nýbrž dají stranám najevo, které osoby si budou přát vyslechnout, a strany se pokusí zajistit, aby se dané osoby dostavily k výslechu. Pokud jde o listinné důkazy, rozhodci ani nemohou po třetích osobách či stranách požadovat předložení listin (tzv. ediční povinnost známá občanskému soudnímu řízení); přesněji řečeno, takový případný požadavek nemůže obsahovat donucující prvek. Rozhodci nemohou provádět jakékoli důkazy při použití donucovacích prostředků, neboť právní předpisy jim ani žádné nedávají k dispozici. Toto omezení může být do určité míry vyváženo ustanovením § 20 odst. 2 ZoŘ¹⁸⁵, podle něhož procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání

---

¹⁸³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 686

¹⁸⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 780

¹⁸⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 110

soud. Zákon nestanoví formu dožádání. V žádosti by nicméně mělo být přinejmenším označení věci a stran, listiny potvrzující jmenování rozhodců. Tam, kde v řízení působí více rozhodců, může vznést žádost vůči soudu rozhodčí senát jako takový. Členové senátu mohou nicméně pověřit např. předsedu senátu, aby jménem senátu jednal se soudem.¹⁸⁶ Soud je oprávněn požadovat i předložení originálu či úředně ověřené kopie rozhodčí smlouvy. Je otázkou, zda a do jaké míry je dožádaný soud oprávněn zkoumat otázku platnosti rozhodčí smlouvy. Odpověď na tuto otázku dosavadní praxe jednoznačně nedává. Na rozdíl od německé právní úpravy, podle níž může dožádaný soud součinnost odmítnout, je-li zjevné, že je rozhodčí smlouva neplatná, podle české koncepce úpravy rozhodčího řízení není soud oprávněn zabývat se pravomocí (příslušností) rozhodců, je však zapotřebí, aby mu tato byla ze strany rozhodců osvědčena. V případě postupu podle § 20 odst. 2 ZoŘ nedochází k zahájení samostatného řízení před obecným soudem, nýbrž jde výlučně o dožádání za účelem podpory rozhodčího řízení mocí veřejnou (soudní). Soud postupuje v případě žádosti rozhodců analogicky podle § 39 a 122 odst. 2 o.s.ř. O tom, kdy a jakým způsobem bude soud důkaz provádět, je povinen informovat dožadující subjekt, tj. rozhodce, kteří jsou dále povinni informovat strany. Stranám je totiž nutné poskytnout možnost zúčastnit se provádění důkazů před soudem. O výsledku provedení dokazování informuje soud rozhodce, nikoliv však strany rozhodčího řízení. Zásada projednací zahrnující rovněž právo vyjádřit se k důkazům, se uplatní až před rozhodci při projednání výsledku dokazování provedení za podpory soudu. K provedení úkonů v rámci dokazování na žádost rozhodců je příslušný okresní (obvodní) soud, v jehož obvodu má být požadovaný úkon proveden (§ 42 odst. 1 ZoŘ).¹⁸⁷

Pokud jde o druhy důkazů, které rozhodci mohou provádět v rozhodčím řízení, je výčet v ust. § 20 odst. 1 ZoŘ pouze příkladný. Lze tedy vyjít z toho, že za důkaz je možné použít vše, co může věrohodně prokázat skutkové či právní okolnosti věci, tj. toho, co je předmětem řízení, nebo co z pohledu rozhodců může takové okolnosti prokázat. Na rozdíl od řízení před soudy však nelze v rozhodčím řízení provést důkaz obsahem spisu vedeného v jiné věci projednávané v rozhodčím řízení (v řízení před jinými rozhodci), a to ani tehdy, je-li dána totožnost účastníků a dokonce i totožnost složení rozhodčího senátu (či jediného rozhodce). Samozřejmě také nelze provést důkaz obsahem spisu vedeného v jiném řízení. Nemožnost

---

¹⁸⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 110

¹⁸⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 784-785

důkazu jiným spisem v rozhodčím řízení souvisí s neveřejným a vysoce individualizovaným charakterem rozhodčího řízení, kdy rozhodčí nález je svým účinkem unikátní ve vztahu k předmětu konkrétního řízení. Není tedy možné, aby byl připuštěn důkaz obsahem spisu v jiné věci. Je ovšem možné, aby strany navrhly k provedení jako důkaz rozhodčí nález vydaný v jiném sporu (byť důkazní hodnota může být sporná a lze ji chápat spíše z hlediska podpůrného a informativního) anebo listiny, která je součástí spisové dokumentace v jiném sporu vedeném před rozhodci, vždy však výlučně za předpokladu, že strany samy taková rozhodnutí nebo listiny k provedení předložily.¹⁸⁸ Podle § 20 odst. 3 ZoŘŘ hradí náklady řízení, které vzniknou soudu provedením procesních úkonů v rámci dožádání, rozhodci nebo stálý rozhodčí soud. To však neznamená, že by rozhodci či stálý rozhodčí soud nesly tyto náklady „ze svého“. Uvedené náklady budou považovány za náklady rozhodčího řízení a půjdou k tíži strany, která ve sporu neměla úspěch, nedohodnou-li se strany jinak nebo není-li v řádu stálého rozhodčího soudu stanoveno jinak.¹⁸⁹ V praxi rozhodci či stálý rozhodčí soud uloží stranám tyto náklady uhradit.

O průběhu ústního jednání se pořizuje zápis, který pak strany vlastnoručně podepisují. Tím není ovšem dotčeno jejich právo na požadavek dodatečných změn a doplnění zápisu z průběhu ústního jednání, jestliže tento chybně nebo nedostatečně prezentuje průběh a výsledky ústního jednání ve věci. Při ústním jednání a protokolaci rozhodci nejsou v zásadě vázáni jakýmkoliv pravidly pro postupy soudů v analogické situaci a mají možnost a zároveň povinnost postupovat s menší formálností, tj. maximálně flexibilně.¹⁹⁰

4.5.2. Specifika ústního jednání před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Ústní jednání před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR upravuje Řád tohoto Rozhodčího soudu (dále též „Řád“). § 5 Řádu upravuje rovněž místo konání ústních jednání, kterým je sídlo rozhodčího soudu, a to Praha. Přitom však lze se souhlasem tajemníka vydaným na základě dohody stran nebo na základě podnětu rozhodčího

---

¹⁸⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 781

¹⁸⁹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 115

¹⁹⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 686-687

senátu konat ústní jednání na jiném místě v České republice, popř. i v zahraničí. O čase a místě ústního jednání vyrozumí rozhodčí soud strany předvoláním, které jim musí být zasláno s takovým předstihem, aby každá ze stran měla k dispozici lhůtu alespoň 10 dnů na přípravu k jednání.¹⁹¹ Přitom však tato lhůta může být se souhlasem stran zkrácena.¹⁹² Její nedodržení je v případě neúčasti některé ze stran důvodem pro odročení jednání. V opačném případě, pokud by se ústní jednání přesto konalo a nebyla přítomna jedna ze stran (zejm. žalovaný), nedodržení lhůty by bylo důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu soudem proto, že straně nebyla dána možnost věc před Rozhodčím soudem projednat.¹⁹³ To platí jak pro spory ze spotřebitelských smluv tak pro spory mezi podnikateli.

Zásada neveřejnosti jednání se v Řádu Rozhodčího soudu promítá v § 28 odst. 1, který výslovně stanoví, že se spor projednává v neveřejném jednání. Přitom se souhlasem stran může rozhodčí senát připustit, aby jednání byly přítomny osoby, které nejsou účastníky řízení. Souhlas stran je v takovém případě obvykle zachycen v zápisu z ústního jednání již při prezentaci osob přítomných v jednací síni Rozhodčího soudu. V případě prostého nesouhlasu jedné ze stran, který nemusí obsahovat žádné odůvodnění, musí všechny nepovolané osoby jednací síň opustit. Výjimku tvoří pouze přítomnost tlumočnicka, ustanoveného rozhodčím senátem k žádosti jedné ze stran, a to i bez souhlasu druhé strany.¹⁹⁴ Řád v § 28 odst. 2 předpokládá účast stran, popř. jejich zástupců. V § 28 odst. 3 však připouští i nečinnost stran, když výslovně stanoví, že projednání sporu nebrání nepřítomnost strany, jestliže se nedostaví, pokud byla řádně uvědomena o čase a místě ústního jednání. Přitom podle odstavce 4 může každá ze stran souhlasit, aby se ústní jednání konalo v její nepřítomnosti. Řád předpokládá i možnost změny termínu ústního jednání na návrh některé ze stran. Takový návrh však musí být doručen Rozhodčímu soudu nejméně 3 dny před termínem ústního jednání,¹⁹⁵ přičemž Řád svěřil do pravomoci rozhodčího senátu, zda včasné žádosti vyhoví. I když by byl totiž návrh na změnu termínu ústního jednání doručen Rozhodčímu soudu včas, okolnosti spočívající například v urychleném rozhodčím řízení vedou k tomu, že ústní jednání je nutné konat

---

¹⁹¹ Srov. § 27 Řádu

¹⁹² Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 97

¹⁹³ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 97

¹⁹⁴ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 98

¹⁹⁵ § 28 odst. 6 Řádu

v termínu již stanoveném, zejména i s ohledem na časové možnosti rozhodčího senátu.¹⁹⁶ V této souvislosti je však třeba upozornit zejména na spotřebitelské spory, v nichž by nevyhovění návrhu na změnu termínu mohlo být považováno za porušení práva na poskytnutí příležitosti k uplatnění práv a s tím související zásadu rovnosti.

Zatímco zákon o rozhodčím řízení obecně připouští možnost vyloučení ústního jednání dohodou stran a nerozlišuje mezi spory ze spotřebitelských smluv a tzv. nespotebitelskými spory mezi podnikateli, Řád Rozhodčího soudu je v tomto směru opatrnější, když obsahuje přísnější úpravu zaměřenou právě na ochranu spotřebitele v souvislosti s obecnou procesní zásadou ústnosti řízení. § 29 odst. 1 Řádu umožňuje, aby se strany písemně dohodly na tom, že rozhodčí senát rozhodne spor bez ústního jednání pouze na základě písemností; tuto možnost však nedává v případě sporů ze spotřebitelských smluv. V případě sporů ze spotřebitelských smluv je tento způsob vyloučen. Nutno konstatovat, že se jedná skutečně o úpravu z jisté opatrnosti a snahy garance základních procesních práv spotřebitele, byť judikatura obecně připouští možnost nekonat ústní jednání i ve spotřebitelských sporech. V této souvislosti lze poukázat na již výše uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 1354/2014 či 23 Cdo 2447/2011, podle nichž není rozhodčí smlouva, jíž účastníci sjednali, že řízení před rozhodci nebude ústní, bez dalšího neplatná a nevyvolává nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která by dosahovala významné intenzity. Nejvyšší soud rovněž konstatoval, že jedním z cílů zákona o rozhodčím řízení je urychlení řešení majetkových sporů, přičemž vyloučení ústního jednání je jedním z prostředků, jak tohoto cíle dosáhnout.

Podle § 32 Řádu je rozhodčí senát oprávněn vyzvat strany k uzavření smíru, a to nejen při ústním jednání, ale v každém stádiu řízení. Rozhodčí senát je dokonce oprávněn uvést návrhy, doporučení a podněty, které podle jeho názoru mohou přispět k uskutečnění smíru. Uvedené ustanovení koresponduje s § 24 odst. 1 ZoRŘ, podle něhož rozhodci působí během řízení na strany, aby se dohodly na smírném vyřešení sporu. V praxi rozhodčí senát toto oprávnění realizuje různými způsoby. Podle názoru M. Maisnera a V. Trapla je důležitým nástrojem, kterým může rozhodčí senát na strany působit k uzavření smíru, přiměřené použití § 118a o.s.ř, kdy v rámci tzv. poučovací povinnosti má rozhodčí senát poučit účastníka, že nevylicil všechny rozhodné skutečnosti a v čem by měl svá tvrzení doplnit, apod. Všechna tato poučení mají vést k tomu, aby v rámci řízení měly obě strany představu, jak si v řízení stojí,

---

¹⁹⁶ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 98-99

a svobodně se rozhodnout, zda nedat přednost ještě přijatelnému kompromisu před rozhodnutím, které by ve svém důsledku mohlo být nevýhodné pro obě strany sporu.¹⁹⁷ Osobně se domnívám, že je tento názor poněkud diskutabilní. Institut poučovací povinnosti má podle mého názoru sloužit skutečně jen k účelu, ke kterému je určen. Nevylučuji, že poučení ve smyslu § 118a o.s.ř. by za jistých okolností mohlo strany sporu navést k případnému jednání o smíru, avšak ve většině případů je tento institut používán ve vztahu ke straně, která nedoložila důležité skutečnosti potřebné k jejímu úspěchu ve sporu. V takovém případě si lze reálně představit, že druhá strana nebude nakloněna kompromisu (smíru), když by mohla předpokládat, že poučovaná strana by nemusela být ve sporu úspěšná. Kromě toho se obávám, že ve sporech ze spotřebitelských smluv, v nichž není spotřebitel zastoupen advokátem, mohou mít rozhodci tendenci institut poučení rozšiřovat až na jakousi právní radu spotřebiteli jakožto slabší straně, jak být ve sporu úspěšný proti podnikateli a vyvíjet tak tlak na podnikatele, aby se spotřebitelem uzavřel smír. Takový přístup by však narušil zásadu rovnosti stran a nelze jej považovat za doporučení či podněty, které by mohly přispět k uskutečnění smíru ve smyslu § 32 Řádu. Alexander J. Bělohlávek ve své publikaci uvádí, že v řadě zemí, jakož i u některých mezinárodních rozhodčích fór, je dokonce poučení tak, jak ho koncipuje § 118a o.s.ř. považováno za porušení zásady rovnosti, neboť je tím poskytována současně i výhoda některé ze stran. V mezinárodní praxi je zastáván názor, že působení na strany nesmí spočívat v tom, že rozhodci stranám naznačí jakýkoliv, byť jen předběžný názor na věc. Nicméně výklad tuzemských (obecných soudů) dospěl k závěru, že rozhodci mají plnit poučovací povinnost tak, jak tomu je v řízení podle o.s.ř., tj. dle § 118a o.s.ř. Určitým kompromisem, který je prosaditelný i v tuzemském rozhodčím řízení, by mohl být postup rozhodců, při kterém si vymezí sporné otázky a okolnosti a případně vyjádří i své vlastní pochybnosti o určitých skutečnostech či otázkách, které považují za méně vyjasněné. Takové techniky mohou vést jak k zajištění předvídatelnosti rozhodnutí, tak i k možnému působení na strany ohledně případného uzavření smíru.¹⁹⁸ Osobně se domnívám, že návrhy, doporučení a podněty rozhodců pro možné uzavření smíru, by měly především věcné, případně vycházet z jakési představy rozhodců o spravedlivém uspořádání vztahů mezi stranami sporu.

---

¹⁹⁷ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 106

¹⁹⁸ Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 901-902

Pokud jde o dokazování, je třeba upozornit na některá specifika, která Řád Rozhodčího soudu stanoví. Řád dává rozhodčímu senátu poměrně široký prostor,¹⁹⁹ když v § 34 odst. 3 stanoví, že důkazy se provádějí způsobem stanoveným rozhodčím senátem. Rozhodčí senát tedy může stanovit jakýkoliv – smysluplný – způsob provádění důkazů. Listinné důkazy jsou zpravidla předkládány jak protistraně, tak každému z rozhodců, zpravidla v příloze písemného podání, takže má každý z účastníků i rozhodců možnost se s listinnými důkazy důkladně seznámit.²⁰⁰ Tuto zavedenou praxi v řízení před Rozhodčím soudem lze považovat za výhodu oproti řízení před civilním soudem, neboť strany mají k dispozici veškeré listiny, resp. listinné důkazy, s nimiž se mohou s dostatečným předstihem seznámit, zatímco v řízení před civilním soudem je třeba za tímto účelem požádat o nahlédnutí do spisu. Za pozornost stojí ustanovení § 34 odst. 3 věta druhá Řádu, které dává rozhodčímu senátu možnost usnesením svěřit provedení důkazů předsedovi rozhodčího senátu nebo několika rozhodcům. V řízení před obecným soudem nic takového není možné – zde to znamená, že důkaz (většinou listinný) může být proveden mimo ústní jednání.²⁰¹

Rozhodčí senát hodnotí důkazy podle své úvahy,²⁰² aniž by byl vázán nějakými pravidly či postupy obsaženými v jiných předpisech. Jde tak o hodnocení pravdivosti skutečnosti, která z důkazu vyplývá. Záleží přitom na přesvědčení daného rozhodce, že jeho hodnocení důkazu je správné. Rozhodce je současně ve své volné úvaze omezen požadavkem, aby zjistil objektivní pravdu. Pokud má rozhodce pochybnosti o pravdivosti důkazu, pak se je musí snažit odstranit. Podle judikatury Ústavního soudu – Nálezu III. ÚS 150/93 je věcí soudu, jak s rozporem mezi provedenými důkazy naloží. Je však jeho povinností provedený důkaz odporující důkazům ostatním hodnotit a zdůvodnit, proč jej případně odmítá či pokládá za nevěrohodný, a v odůvodnění rozhodnutí své stanovisko k tomuto důkazu přiměřeně vyložit. Rozhodce nemůže pominout ani způsob, jakým byl důkaz získán. Pokud se tak stalo v rozporu se zákonem, nemůže k důkazu přihlídnout.²⁰³

---

¹⁹⁹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 111

²⁰⁰ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 112

²⁰¹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 112

²⁰² Srov. § 35 Řádu

²⁰³ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 113-115

Strany jsou povinny prokázat okolnosti, na které se odvolávají. Pokud je výsledkem hodnocení důkazů závěr, že se skutkový stav nepodařilo zjistit, rozhodne Rozhodčí soud na základě pravidel o objektivním důkazním břemenu, které vyjadřuje procesní odpovědnost účastníka za prokázání rozhodných skutečností, k nimž se důkazní břemeno vztahuje; důsledkem neunesení této odpovědnosti je rozhodnutí v neprospěch účastníka.²⁰⁴

Řád Rozhodčího soudu v § 37 upravuje způsob skončení projednávání sporu. Jakmile rozhodčí senát usoudí, že všechny okolnosti spojené se sporem jsou dostatečně vyjasněny, vydá usnesení, že projednávání sporu je skončeno. V rozhodcovské praxi je uplatňovaný názor, že projednávání věci končí až po přednesení či předložení závěrečných návrhů. Pokud však rozhodčí senát provede dokazování a usnesením poskytne lhůtu k podání závěrečných návrhů, musí pak po doručení závěrečných návrhů nebo po marném uplynutí lhůty k předložení závěrečných návrhů rozhodnout usnesením (vydaným mimo ústní jednání) o tom, že projednávání věci končí, a toto usnesení stranám doručit. Teprve poté lze přistoupit k vydání rozhodčího nálezu. Do vydání rozhodčího nálezu však může každá ze stran své procesní stanovisko upravit, rozšířit nebo pozměnit. Rovněž může předložit další důkazní návrhy. V takovém případě má rozhodčí senát podle § 37 odst. 2 Řádu možnost usnesením opět otevřít projednávání sporu,²⁰⁵ to však za situace, že rozhodčí senát dospěje k závěru, že tyto další předložené podklady jsou potřebné k objasnění skutkového stavu nebo stanovisek stran. Pak lze provést důkazy buď při dalším ústním jednání, nebo prostřednictvím pověřeného předsedy senátu nebo rozhodců mimo ústní jednání. Je třeba zdůraznit, že znovuotevření projednávání věci by měl být institut mimořádný a neměl by být aplikován automaticky, ale pouze v případě, že navrhované důkazy jsou významné a mohou ovlivnit důkazní situaci.²⁰⁶

4.6. Rozhodnutí

Podle § 23 ZoŘŘ rozhodčí řízení končí právní mocí rozhodčího nálezu, anebo doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález. Z tohoto ustanovení zákona vyplývá, že v rozhodčím řízení se vydává rozhodnutí ve formě rozhodčího nálezu nebo

---

²⁰⁴ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 114

²⁰⁵ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 117

²⁰⁶ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 118

usnesení. Rozhodčí nález je jediné meritorní rozhodnutí, které může rozhodčí soud vydat. V řízení před rozhodčím soudem nelze vydat žádný rozhodčí platební rozkaz či směnečný rozhodčí platební rozkaz, ale pouze rozhodčí nález.²⁰⁷ Rozhodčí nález je forma rozhodnutí, kterou se rozhoduje v rozhodčím řízení ve věci samé nebo v případě, kdy je některé ze stran rozhodčím soudem ukládána určitá povinnost, a které je, na rozdíl od usnesení, rovněž exekucním titulem.²⁰⁸ K vydání rozhodčího nálezu je možno přistoupit vždy, jestliže jsou z pohledu rozhodců vyjasněny všechny otázky do té míry, aby bylo možné po stránce skutkové i právní rozhodnout nebo je-li mezi stranami uzavřen smír a strany požádají o vydání rozhodčího nálezu ve smyslu tohoto smíru dle ust. § 24 odst. 2 ZoRŘ. Rozhodčí nález se vydává vždy, je-li v řízení rozhodováno ve věci samé nebo kterékoliv straně ukládána jakákoliv povinnost, tj. případně i povinnost k náhradě nákladů řízení. Kupříkladu splní-li povinný (žalovaný), který je v prodlení, svůj závazek až po zahájení řízení a žalobce vezme žalobu zpět, ovšem trvá na náhradě nákladů řízení, které mu doposud vznikly, a uloží-li rozhodci odpovídající povinnost k úhradě nákladů řízení žalovanému, musí vždy rozhodnout ve formě rozhodčího nálezu, nikoliv usnesením.²⁰⁹ Rozhodčí nález pak bude znít tak, že se jedním výrokem řízení do žalované částky zastavuje a druhým výrokem se žalovanému ukládá povinnost nahradit žalobci náklady řízení. Pouze pravomocnému rozhodčímu nálezu přiznává § 28 odst. 2 ZoRŘ účinky pravomocného soudního rozhodnutí, jenž je soudně vykonatelný. I u rozhodčího nálezu platí, že k jeho vykonatelnosti je nutné, aby obsahoval přesnou individualizaci oprávněného a povinného, přesné vymezení práv a povinností k plnění, jakož i přesný rozsah a obsah plnění, a to způsobem, který nezavdává pochybnosti.²¹⁰

Z dikce § 23 odst. 1 ZoRŘ vyplývá, že rozhodčí řízení končí právní mocí rozhodčího nálezu. Až do 31.3.2012 byla právní úprava taková, že rozhodčí řízení končilo vydáním rozhodčího nálezu. Postup v řízení, který mohl být modifikován v souladu s § 19 odst. 1 ZoRŘ dohodou stran či podle § 13 odst. 2 ZoRŘ statuty a řady stálých rozhodčích soudů, tak končil právě již vydáním rozhodčího nálezu. Důsledkem této skutečnosti bylo, že doručování rozhodčího nálezu nemohlo být upraveno dohodou stran či rozhodci dle ustanovení

---

²⁰⁷ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 115

²⁰⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 128

²⁰⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 830

²¹⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 831

použitelných pro úpravu postupu v řízení, ale muselo se striktně řídit ustanovením § 45 o.s.ř. týkajícím se doručování. Novela provedená zákonem č. 19/2012 Sb. S účinností od 1.4.2012 toto ustanovení upravila tak, že rozhodčí řízení končí až právní mocí rozhodčího nálezu.²¹¹

Podle § 23 odst. 2 ZoŘ rozhodčí řízení dále končí doručením usnesení v těch případech, kdy se rozhodčí nález nevydává. Jedná se o případy, kdy není rozhodováno ve věci samé nebo kdy není rozhodováno o uložení jakékoliv povinnosti některé ze stran. K vydání usnesení, kterým se řízení končí, mohou rozhodci přistoupit kdykoliv v průběhu řízení, jestliže to procesní situace umožňuje, a to bez ohledu na to, zda byl či nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav věci. Důležité je, že stav řízení (včetně stavu tvrzení stran, případně i byť jen částečně provedených důkazů) umožňuje závěr o skutečnosti, která odůvodňuje zastavení (ukončení) řízení. Usnesením o tom, že se řízení končí, je obvykle rozhodováno v případech, kde rozhodci rozhodli ve smyslu § 15 ZoŘ odmítnout svou pravomoc (příslušnost) k projednání a rozhodnutí sporu, je-li návrh vat zpět a není-li ukládána povinnost k náhradě nákladů řízení vzniklých protistraně, apod. O zastavení řízení však může být rozhodnuto i tehdy, jestliže strany nesloží přiměřenou zálohu na očekávané náklady řízení.²¹²

Od usnesení, kterým se rozhodčí řízení končí, je třeba odlišit procesní rozhodnutí, která mohou být rovněž označena jako usnesení, a kterými rozhodci v průběhu rozhodčího řízení rozhodují o postupu v řízení ve smyslu ustanovení § 19 ZoŘ, anebo o procesních právech a povinnostech stran. Taková procesní rozhodnutí nemají striktně předepsanou formu a je v zásadě na rozhodcích, popř. na dohodě stran, v jaké formě budou tato procesní rozhodnutí vydávána a jak budou označena. Není tedy nezbytně nutné tato rozhodnutí označovat jako usnesení, důležité bude, že z obsahu bude jednoznačně patrné, že jde o rozhodnutí o postupu v řízení a že je toto rozhodnutí adresováno (určeno) stranám.²¹³

Pro úplnost je třeba poznamenat, že s ohledem na průběh rozhodčího řízení a návrhy stran, může být vydán i mezitímní a částečný rozhodčí nález. Mezitímním nálezem může být rozhodnuto pouze o základu projednávané věci, nikoliv jen o části uplatněného nároku nebo o některém z uplatněných nároků a ani o některé dílčí právní otázce týkající se uplatněného

---

²¹¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 128

²¹² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 830-831

²¹³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 684

žalobního návrhu. Oproti tomu o části nároku může být rozhodnuto rozhodčím nálezem částečným.²¹⁴

4.6.1. Rozhodčí nález a jeho náležitosti

Rozhoduje-li v rozhodčím řízení rozhodčí senát, tj. více než jeden rozhodce, rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců.²¹⁵ Na rozdíl od senátního projednání a rozhodování věci před soudem není v řízení před rozhodci zapotřebí vyhotovovat protokol (zápis) o hlasování. V rozhodčím řízení není neobvyklé, že některý z rozhodců je tzv. přehlasován, či dokonce že takový rozhodce odmítne písemné vyhotovení rozhodčího nálezu podepsat. Právě na tento případ reaguje ustanovení § 25 odst. 1 ZoŘ, který stanoví podmínku podpisu písemného vyhotovení rozhodčího nálezu alespoň většinou, nikoliv však všemi rozhodci. To garantuje závaznost rozhodčího nálezu i v případech, kdy by *menšinový* rozhodce odmítl nález podepsat.²¹⁶ § 25 odst. 1 ZoŘ v poslední větě stanoví požadavek na určitost výroku rozhodčího nálezu. Jedná se o obecnou podmínku formulace výroku rozhodnutí, který musí být jasný a srozumitelný, tak, aby byla zajištěna jeho materiální vykonatelnost.

Rozhodčí nález musí obsahovat odůvodnění, ledaže se strany dohodly, že odůvodnění není třeba. To však neplatí v případě, že se jedná o spor ze spotřebitelské smlouvy, neboť v takovém případě musí rozhodčí nález podle § 25 odst. 2 ZoŘ vždy obsahovat odůvodnění. S ohledem na účel zvláštních předpisů o rozhodčím řízení ve spotřebitelských sporech jde o ustanovení kogentní povahy a dohoda stran o tom, že rozhodčí nález nemusí obsahovat odůvodnění, je neúčinná.²¹⁷ Absence odůvodnění rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv by mohla být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle ustanovení § 31 písm. g) ZoŘ.²¹⁸ Pro úplnost je třeba poznamenat, že v jiných než spotřebitelských sporech nejsou rozhodci případnou dohodou stran o tom, že rozhodčí nález nebude obsahovat odůvodnění, takovou dohodou vázáni a záleží na jejich uvážení, zda odůvodnění formulují či

---

²¹⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 832

²¹⁵ Srov. § 25 odst. 1 ZoŘ

²¹⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 917

²¹⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 927

²¹⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 146

nikoliv. To vyplývá z formulace, že „*odůvodnění není třeba*“. Pokud by totiž rozhodci měli být takovou dohodou striktně vázáni, bylo by možné očekávat jinou formulaci jako například „*nebude obsahovat odůvodnění*“.²¹⁹

Kromě odůvodnění musí rozhodčí nález ve sporech ze spotřebitelských smluv vždy obsahovat poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu.²²⁰ Spotřebitel je v případě vzniklého sporu zákonodárcem považován za slabší stranu, tudíž mu zákon o rozhodčím řízení zabezpečuje zvýšenou míru ochrany.²²¹ Zákon nevyžaduje, aby takové poučení obsahovalo bližší informace o tom, z jakých důvodů, za jakých podmínek a jakým způsobem lze takový návrh na zrušení rozhodčího nálezu podat. Plně dostačující je pouze informace o tom, že takový institut (taková možnost) je dán, přičemž je zřejmě vhodné uvést alespoň odkaz na ustanovení § 31 ZoŘ.²²² Doporučuje se rovněž spotřebitele poučit o tom, že předmětný návrh je možné podat ve lhůtě 3 měsíců od okamžiku doručení rozhodčího nálezu. Někteří autoři doporučují uvést i poučení o tom, že podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem nemá odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu.²²³

Za situace, kdy se strany dohodnou v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich přezkoumán jinými rozhodci ve smyslu § 27 ZoŘ, bude součástí písemného vyhotovení rozhodčího nálezu též poučení či upozornění na možnost žádosti o přezkum jinými rozhodci. Pokud taková dohoda mezi stranami není, může rozhodčí nález obsahovat i konstatování, že tato možnost přezkumu jinými rozhodci není dána, a rozhodčí nález tak nabývá právní moci doručením stranám podle § 28 ZoŘ. Povinnost poučení o možné žádosti o přezkum však nelze považovat za podstatnou náležitost písemného vyhotovení rozhodčího nálezu tak, jako je tomu v případě poučení o opravných prostředcích u rozsudků nebo jiných rozhodnutí soudů.²²⁴ To koresponduje s jedním ze základních rysů rozhodčího řízení, kterým je jeho jednoinstančnost, která umožňuje docílit jedné z výhod rozhodčího řízení,

---

²¹⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 927

²²⁰ Srov. § 25 odst. 2 ZoŘ

²²¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 146

²²² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 927

²²³ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 146

²²⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 925

kteřou je jeho větší rychlost oproti řízení před soudy.²²⁵ Z důvodu jednoinstančnosti řízení se proto neuplatní typický opravný prostředek ve formě odvolání jako v občanském soudním řízení. Možnost zrušit rozhodčí nález z některého z důvodů uvedených v § 31 ZoŘŘ nelze v žádném případě s odvoláním zaměňovat. Cílem přezkumného řízení je vydání rozhodnutí, ať už rozhodčího nálezu či usnesení, kterým bude celé rozhodčí řízení ukončeno. Na základě přezkumného řízení může být rozhodčí nález potvrzen, změněn, ale také může být zrušen a řízení může být zastaveno pro nedostatek procesních podmínek řízení.²²⁶ Na rozdíl od řízení o řádném opravném prostředku v občanském soudním řízení rozhodci přezkoumávající rozhodčí nález jiných rozhodců nemají při přezkumu možnost věc vrátit k novému projednání.²²⁷

4.6.2. Rozhodčí nález a jeho obsah dle Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Řád Rozhodčího soudu upravuje podrobně otázky vydání a obsahu rozhodčího nálezu. Podrobná úprava totiž v zákoně o rozhodčím řízení chybí. Řád Rozhodčího soudu výslovně uvádí, jak se rozhodčí nález vydává a jaké jsou jeho obsahové náležitosti, jak probíhá hlasování o rozhodčím nálezu a jeho vyhlášení. § 38 Řádu výslovně uvádí, že se rozhodčí nález vydává v případech, kdy se rozhoduje ve věci samé nebo ukládá povinnost nahradit náklady řízení včetně případů, kdy na základě žádosti stran má být rozhodčí nález vydán podle smíru jimi uzavřeného. Přitom rozhodčí nález podle smíru uzavřeného stranami lze vydat pouze, pokud smír není v rozporu s právními předpisy. Pokud jde o konkrétní obsahové náležitosti, jsou vymezeny v § 39 Řádu, podle něhož musí rozhodčí nález obsahovat název Rozhodčího soudu, místo a datum vydání, jména a příjmení rozhodců nebo jediného rozhodce, označení stran, jejich zástupců a dalších účastníků sporu, výrok, jímž je rozhodnuto o uplatněných nárocích a nákladech sporu, odůvodnění rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy se strany sporu, který není ze spotřebitelské smlouvy, dohodly, že nález není třeba odůvodňovat, poučení o právu podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudu, pokud jde o spor ze spotřebitelské smlouvy, podpisy

---

²²⁵ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 986

²²⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 160-161

²²⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 665

většiny rozhodců nebo podpis jediného rozhodce, není-li rozhodčí nález usnesen jednomyslně, i údaj o této skutečnosti.

Pokud jde o výrok rozhodčího nálezu, § 38 odst. 2 Řádu požaduje, aby ve výroku rozhodčího nálezu, v němž se ukládá povinnost k plnění, určili rozhodci zároveň lhůtu pro toto plnění. V této souvislosti bych upozornila na výklad M. Maisnera a V. Trapla k tomuto ustanovení, když uvádějí, že rozhodčí nález, ve kterém by rozhodci uložili některé ze stran povinnost k plnění, ale nestanovili lhůtu k jejímu splnění, je nevykonatelný a trpí vadou, kterou je senát povinen odstranit. Fakticky by to podle autorů znamenalo, že o nároku nebylo řádně rozhodnuto.²²⁸ To by znamenalo, že v takovém případě, kdy není ve výroku rozhodčího nálezu stanovena lhůta k plnění, se nepostupuje analogicky podle ustanovení § 160 odst. 1 o.s.ř., podle něhož *uložil-li soud v rozsudku povinnost, je třeba ji splnit do tří dnů od právní moci rozsudku*. Podle předmětného ustanovení občanského soudního řádu platí třídní lhůta od právní moci rozhodnutí pro splnění soudem uložené povinnosti, i když soud ve výroku rozsudku žádnou lhůtu neuvede. Domnívám se, že právní názor uvedených autorů pramení z ustanovení § 59 Řádu o použití zákona o rozhodčím řízení na otázky výslovně neupravené Řádem. Přestože by jinak bylo možné podle § 30 ZoŘŘ přiměřeně použít občanského soudního řádu, otázka náležitosti výroku rozhodčího nálezu, kterou je lhůta k plnění, je v Řádu upravena, a tak jsou rozhodci povinni ji uvést. Pokud by rozhodci lhůtu k plnění ve výroku rozhodčího nálezu neuvedli, nebyla by tato náležitost splněna a bylo by tak možné dospět k závěru, že rozhodčí nález trpí vadou, pro který je nevykonatelný.

Jak je výše předestřeno, Řád Rozhodčího soudu upravuje i postup hlasování o rozhodčím nálezu rozhodčím senátem. Rozhodčí senát se usnází o rozhodčím nálezu většinou hlasů. Pokud usnesení o rozhodčím nálezu není jednomyslné, pořizuje se o hlasování neveřejný protokol podepsaný členy rozhodčího senátu.²²⁹ Rozhodčí nález lze vyhlásit po vydání usnesení o skončení projednání sporu. Rozhodčí nález vyhláší předseda rozhodčího senátu a uvede přitom výrok rozhodčího nálezu. Je-li alespoň jedna ze stran přítomna, uvede rovněž i stručné odůvodnění rozhodčího nálezu. Rozhodčí senát může rozhodnout, že stranám bude doručen písemný rozhodčí nález bez ústního vyhlášení.²³⁰ Vyhlášení rozhodčího nálezu je v praxi poměrně málo časté. Většina rozhodčích senátů dává přednost tomu, aby byl rozhodčí nález

---

²²⁸ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 119

²²⁹ Srov. § 40 odst. 1 Řádu

²³⁰ Srov. § 41 Řádu

vypracován a precizován v písemné formě a doručen bez vyhlášení. Je však vhodné vyhlášení rozhodčího nálezu v případě, že strany uzavřely smír a dohodly se na tom, že si každá strana ponese své vlastní náklady. V takovém případě má rozhodčí senát všechny informace a podklady k vyhlášení rozhodčího nálezu, jímž se schvaluje smír.²³¹

Řád Rozhodčího soudu upravuje také situaci, kdy by se ukázalo, že v rozhodčím nálezu nebylo rozhodnuto o všech nárocích stran. V takovém případě může vydat rozhodčí senát doplňující rozhodčí nález.²³²

4.6.3. Usnesení

V rozhodčím řízení je možné vydávat různá usnesení. Mohou to být usnesení, kterými se upravuje průběh řízení nebo kterými se stranám ukládá povinnost v souvislosti s průběhem řízení. Zákon o rozhodčím řízení výslovně nestanoví, v jakých případech má rozhodčí soud rozhodovat formou usnesení, a to s výjimkou případu, kdy se usnesením rozhodčí řízení končí (viz dále). Formu rozhodnutí tak mohou upravovat pravidla či řády rozhodčích soudů. Řád Rozhodčího soudu tak například výslovně požaduje formu usnesení v případě, že rozhodci rozhodují o dalším postupu v řízení po té, co dospěli k závěru, že dohoda stran o postupu v řízení narušuje rovnost stran a strany přesto na dohodnutém postupu trvají.²³³ Formu usnesení také Řád požaduje v případě rozhodnutí o přerušení řízení²³⁴, v případě rozhodnutí o skončení projednávání sporu²³⁵ či zновуotevření projednávání sporu²³⁶, v případě oprav chyb v psaní nebo v počtech a jiné zřejmé nesprávnosti (opravné usnesení)²³⁷.

Zákon o rozhodčím řízení upravuje v § 23 písm. b) usnesení, kterým rozhodčí řízení končí. Usnesením končí rozhodčí řízení v případech, kdy není rozhodováno ve věci samé nebo kdy není rozhodováno o uložení povinnosti některé ze stran, tj. v případech, kdy není vydáván

---

²³¹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 124

²³² Srov. § 42 odst. 1 Řádu

²³³ Srov. § 6 odst. 3 Řádu

²³⁴ Srov. § 11 Řádu

²³⁵ Srov. § 37 odst. 1 Řádu

²³⁶ Srov. § 37 odst. 2 Řádu

²³⁷ Srov. § 42 odst. 2 Řádu

rozhodčí nález.²³⁸ V této souvislosti je třeba odlišit usnesení, kterým se končí projednávání sporu jakožto procesní usnesení, které rozhodčí senát vydává zpravidla po závěrečných návrzích stran, od usnesení, kterým se končí rozhodčí řízení jakožto druhého způsobu (formy) ukončení rozhodčího řízení. K vydání usnesení, kterým se rozhodčí řízení končí, mohou rozhodci přistoupit kdykoliv v průběhu řízení, jestliže to procesní situace umožňuje, a to bez ohledu na to, zda byl či nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav věci. Důležité je, že stav řízení (včetně stavu tvrzení stran, případně i byť jen částečně provedených důkazů) umožňuje závěr o skutečnosti, která odůvodňuje zastavení (ukončení) řízení. Usnesením o tom, že se řízení končí, je obvykle rozhodováno v případech, kde rozhodci rozhodli ve smyslu § 15 ZoŘŘ odmítnout svou pravomoc k projednání a rozhodnutí sporu, je-li návrh vzat zpět a není-li žalobci ukládána povinnost k náhradě nákladů řízení vzniklých protistraně, apod. O zastavení řízení však může být rozhodnuto i tehdy, jestliže strany nesložily přiměřenou zálohu na očekávané náklady řízení.²³⁹ Hlavním rozdílem mezi usnesením, kterým končí rozhodčí řízení, a mezi rozhodčím nálezem je skutečnost, že usnesení se nevydává ve věci samé a zákon o rozhodčím řízení na něj neklade specifické požadavky.²⁴⁰ Zákon o rozhodčím řízení v § 23 písm. b) pouze požaduje, aby usnesení bylo podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález. Formální a obsahové náležitosti však lze konstatovat obdobně jako u rozhodčího nálezu. Co se týče vykonatelnosti usnesení, tak usnesení, na rozdíl od rozhodčího nálezu, není exekučním titulem. Zákon o rozhodčím řízení nezná ani právní moc usnesení, když stanoví jen podmínky právní moci rozhodčího nálezu. Proto důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., který novelizoval zákon o rozhodčím řízení, navrhla stanovit na jisto, že rozhodčí řízení končí též doručením usnesení účastníkům řízení, jestliže se ve věci nevydává rozhodčí nález.²⁴¹ Uvedená podmínka se promítla do § 23 písm. b) ZoŘŘ podle něhož rozhodčí řízení končí doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález. Zákon o rozhodčím řízení pamatuje i na situaci, kdy by žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu byla vzata zpět ještě před ustavením rozhodčího senátu nebo jmenováním rozhodce. V takovém případě vydává a podepisuje usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu. S tím koresponduje

---

²³⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 830

²³⁹ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 831

²⁴⁰ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 129

²⁴¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 128-129

i ustanovení § 44 odst. 3 Řádu Rozhodčího soudu, který rovněž stanoví, že usnesení o zastavení řízení vydá předseda Rozhodčího soudu, pokud rozhodčí senát ještě nebyl ustaven. V řízení před Rozhodčím soudem však k takové situaci nemusí dojít jen pro zpětvzetí žaloby, ale též v případě nezaplacení poplatku za rozhodčí řízení nebo paušálu na správní náklady, neboť k tomu zpravidla dochází ještě před ustavením rozhodčího senátu. V rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem je totiž spis postoupen rozhodcům až po zaplacení poplatku nebo paušálu. Pokud k zaplacení poplatku nedojde ve lhůtě, kterou Rozhodčí soud stanoví, zastaví předseda Rozhodčího soudu řízení usnesením. Pro úplnost je třeba uvést, že o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku nebo paušálu rozhoduje rozhodčí senát jen tehdy, pokud je poplatek za rozhodčí řízení nebo paušál vyměřen až v průběhu rozhodčího řízení – to je možné v případě, že je žalobní návrh rozšířen o další nárok nebo že je podána protižaloba. Rozhodčí senát v takovém případě nerozhoduje o zastavení řízení v celém rozsahu, ale jenom co do vzneseného nároku, za který nebyl poplatek zaplacen.²⁴²

4.6.4. Právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu

Jak bylo již uvedeno výše, zákon o rozhodčím řízení nezná právní moc a vykonatelnost usnesení, ale upravuje jen podmínky právní moci a vykonatelnosti rozhodčího nálezu, a to v § 28. Rozhodčí nález nabývá právní moci, resp. účinků pravomocného soudního rozhodnutí, v okamžiku, kdy byl doručen poslední straně, resp. účastníku řízení, a nelze jej přezkoumat podle § 27 ZoRŘ. To znamená, že strany buď nesjednali možnost přezkumu rozhodčího nálezu, nebo sice tuto možnost sjednali, ale již marně uplynula lhůta k podání žádosti o jeho přezkoumání, anebo byl rozhodčí nález přezkoumán a rozhodnutí rozhodců, kteří přezkoumali rozhodčí nález, bylo doručeno poslední straně, resp. účastníku. Tímto okamžikem současně rozhodčí řízení končí.²⁴³ Skutečnost, že mezi stranami sporu nebyl sjednán přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci a rozhodčí nález nabývá právní moci, resp. účinků pravomocného soudního rozhodnutí, okamžikem doručení oběma stranám sporu, je projevem charakteristického znaku rozhodčího řízení, kterým je jeho jednoinstančnost. Absence opravného prostředku bývá kritizována ve sporech ze spotřebitelských smluv, neboť rozhodnutí nabývá právní moci okamžikem doručení a spotřebitel již nemá možnost se proti takovému

---

²⁴² Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 127

²⁴³ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 167

rozhodnutí bránit jinak, než žalobou na zrušení rozhodčího nálezu, s ním však může být úspěšný pouze za splnění podmínek stanovených v § 31 ZoŘ. Jak bylo však podrobně uvedeno v kapitole 4.4.5, jak judikatura Evropského soudního dvora, tak i judikatura Nejvyššího soudu dospěla k závěru, že jednoinstančnost řízení není sama o sobě nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelské smlouvě, které by zakládalo nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele.

Zákon o rozhodčím řízení výslovně hovoří o tom, že rozhodčí nález má za výše uvedených podmínek účinky pravomocného soudního rozhodnutí. To znamená, že rozhodčí nález má účinky totožné s účinky pravomocného soudního rozhodnutí, tj. například zakládá překážku věci rozsouzené (tzv. *res iudicata*). Právní moc zakládá vlastnost daného rozhodnutí, které je tímto nezměnitelné a závazné. Zákon o rozhodčím řízení současně v § 28 odst. 1 požaduje, aby byl po doručení rozhodčí nález opatřen doložkou právní moci. Nestanoví však formu ani obsah doložky právní moci, ani to, zda má být podepsána všemi rozhodci či alespoň většinou. M. Olík se proto domnívá, že podpisy všech či většiny rozhodců nejsou nezbytnou náležitostí doložky právní moci. Podle Řádu Rozhodčího soudu podepisuje doložku právní moci tajemník Rozhodčího soudu.²⁴⁴

Pravomocný rozhodčí nález je soudně vykonatelný a stává se exekučním titulem, který je možno vykonat v případě dobrovolného nesplnění povinnosti výkonem rozhodnutí či exekucí. Exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost rozhodnutí, je jeho obsahem vázán a je povinen jej vykonat, pokud splňuje podmínku vykonatelnosti.²⁴⁵

Pro úplnost je vhodné zmínit i otázku uznávání a výkonu rozhodčích nálezů ve vztahu k cizině. Nařízení ES č. 44/2001/ES o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí (Brusel I.) výslovně v čl. 57-58 uvádí, která rozhodnutí jsou pro účely tohoto nařízení exekučním titulem. Výslovně také uvádí, že exekučním titulem podle tohoto Nařízení nejsou rozhodčí nálezy. Zatímco dříve byla otázka výkonu rozhodčích nálezů ve vztahu k cizině upravena přímo v zákoně o rozhodčím řízení, s účinností od 1. 1. 2014 je upravena v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, a to v části sedmé, v § 117 - § 122. Zde je upraveno uznávání cizích rozhodčích nálezů v České republice. Dále je možné právní úpravu nalézt

---

²⁴⁴ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 166

²⁴⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 167

v New Yorské úmluvě popř. v jiných mezinárodních smlouvách, kde je možné nalézt podmínky uznávání českých rozhodčích nálezů ve vztahu k cizím státům.

4.7. Doručování v rozhodčím řízení

Významnou otázkou, kterou musí rozhodci v průběhu řízení řešit, je doručování. Rozhodci musí vždy garantovat to, že účastníci byli informováni o všech procesních úkonech nebo že učinili vše pro to, aby účastník mohl být informován. Neinformovanost účastníka o průběhu řízení, resp. o jednotlivých procesních úkonech, které měly za následek nemožnost zúčastnit se těchto úkonů a realizovat svou procesní obranu, má za následek obvykle vznik důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu.²⁴⁶ V otázce doručování je třeba poukázat na – podle níže uvedeného názoru již překonané - Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 20 Cdo 1928/2007 ze dne 14.5.2008, v němž Nejvyšší soud vyjádřil právní názor, že do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (či rozhodců), doručování rozhodnutí nepatří. Proto se v otázce doručování rozhodnutí (rozhodčích nálezů) postupovalo analogicky podle § 45 o.s.ř. Nejvyšší soud se zabýval otázkou doručování rozhodnutí, nikoliv jiných písemností, neboť podle právní úpravy účinné do 31. 3. 2012 rozhodčí řízení končilo vydáním rozhodčího nálezu. Otázka doručování rozhodčího nálezu tedy již nespádala do rozhodčího řízení. Alexander J. Bělohlávek se domnívá, že tento názor je překonán novelou zákona o rozhodčím řízení, provedenou zákonem č. 19/2012 Sb., která posunuje skončení rozhodčího řízení až na právní moc rozhodčího nálezu. Z toho dovozuje, že doručování rozhodčího nálezu spadá pod rozsah postupu v řízení, a tedy i pod rozsah autonomie stran a rozhodců podle § 19 odst. 1 a 2 ZoŘŘ. K tomuto názoru se kloním i já a domnívám se, že současná právní úprava rozhodčího řízení umožňuje stranám sjednat si mezi sebou i způsob doručování, který by měli rozhodci respektovat. Z toho vyplývá, že se strany mohou dohodnout na způsobu, kterým jim budou písemnosti včetně rozhodčího nálezu doručovány a na jakou jejich adresu. Není-li takové dohody stran, zákon o rozhodčím řízení rozhodcům podává s účinností od 1. 1. 2014 základní vodítko v otázce doručování, když stanoví základní pravidla doručování v § 19a. Podle tohoto ustanovení rozhodce doručí písemnost v první řadě do datové schránky a není-li možné písemnost doručit do datové schránky, doručí písemnost na elektronickou adresu, kterou adresát rozhodci sdělil nebo kterou určil jako doručovací v rozhodčí smlouvě. Není-li možné doručit

---

²⁴⁶ Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 665

písemnost na uvedené adresy, doručí rozhodce písemnost na adresu, kterou adresát rozhodci sdělil nebo adresu uvedenou v rozhodčí smlouvě. Toto ustanovení bylo do zákona o rozhodčím řízení vloženo novelou provedenou zákonem č. 303/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014. Změnou byl reflektován vývoj v elektronických způsobech komunikace a zejména zavedení datových schránek.²⁴⁷ Doručování písemností do datových schránek se však i nadále řídí úpravou dle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který nebyl novelizací zákona o rozhodčím řízení dotčen. Tento zákon č. 300/2008 Sb. upravuje elektronické úkony orgánů veřejné moci vůči fyzickým osobám a právnickým osobám a elektronické úkony fyzických a právnických osob vůči orgánům veřejné moci a mezi orgány veřejné moci navzájem prostřednictvím datových schránek. Rozhodčí soudy jsou však i nadále soukromoprávními subjekty a nelze je považovat za orgány veřejné moci, přičemž ani úprava doručování jejich písemností se nebude řídit ustanoveními vztahujícími se k takovým orgánům.²⁴⁸ Aby mohly rozhodčí soudy jakožto soukromoprávní subjekty doručovat písemnosti do datové schránky jiným soukromoprávním subjektům, je třeba, aby o tento způsob doručování fyzické či právnické osoby požádaly podle § 18a odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. Ministerstvo vnitra. Bez toho není možné rozhodčím soudem do jejich datové schránky písemnost doručit.²⁴⁹ Ve své praxi jsem se s předmětnou problematikou doručování setkala ve sporu ze spotřebitelské smlouvy vedeném u Rozhodčího soudu. Spotřebitel, který s podnikatelem uzavřel rozhodčí smlouvu, si za trvání závazkového vztahu zřídil datovou schránku, aniž by o tom podnikatele informoval. Pro porušení povinností ze spotřebitelské smlouvy bylo zahájeno rozhodčí řízení a byl vydán rozhodčí nález, který byl doručován na adresu spotřebitele uvedenou v rozhodčí smlouvě. Spotřebitel si však zásilku nevyzvedl a v exekučním řízení, resp. konkrétně v řízení o zastavení exekuce namítal, že rozhodčí nález nebyl řádně doručen a tudíž nenabyl nikdy právní moci, protože nemůže být ani vykonatelný, když nebyl doručen do jeho datové schránky. Soud prvního stupně z tohoto důvodu exekuci zastavil. V odvolacím řízení se věci zabýval Krajský soud v Ostravě. Odvolací soud ze zprávy Ministerstva vnitra zjistil, že u datové schránky spotřebitele nikdy nebylo požádáno o dodávání dokumentů z datových schránek jiných fyzických a právnických osob do jeho datové schránky ve smyslu § 18a odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. V Usnesení č.j. 9Co 1324/2015 ze dne 23.

---

²⁴⁷ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 105

²⁴⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 106

²⁴⁹ Viz též Usnesení Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 3678/2013 ze dne 21. května 2014

března 2016 konstatoval, že na doručování rozhodčího nálezu se sice od 1.1.2014 použije nová právní úprava § 19a ZoŘ i přesto, že bylo rozhodčí řízení zahájeno před tímto datem, avšak dodání do datové schránky spotřebitele ze strany Rozhodčího soudu bylo fakticky vyloučeno právě proto, že nikdy nepožádal o dodávání dokumentů z datových schránek jiných fyzických a právnických osob do jeho datové schránky ve smyslu § 18a odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. Při nemožnosti doručit spotřebiteli rozhodčí nález do jeho datové schránky bylo tedy nepochybně možné a plně v souladu s § 19a ZoŘ ve znění účinném od 1. 1. 2014, doručení rozhodčího nálezu prostřednictvím doručujícího orgánu – pošty, a to na adresu uvedenou v rozhodčí smlouvě, když spotřebitel ani nepožádal o doručování na elektronickou adresu, kterou by rozhodčímu soudu sdělil. Vzhledem k tomu, že spor ze spotřebitelské smlouvy byl v souladu s rozhodčí doložkou veden u Rozhodčího soudu, vztahovala se na doručování rovněž právní úprava Řádu Rozhodčího soudu, o níž je podrobněji pojednáno níže.

V souvislosti s výše uvedeným způsobem doručování rozhodčího nálezu (či jiných písemností) je třeba poukázat na Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 23 Cdo 2425/2011 ze dne 27.3.2013, v němž Nejvyšší soud řešil právní otázku doručování písemnosti (usnesení) obecného soudu, který doručoval účastníkovi řízení prostřednictvím pošty, přestože účastník řízení měl zřízenou datovou schránku. I když Nejvyšší soud poukázal na skutečnost, že správně mělo být účastníkovi doručováno do datové schránky, tím, že adresát (účastník řízení) písemnost doručovanou prostřednictvím pošty převzal, dostala se do jeho dispoziční sféry a nastaly tak účinky řádného doručení. Domnívám se, že tento závěr Nejvyššího soudu lze aplikovat i na doručování v rozhodčím řízení.

Pro úplnost je třeba poznamenat, že doručování rozhodčího nálezu prostřednictvím datové schránky s sebou nese zároveň nutnost opatřit rozhodčí nález elektronickými podpisy rozhodců, případně dalších osob, které rozhodčí nález podepisují. Jen tak může mít datovou schránkou zaslaný rozhodčí nález platnost originálu.

Zákon o rozhodčím řízení v § 19a dále předpokládá doručování písemností na elektronickou adresu, kterou by adresát rozhodci sdělil. Bude se zpravidla jednat o emailovou adresu, případně o jinou adresu obdobného typu elektronické komunikace. Zákon o rozhodčím řízení neřeší, jak může rozhodce odhalit, že jím zasílanou písemnost není možné doručit na elektronickou adresu adresáta, když tento systém doručování zpráv nemusí vždy poskytovat

zpětnou vazbu v tom smyslu, aby bylo zřejmé, že písemnost byla či nebyla úspěšně doručena.²⁵⁰ Domnívám se, že otázka doručování je v praxi rozhodců a rozhodčích soudů ještě nedořešena a zřejmě bude záležet na judikatuře, jaké závěry dovodí u různých způsobů doručování a jejich prokazování.

4.7.1. Doručování podle Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Nové ustanovení § 19a ZoŘŘ reflektuje i Řád Rozhodčího soudu, který v § 10 odst. 1 upravuje doručování tak, že písemnosti ve sporu zasílá stranám na adresu, kterou strana uvedla, nebo dodáním do datové schránky, pokud strana takové dodávání umožnila (s odkazem na § 18a odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.). Toto ustanovení dále uvádí, že pokud strana žádnou adresu neuvedla a dodání do datové schránky není možné, zasílají se jí písemnosti na adresu, jež je rozhodčímu soudu známa. Přitom pokud má strana zástupce, zasílají se písemnosti tomuto zástupci. V odstavci 2 pak Řád Rozhodčího soudu váže účinky doručení adresátovi přijetím písemnosti osobou jím zmocněnou k přijímání písemností. Řád Rozhodčího soudu tak rozlišuje pro účely doručování jednak „strany“ a jednak „adresáta“, kterým mohou být nejen strany sporu, vedlejší účastník, ale i osoby v řízení či na řízení účastné.²⁵¹ Řád Rozhodčího soudu v § 10 odst. 3 upravuje způsob doručení některých listin, a to žalob, žalobních odpovědí, předvolání, rozhodčích nálezů a usnesení. Tyto listiny se doručují výhradně do vlastních rukou s potvrzením o doručení, anebo dodáním do datové schránky. Ostatní písemnosti se zasílají doporučeným nebo obyčejným dopisem nebo prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu adresáta nebo prostřednictvím jiných elektronických prostředků anebo dodáním do datové schránky. Přitom zpráva zaslaná prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu adresáta (strany) musí být opatřena uznávaným elektronickým podpisem. V § 10 odst. 5 Řád umožňuje doručení kterýchkoliv z výše uvedených písemností rovněž osobně s potvrzením doručení. Je otázkou, zda se jedná o obdobné ustanovení jako v § 45 odst. 1 o.s.ř., který dává přednost doručení písemností při jednání (u obecného soudu) nebo při jiném soudním úkonu. V praxi strany poměrně často předkládají podání nebo písemnosti k důkazu při

---

²⁵⁰ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 107

²⁵¹ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 43

ústním jednání, takže v takovém případě je praktické písemnosti do spisu přijmout, jejich originál založit do spisu a doručit je přímo při ústním jednání protistraně a rozhodčímu senátu. V takovém případě lze doporučit, aby potvrzení o přijetí písemnosti bylo výslovně uvedeno a zachyceno v zápisu o ústním jednání, který ponese i příslušný podpis stran.²⁵² Specifikum v doručování, které obsahuje Řád Rozhodčího soudu v § 10 odst. 9, je ustanovení osoby pověřené k přijímání písemností. Osobu pověřenou k přijímání písemností může ustanovit předseda Rozhodčího soudu, pokud se nepodařilo straně doručit na její poslední známou adresu, jejímu zástupci anebo osobě jí zmocněné k přijímání písemností. Den doručení pověřené osobě se pak považuje za den doručení adresátovi, jemuž byla ustanovena pověřená osoba, když pověřenou osobou může být dle § 10 odst. 10 Řádu jen osoba zapsaná na seznamu rozhodců Rozhodčího soudu. Protože jde výslovně o osobu, kterou Řád Rozhodčího soudu označuje za pověřenou k přijímání písemností, není tato osoba zřejmě nijak oprávněna, aby sama zjišťovala údaje adresáta, na které by bylo možno písemnost doručit, popř. aby jí sama pak písemnost doručila. I pokud by snad k tomuto došlo, nastupuje možnost uvedená v § 10 odst. 1 Řádu, tedy Rozhodčí soud doručuje písemnosti na adresu, jež je Rozhodčímu soudu známa, resp., kterou se Rozhodčí soud prostřednictvím a díky zřejmě soukromé iniciativě osoby pověřené pro doručování dozvěděl. Okamžikem sdělení adresy pro doručování nebo díky skutečnosti zjištění adresy zaniká oprávnění osoby písemnosti za adresáta přijímat.²⁵³

Uvedený způsob doručování osobě pověřené k přijímání písemností s účinky doručení adresátovi, může být shledán za problematický zejména ve spotřebitelských sporech. V zásadě se tak může stát, že se spotřebitel nedozví nejen o probíhajícím sporu, ale ani o vydaném rozhodčím nálezu, který doručením osobě pověřené k přijímání písemností nabývá právní moci a stává se exekučním titulem. Často se pak spotřebitel o celé věci dozví až v exekučním řízení, když se soudu, resp. soudnímu exekutorovi, podaří adresu trvalého bydliště spotřebitele nalézt v centrální evidenci obyvatel a podaří se mu na tuto adresu doručovat. Zatímco ve sporech mezi podnikateli lze ve většině případů snadno dohledat adresu podnikatele (místo podnikání) ve veřejně přístupných rejstřících (obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík), ve vztahu ke spotřebiteli obdobná možnost neexistuje. Nezřídka spotřebitel nenahlásí změnu adresy trvalého bydliště (či doručovací adresy) ani podnikateli, s nímž má uzavřenou smlouvu, ač je k tomu

---

²⁵² Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 44-45

²⁵³ Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha, str. 49

třeba podle smluvních podmínek povinen. Rozhodčí soud na rozdíl od obecného soudu nemá přístup do centrální evidence obyvatel a jedinou možností, jak by mohl zjistit adresu druhé strany sporu, je dožádání k obecnému soudu. Dožádání k obecnému soudu umožňuje § 20 odst. 2 ZoRŘ, podle něhož *procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřípustný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.* Tento úkon lze provést na žádost strany sporu, přičemž se jedná o úkon zpoplatněný částkou 2.000,- Kč dle položky 26 sazebníku poplatků k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Ve své praxi jsem se setkala jak s přístupem, kdy obecné soudy tuto informaci poskytly, tak i s přístupem, kdy odmítly informaci o trvalém bydlišti určité osoby dle centrální evidence obyvatel Rozhodčímu soudu poskytnout. Tak například Okresní soud v Pardubicích v usnesení č.j. 42 Cd 241/2015 zamítl žádost Rozhodčího soudu o součinnost spočívající ve zjištění a sdělení aktuálně vedeného trvalého pobytu strany sporu - spotřebitele. Své rozhodnutí odůvodnil Okresní soud v Pardubicích tím, že Rozhodčí soud není dle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel ani podle jiného právního předpisu oprávněn získat údaje z centrální evidence obyvatel od Ministerstva vnitra, přičemž podle § 8 odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, *subjekty, které získávají údaje z informačního systém podle zvláštního právního předpisu, a) nejsou oprávněny k jejich shromažďování, předávání a využívání mimo působnost stanovenou v tomto předpisu, b) jsou povinny zajistit ochranu dat před náhodným nebo neoprávněným přístupem nebo zpracováním.* Z toho Okresní soud v Pardubicích dovodil, že by se jednalo o procesní úkon podle zákona nepřípustný, a proto jej podle § 20 odst. 2 ZoRŘ neprovedl. Dle mého názoru v takové situaci podnikateli a posléze Rozhodčímu soudu nezbude, než v otázce doručování postupovat právě podle § 10 odst. 9 Řádu Rozhodčího soudu. Vzhledem k tomu, že se strany v rozhodčí smlouvě dohodly na příslušnosti Rozhodčího soudu, platí ve smyslu § 13 odst. 3 ZoRŘ, že se též podrobily Řádu Rozhodčího soudu, a proto považují výše uvedený postup při doručování za legitimní.

Řád Rozhodčího soudu upravuje také otázku fikce doručení v případech, kdy adresát odmítne převzít písemnost nebo si uloženou písemnost nevyzvedne. Podle § 10 odst. 6 Řádu odepře-li adresát písemnost převzít, považuje se za doručenu dnem, kdy bylo převzetí odepřeno. Písemnosti určené k doručení do vlastních rukou, tj. žaloby, žalobní odpovědi, předvolání, rozhodčí nálezy a usnesení, které adresát nevyzvedl do 10 dnů od oznámení provozovatele poštovních služeb, se považují za doručené poslední den této lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Ostatní písemnosti, které adresát nevyzvedne do 5 dnů od

oznámení provozovatele poštovních služeb o uložení, se považují za doručené poslední den této lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl.

Pokud jde o doručování písemností do datové schránky, je nutné – jak již bylo uvedeno výše – zopakovat, že tyto písemnosti musí být opatřeny elektronickým podpisem podepisující osoby, aby měly platnost originálu. Pokud jde o rozhodčí nález, v souladu s § 39 odst. 1 písm. i) Řádu Rozhodčího soudu musí být podepsán většinou rozhodců nebo jediným rozhodcem, přičemž ve smyslu odst. 3 rozhodčí nález spolupodepisují předseda a tajemník Rozhodčího soudu, čímž také ověřují podpisy rozhodců. Při doručování rozhodčího nálezu datovou schránkou je třeba, aby k platnosti rozhodčího nálezu coby originálu, byl rozhodčí nález opatřen elektronickými podpisy všech uvedených osob, které rozhodčí nález podepisují. V praxi však rozhodci většinou elektronickým podpisem nedisponují. Rozhodci sice mohou mít elektronický podpis zřízený pro výkon svého stálého povolání (nejčasněji výkon advokacie), avšak tento podpis dle mého názoru nelze použít na rozhodčí nález, neboť tento nevydávají jako advokáti, ale jako rozhodci Rozhodčího soudu. Ve své praxi jsem se nesečkala s tím, že by některý rozhodce disponoval elektronickým podpisem zřízeným pro výkon činnosti rozhodce u Rozhodčího soudu. Rozhodčí nález je proto podepisován rozhodci vlastnoručně na listinné podobě rozhodčího nálezu. Přestože Rozhodčí soud zašle takto podepsaný rozhodčí nález do datové schránky adresáta, zasílá tak v podstatě pouze jeho kopii, přičemž jediný originál rozhodčího nálezu je právě ten v listinné podobě, který byl opatřen vlastnoručními podpisy rozhodců. Domnívám se, že pro správný způsob doručování bude třeba v budoucnu tento mechanismus podepisování a doručování v rámci Rozhodčího soudu upravit.

5. Zrušení rozhodčího nálezu soudem

5.1. Obecně

Institut zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. ZoŘŘ není žádným (řádným ani mimořádným) opravným prostředkem proti rozhodčímu nálezu. S opravným prostředkem, ať již řádným nebo mimořádným, bývá totiž institut zrušení rozhodčího nálezu někdy chybně zaměňován. O opravný prostředek nejde ani při aplikaci důvodu podle § 31 písm. g) ZoŘŘ²⁵⁴ u spotřebitelských sporů, byť se jedná do jisté míry (ovšem ve vysoce kvalifikované podobě) o určitý průlom do zákazu přezkumu ve věci samé. Účelem institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem je umožnit ještě v jiném řízení než v řízení o výkonu rozhodnutí soudní přezkum toho, zda byly splněny základní podmínky pro to, aby bylo suspendováno ústavní právo domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu ve smyslu ustanovení čl. 36 odst. 1 LZPS. Současně institut zrušení rozhodčího nálezu představuje naplnění práva na soudní ochranu, která je však v důsledku rozhodčí smlouvy omezena právě na to, zda byly splněny podmínky pro suspenzi pravomoci soudů v meritorním řízení. Obecný soud tím plní i svou kontrolní funkci ve vztahu k rozhodčímu řízení.²⁵⁵ Kontrolní funkce soudu standardně (s výjimkou sporů ze spotřebitelských smluv) tedy nezahrnuje přezkoumávání věcné správnosti rozhodnutí. Účelem řízení o zrušení rozhodčího nálezu je zajištění ústavně garantovaných procesních práv v případě, že výkon této pravomoci, která byla svěřena osobám odlišným od státu, selže. Soudní kontrola tak spočívá v posouzení stěžejních otázek procesní povahy.²⁵⁶ Ustanovení § 31 a násl. ZoŘŘ jsou ustanoveními kogentními a jakákoliv dohoda stran učiněná ať již v rozhodčí smlouvě nebo v průběhu řízení, která by rozšiřovala důvody pro zrušení rozhodčího nálezu nebo je naopak omezovala, by byla neplatná.²⁵⁷

---

²⁵⁴ § 31 písm. g): *Soud zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem.*

²⁵⁵ Alexander J. Bělohávek: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1060-1061*

²⁵⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 186*

²⁵⁷ Alexander J. Bělohávek: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1072*

5.2. Základní procesní aspekty řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem

Objektem řízení o zrušení rozhodčího nálezu je samotný rozhodčí nález, přičemž účastníky řízení jsou výlučně strany, které byly účastníkem řízení před rozhodci. Účastníkem řízení tedy nejsou rozhodci, neboť ti nejsou ani účastníky právního vztahu, který byl předmětem rozhodčího řízení. Rozhodce však lze vyslechnout jako svědky, výlučně však za předpokladu, že budou stranami zproštěni mlčenlivosti.²⁵⁸ Za jistých okolností (při splnění procesních a hmotněprávních podmínek) mohou být rozhodci či stálý rozhodčí soud vedlejšími účastníky řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Řízení o zrušení rozhodčího nálezu se zahajuje na návrh některé ze stran rozhodčího řízení. K řízení je ve smyslu § 41 ZoŘ v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný, pokud by nebylo rozhodčí smlouvy. Místně příslušný je na základě ustanovení § 43 ZoŘ příslušný obecný soud, v jehož obvodu se konalo rozhodčí řízení. Pro zachování účinků podaného návrhu může být návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán u kteréhokoliv soudu v České republice, neboť se jedná o standardní soudní řízení, které je vedeno pravidly stanovenými v občanském soudním řádu. Z toho rovněž vyplývá nutnost dodržení veškerých požadavků tohoto právního předpisu na samotný návrh, zejména jeho náležitosti ve smyslu § 79 o.s.ř. Jak již bylo zmíněno výše, rozhodci ani rozhodčí soud nejsou účastníky řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Pokud by návrh na zrušení rozhodčího nálezu jako žalovanou stranu označoval rozhodce nebo rozhodčí soud a nedošlo by ke změně žaloby, obecný soud by takový návrh pro nedostatek pasivní legitimace těchto subjektů zamítl.²⁵⁹ Návrh na zrušení rozhodčího nálezu lze podle § 32 odst. 1 ZoŘ podat do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 23 Cdo 3300/2009 ze dne 21. prosince 2010 se jedná o lhůtu procesněprávní, přičemž pro počítání běhu lhůty platí ustanovení § 57 odst. 3 o.s.ř., podle kterého je lhůta zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost jej doručit.

Řízení o zrušení rozhodčího nálezu je řízením sporným, v němž se uplatňují veškeré procesní zásady vlastní tomuto řízení.²⁶⁰ Soud je vázán rozsahem vad, které účastník v návrhu

---

²⁵⁸ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1066

²⁵⁹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 186-187

²⁶⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1070

na zrušení rozhodčího nálezu vytkl. Není však vázán právním posouzením důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu – návrhovatelem uvedené vady tedy může právně posoudit jinak a subsumovat je pod jiný důvod zrušení než účastníkem navrhovaný.²⁶¹ Břemeno tvrzení a důkazní břemeno ohledně existence důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu nese zásadně žalobce (navrhovatel). Určitou výjimku představují spory ze spotřebitelských smluv za předpokladu, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu podal spotřebitel. V těchto případech zkoumá soud ex officio případnou existenci důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) nebo h) ZoŘ, aniž by tyto důvody byly tvrzeny anebo dokazovány. O této problematice je podrobněji pojednáno níže.

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemá žádný vliv na právní moc rozhodčího nálezu ani na jeho vykonatelnost. Podání tohoto návrhu však může způsobovat odklad vykonatelnosti, přičemž v této souvislosti je zapotřebí upozornit zejména na speciální úpravu týkající se spotřebitelských sporů, u nichž soud po podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu spotřebitelem zkoumá případný důvod pro odklad vykonatelnosti, a dospěje-li k závěru, že takové důvody dány jsou, o odkladu vykonatelnosti rozhodne do sedmi dnů od podání návrhu, což je právně zakotveno v § 32 odst. 3 ZoŘ.²⁶² O jednotlivých důvodech zrušení rozhodčího nálezu soudem je podrobně pojednáno níže a zvláště je pojednáno o zrušení rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv.

5.3. Jednotlivé důvody zrušení rozhodčího nálezu soudem

Jednotlivé důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem jsou vymezeny v § 31 písm. a) až i) ZoŘ. § 31 ZoŘ stanoví, že *soud zruší rozhodčí nález*, jestliže nastane některý z důvodů pod písmeny a) až i). Ze znění zákona vyplývá, že tu není prostor pro uvážení soudu, zda rozhodčí nález pro naplnění těchto důvodů zruší či nikoliv, avšak nastane-li některý z uvedených důvodů, je povinen rozhodčí nález zrušit. To souvisí s kogentní povahou tohoto ustanovení.

Podle § 31 písm. a) ZoŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu. Jedná se o případy nedostatku

---

²⁶¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 188

²⁶² Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1075

arbitrability sporu.²⁶³ Toto ustanovení tedy dopadá na případy, kdy spor nelze projednat v rozhodčím řízení z toho důvodu, že objektivně nejsou splněny podmínky pro svěřeni rozhodování sporu rozhodcům či stálému rozhodčímu soudu²⁶⁴ ve smyslu § 1 a § 2 odst. 1 a 2 ZoŘŘ. V zásadě se tedy musí jednat o majtkové spory, o jejímž předmětu by mohly strany uzavřít smír, a dále o spory náležející do spolkové samosprávy rozhodčích komisí a spolků.

Podle § 31 písm. b) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje. Neplatnost rozhodčí smlouvy je třeba posuzovat podle hmotněprávních předpisů upravujících závazkové vztahy v době uzavření předmětné rozhodčí smlouvy. Takovým důvodem neplatnosti může být například skutečnost, že rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku) podepsala osoba, která k tomu neměla dostatek zmocnění, např. ji podepsal jen jeden z jednatelů v případě, kdy musí jednat společně. Jako absolutně neplatná by podle § 580 a 588 OZ byla posouzena rozhodčí smlouva, která by byla ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo která by zavazovala k plnění od počátku nemožnému, anebo by odporovala zákonu a současně by zjevně narušovala veřejný pořádek. Je-li rozhodčí doložka součástí smlouvy, která by byla pro tyto důvody shledána neplatnou, nezakládá to automaticky neplatnost rozhodčí doložky. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí 29 Odo 1222/2005 ze dne 19. 12. 2007 dovedil, že *„nevztahuje-li se důvod neplatnosti smlouvy na rozhodčí doložku, týkající se sporů z této smlouvy, nemá neplatnost smlouvy vliv na platnost rozhodčí doložky.“* Další důvod neplatnosti rozhodčí smlouvy dovedila judikatura v situaci, kdy rozhodčí smlouva odkazuje v otázce jmenování rozhodce na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona. O této problematice a příslušné judikatuře je pojednáno výše. Zrušovací důvod dle písm. b) se uplatní i v případě, že strany sice platně uzavřely rozhodčí smlouvu, ale následně se platně dohodly na jejím zrušení, anebo bylo od této smlouvy odstoupeno. Pod tento zrušovací důvod je třeba dále podřadit případy, kdy rozhodčí smlouva (rozhodčí doložka) buď vůbec nevznikla, resp. byla uzavřena jen zdánlivě, a jednalo by se o nicotné právní jednání, kdy pro absenci některé z důležitých náležitostí (např. vůle) není ve své podstatě právním jednáním. Alexander J. Bělohávek podřazuje pod uvedený důvod zrušení rozhodčího nálezu též případy, kdy byl vydán rozhodčí nález, přestože existovala překážka věci

---

²⁶³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1084

²⁶⁴ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 188

rozhodnuté a případy, kdy byl vydán rozhodčí nález, přestože existovala překážka litispendence.²⁶⁵

Podle § 31 písm. c) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv ze stran zruší rozhodčí nález, jestliže ve věci se účastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem. Uvedený zrušovací důvod se tedy váže k osobě rozhodce. Nepovolaný by byl i rozhodce jmenovaný v rozporu s postupem jmenování sjednaným v rozhodčí smlouvě, anebo rozhodce, který by nevyslovil souhlas s výkonem funkce rozhodce písemně. Nedostatek písemného vyjádření vůle být rozhodcem totiž nelze zhojit, neboť příslušné ustanovení § 5 odst. 2 ZoŘŘ má kogentní povahu a jednoznačně pro přijetí funkce rozhodce vyžaduje písemnou formu.²⁶⁶

K výše uvedeným důvodům zrušení rozhodčího nálezu uvedeným pod písm. b) a c) je třeba uvést, že lze na jejich základě zrušit rozhodčí nález pouze v případě, že byly tyto důvody uplatněny v rozhodčím řízení, a to nejpozději než začalo jednání ve věci samé. To však neplatí, jde-li o spory ze spotřebitelských smluv,²⁶⁷ v nichž lze tyto důvody uplatnit až v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, aniž by byly již dříve spotřebitelem uplatněny v rozhodčím řízení.

Podle § 31 písm. d) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců. Podstatou rozhodčího řízení je rovnost všech rozhodců, přičemž platí, že všichni rozhodci mají hlas se stejnou vahou a žádný z nich nesmí být zvýhodněn a všechny hlasy musí být brány v potaz. Není-li všem rozhodcům umožněno hlasovat, jedná se právě o tento důvod ke zrušení rozhodčího nálezu. Důvodem ke zrušení rozhodčího nálezu však není skutečnost, že by byl některý z rozhodců přehlasován nebo že by rozhodčí nález nebyl podepsán všemi rozhodci, což upravuje § 25 odst. 1 ZoŘŘ. Rozhodce, který hlasuje odlišně, není povinen svůj podpis na rozhodčí nález připojit.²⁶⁸

Podle § 31 písm. e) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv ze stran zruší rozhodčí nález, jestliže straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat. Tento důvod je co do svého rozsahu důvodem nejobsáhlejším a v praxi často tvrzeným. Míří především na ochranu

---

²⁶⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 191-192

²⁶⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 192

²⁶⁷ Srov. § 33 ZoŘŘ

²⁶⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 193

dodržování základních procesních práv a povinností účastníků rozhodčího řízení s ohledem na zásadu jejich rovnosti. Strany v rozhodčím řízení musí mít možnost projednání věci, což zahrnuje zejména možnost uplatnit svou argumentaci, navrhnout důkazy, vyjádřit se ke skutečnostem a důkazům, případně se účastnit jednání apod.²⁶⁹ Při aplikaci nebo úvahách o použitelnosti tohoto ustanovení je třeba si uvědomit, že rozhodčí řízení je řízením podstatně méně formálním než řízení před soudy a rozhodci jsou dokonce povinni postupovat dle ustanovení § 19 odst. 2 ZoŘ bez zbytečných formalit. V případě zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. e) ZoŘ se tak musí jednat o zcela zásadní porušení procesních principů. Zrušit rozhodčí nález podle § 31 písm. e) ZoŘ lze například z důvodu, že rozhodci neprovedli důkaz navržený stranami, když se jím odmítli zabývat nebo se jím nedostatečně zabývali, aniž by tuto skutečnost jakkoliv odůvodnili. Dalším příkladem zrušení rozhodčího nálezu dle tohoto ustanovení může být situace, kdy se strana nedozvěděla o některém zásadním procesním úkonu (provádění důkazu, návrhu nebo vyjádření protistrany), kdy byla jedné straně poskytnuta neodůvodněná jiná, tj. kratší lhůta k vyjádření než druhé straně, anebo když jménem strany vystupoval v řízení někdo, kdo k tomu nebyl zmocněn.²⁷⁰ Důvody ke zrušení rozhodčího nálezu shrnul Nejvyšší soud v Rozsudku sp.zn. 23 Cdo 2016/2011 ze dne 27. února 2013, když konstatoval, že *důvod ke zrušení rozhodčího nálezu soudem upravený v § 31 písm. e) ZoŘ míří především na ochranu dodržování základních procesních práv a povinností účastníků rozhodčího řízení s ohledem na zásadu rovnosti účastníků řízení. Účastníkům musí být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv. Podle konstantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva princip rovnosti zbraní, jako jeden z prvků širšího pojetí spravedlivého procesu, vyžaduje, aby každé procesní straně byla dána přiměřená možnost přednést svou záležitost za podmíněk, jež ji nestaví do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je její protistrana. I v rozhodčím řízení je třeba trvat na tom, aby účastníky navržené důkazy byly před rozhodčím soudem projednány tak, že buď budou provedeny, nebo nebudou po řádném odůvodnění připuštěny. Všechny námitky vedoucí ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. e) ZoŘ musí být nutně procesního charakteru, musí se tedy týkat postupu rozhodčího soudu při projednávání sporu, nikoli správnosti skutkových nebo právních závěrů učiněných rozhodčím soudem.*

---

²⁶⁹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 193-194

²⁷⁰ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1099

V praxi se často objevuje jako důvod neposkytnutí možnosti věc před rozhodci projednat důvod spočívající v porušení zásady rovnosti z důvodu absence poučovací povinnosti rozhodců dle § 118a o.s.ř. O této problematice je podrobněji pojednáno výše.

Podle § 31 písm. f) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv ze stran zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému. Jedná se o případy, kdy rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo žádáno a jde tak nad rámec návrhu.²⁷¹ Plnění je nemožné, pokud je závazek objektivně neuskutečnitelný, typicky v případě, že je předmět plnění mimo sféru vlivu povinného. Nedovoleným plněním je takové plnění, které není aprobováno vnitrostátním právem.²⁷²

Důvody zrušení rozhodčího nálezu uvedené v § 31 ZoŘŘ pod písmeny g) a h) se týkají sporů ze spotřebitelských smluv a o nich je pojednáno zvlášť v následující kapitole.

Podle § 31 písm. i) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení. Jde o případy, kdy se objevily nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl žalobce domáhající se zrušení rozhodčího nálezu použít v rozhodčím řízení, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci. Rovněž může jít o případy, kdy skutečnosti, jichž se žalobce požadující zrušení rozhodčího nálezu dovolává, existovaly již v době rozhodčího řízení, avšak účastník o nich nevěděl a ani vědět nemohl, a které by bylo možné v řízení před rozhodci provést, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci.²⁷³

5.4. Zrušení rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv

Novela zákona o rozhodčím řízení provedená zákonem č. 19/2012 Sb., zavedla dva zcela nové důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem. Jedná se o důvody uvedené v ustanovení § 31 ZoŘŘ pod písmeny g) a h). Důvodová zpráva k této novele uvádí, že je třeba

---

²⁷¹Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1100

²⁷²Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 198

²⁷³Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 201-202

zavést určité mechanismy ochrany spotřebitele, aby se pokud možno zabránilo zneužívání rozhodčího řízení. Základním navrhovaným prostředkem ochrany spotřebitele se stalo kladení důrazu na jeho informovanost, a dále možnost spotřebitele obrátit se na soud i v případě, že je rozhodčí nález vydán v rozporu s právními předpisy na ochranu spotřebitele. Jedná se o průlom do zákazu hmotněprávního přezkumu rozhodčího nálezu. Meritorní přezkum však do značné míry odebírá rozhodčímu řízení jeho základní atributy – rychlost a konečnost. V praxi to znamená, že řízení o spotřebitelské věci řešené prostřednictvím rozhodčího řízení se může stát řízením až - obrazně řečeno - 4-instančním. Pokud současně vezmeme do úvahy ustanovení § 32 odst. 3 ZoŘŘ, který ukládá soudům přezkoumávajícím rozhodčí nález povinnost ex offio zjišťovat důvodnost odložení jeho vykonatelnosti, lze konstatovat, že rozhodčí řízení ve spotřebitelských sporech ztratilo své základní výhody oproti řízení před obecnými soudy, resp. stalo se naopak potenciálně komplikovanějším než řízení před obecnými soudy.²⁷⁴

Podle § 31 písm. g) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Přestože se jedná o jistý průlom do zákazu hmotněprávního přezkumu rozhodčího nálezu, nejde ani v tomto případě o druhou instanci ve vztahu k meritornímu rozhodnutí učiněnému v rozhodčím řízení. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu nenahrazuje meritorní projednání a rozhodnutí sporu. Soud v řízení o zrušení rozhodčího nálezu totiž neprojednává věc samu (předmět sporu), nýbrž jeho předmětem a těžištěm je samo řízení před rozhodci – například to, zda a jaké právní standardy rozhodci použili a jak se tyto projevíly ve vztahu k ochraně práv spotřebitelů. Neprovádí se však dokazování ve věci samé a nehodnotí se skutková zjištění rozhodců. Pokud jde o skutková zjištění, je v podstatě prostor obecného soudu omezen na to, jaký prostor byl rozhodcem poskytnut pro důkazní návrhy ze strany spotřebitele a jak se tento prostor a samotné dokazování zobrazilo při aplikaci standardů ochrany spotřebitele. Pokud jde o rozpor s veřejným pořádkem a dobrými mravy, jedná se o vysoce kvalifikovaný důvod pro zrušení rozhodčího nálezu, který by měl být výjimečný. Jde totiž o hodnocení často abstraktních kategorií právního a společenského řádu a základních ústavních, právních a společenských hodnot.²⁷⁵

---

²⁷⁴ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 198-199

²⁷⁵ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2. vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1104-1105

Podle § 31 písm. h) ZoŘŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5 ZoŘŘ, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé. Tento důvod představuje jakousi sankci za nedodržení dostatečné informační povinnosti vůči spotřebiteli, tedy za to, že rozhodčí doložka uzavřená se spotřebitelem neobsahuje veškeré náležitosti požadované v § 3 odst. 5 ZoŘŘ. Smyslem výčtu povinných informací v § 3 odst. 5 ZoŘŘ je poskytnout spotřebiteli transparentně a včas dostatek informací k tomu, aby si byl vědom, jakou dohodu uzavírá a uvědomil si její důsledky.²⁷⁶

Koncepce zvláštního přístupu k důvodům pro zrušení rozhodčího nálezu ve spotřebitelských sporech nabývá zvláštního významu z pohledu § 32 ZoŘŘ a zejména § 32 odst. 1 ZoŘŘ, podle něhož případnou existenci důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) až d) a písm. h) ZoŘŘ soud zkoumá v řízení o zrušení rozhodčího nálezu ve všech případech, kdy jde o spotřebitelské vztahy, a to bez ohledu na důvody uvedené v návrhu. Tento postup odpovídá judikatuře Soudního dvora EU, pokud jde o ochranu spotřebitele ve vztazích uzavřených spotřebitelem. V rozsudku ESD sp.zn. C-168/05, z 26. října 2006, ve věci *Elisa Maria Mostaza Claro* Mostaza Claro v. *Centro Móvil Milenium SL.*, je stanoveno, že soudy se musí v řízeních o zrušení rozhodčího nálezu zabývat přiměřeností rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. Z toho vyplývá, že zatímco v jiných než spotřebitelských vztazích je soud striktně vázán návrhem a není oprávněn zohlednit jiné důvody, než které navrhovatel namítá, ve spotřebitelských sporech je povinen zkoumat, zda nejsou dány i jiné důvody ke zrušení rozhodčího nálezu, a to konkrétně důvody uvedené v § 31 pod písm. a) až d) nebo h).²⁷⁷

Zvláštní úpravu ve vztahu ke spotřebitelům, kteří byli stranou rozhodčího řízení, dále obsahuje § 32 odst. 3 ZoŘŘ, který byl do zákona o rozhodčím řízení včleněn novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. Jedná se o další z procesních pravidel na ochranu spotřebitele. Pokud o zrušení rozhodčího nálezu žádá spotřebitel, soud z úřední povinnosti zkoumá, zda jsou dány důvody pro odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu.²⁷⁸ Jinak totiž podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nemá samo o sobě odkladný účinek na

---

²⁷⁶ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 201

²⁷⁷ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1162-1163

²⁷⁸ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 223

vykonatelnost rozhodčího nálezu.²⁷⁹ Jsou-li dány důvody pro odložení vykonatelnosti, soud musí vykonatelnost odložit, byť by o to spotřebitel nežádal. Rozhodnutí o odložení vykonatelnosti musí být vydáno do sedmi dnů od doručení návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Uvedená sedmidenní lhůta je lhůtou pořádkovou, její porušení by nicméně mohlo založit odpovědnost státu za škodu.²⁸⁰

Od odložení vykonatelnosti v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu je třeba odlišit situaci, kterou předpokládá § 35 ZoŘŘ v řízení o výkonu rozhodčího nálezu. Předmětné ustanovení umožňuje straně podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí – rozhodčího nálezu, a to bez ohledu na tříměsíční lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Do jisté míry se tak prolamuje lhůta pro podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.²⁸¹ Z důvodové zprávy k zákonu č. 19/2012 Sb. vyplývá, že v návaznosti na rozhodovací praxi Soudního dvora EU ve spotřebitelských sporech je třeba zakotvit možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu i ve vykonávacím řízení, a to z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy.²⁸² Kromě obecných důvodů směřujících k zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 o.s.ř., stanoví zákon o rozhodčím řízení v § 35 odst. 1 zvláštní důvody pod písmeny a) až d). Jedná se o důvody, kdy rozhodčí nález je stížen vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f) ZoŘŘ, anebo jsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu, anebo strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno, anebo když ten, co vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno. Je-li návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí vyhověno, uloží soud povinnému, aby do třiceti dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o přerušení řízení o výkon rozhodnutí podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Tento návrh bude v tomto případě možné, a dokonce nutné podat i tehdy, uplynula-li

---

²⁷⁹ Srov. § 32 odst. 2 ZoŘŘ

²⁸⁰ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 223

²⁸¹ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 237

²⁸² Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 234

tříměsíční lhůta od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá ve smyslu § 32 odst. 1 ZoŘ.²⁸³

5.5. Řízení po zrušení rozhodčího nálezu soudem

Zákon o rozhodčím řízení v § 34 upravuje postup po zrušení rozhodčího nálezu. Odstavec 1 upravuje situace, kdy po zrušení rozhodčího nálezu pokračuje v řízení soud, odstavec 2 pak upravuje situace, kdy se po zrušení rozhodčího nálezu pokračuje v rozhodčím řízení podle rozhodčí smlouvy. Ustanovení obou odstavců se váže k důvodům zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 ZoŘ. Soud pokračuje v řízení ve věci samé, pokud zruší rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 312 písm. a), b), g) nebo h) (absence arbitrability – pravomoci a příslušnosti rozhodčího soudu a důvody zrušení ve sporech ze spotřebitelských smluv), a to po právní moci zrušovacího rozsudku k návrhu některé ze stran. Věc již nelze projednat v rozhodčím řízení. Oproti tomu podle § 34 odst. 2 ZoŘ zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. c) až f) nebo i) ZoŘ, pokračuje se k návrhu některé ze stran v rozhodčím řízení na základě rozhodčí smlouvy. Přitom pokud by došlo ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZoŘ (ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem), jsou rozhodci zúčastněni na rozhodčím nálezu, který byl zrušen z nového projednání a rozhodování vyloučeni, nedohodnou-li se však strany jinak. Zákon o rozhodčím řízení hovoří o *pokračování* v řízení. V případě uvedeném v § 34 odst. 1, kdy v řízení, resp. jednání ve věci samé, pokračuje soud, jde o pokračování v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, nejde však o pokračování v řízení před rozhodci. Jedná se o řízení na projednání věci před rozhodci procesně nezávislé. V těchto případech tak za situace, kdy soud zruší rozhodčí nález pro absenci arbitrability či porušení právních předpisů ve sporech ze spotřebitelských smluv, a následně na návrh strany pokračuje v projednání merita sporu uplatněného původní žalobou, jde v souhrnu o jedno řízení se dvěma různými petity (předměty), kdy v první fázi je předmětem řízení návrh na zrušení rozhodčího nálezu a ve druhé fázi je pak předmětem řízení nárok (spor), který byl meritorně projednán původně v rozhodčím řízení. Nejde však o totéž řízení jako řízení před rozhodci, tj. nejde

---

²⁸³ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1206

o pokračování rozhodčího řízení, neboť by šlo o kombinaci dvou zcela odlišných typů řízení, soukromoprávního a veřejnoprávního.²⁸⁴

Zákon o rozhodčím řízení v § 34 odst. 3 ukládá soudu povinnost doručit Ministerstvu spravedlnosti stejnopis pravomocného rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu, jestliže platí, že dotčený náleze byl vydán ve sporu ze spotřebitelské smlouvy a že v rozhodčím řízení vystupoval rozhodce zapsaný v seznamu vedeném ministerstvem.²⁸⁵ Vzhledem k tomu, že zákon o rozhodčím řízení výslovně stanoví, že se doručuje stejnopis pravomocného rozhodnutí, doručuje se jak prvostupňové rozhodnutí, tak případné rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i rozhodnutí vydaná v dovolacím řízení, pokud dochází ke změně účinků rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu. Uvedená povinnost soudu nepředjímá automaticky rozhodnutí ministerstva o vyškrtnutí ze seznamu rozhodců, nicméně má pouze sloužit jako jistý druh podnětu k takovému možnému postupu či spíše jako nástroj pro naplnění funkce Ministerstva spravedlnosti ohledně kontroly dodržování standardů činnosti rozhodců ve spotřebitelských sporech.²⁸⁶

Obecně lze uzavřít, že řízení po zrušení rozhodčího nálezu soudem by již mělo být prosté vad, pro které byl rozhodčí náleze zrušen. Institut soudního přezkumu rozhodčích nálezů lze obecně považovat za institut chránící stranu, jejíž práva byla v rozhodčím řízení porušena. Lze jej proto považovat za institut jakéhosi dohledu nad zákonností konkrétního rozhodčího řízení a postupu konkrétních rozhodců. Spolu s dohledem Ministerstva spravedlnosti pak tvoří státní dohled nad výkonem činnosti rozhodců a rozhodčích soudů jakožto soukromých subjektů, na něž byla přenesena pravomoc k projednání a autoritativnímu rozhodnutí určitých druhů sporů.

---

²⁸⁴ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1185-1186

²⁸⁵ Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015, str. 232

²⁸⁶ Alexander J. Bělohávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012, str. 1198

6. Budoucnost sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení

V úvodu této rigorózní práce jsem nastínila změnu právní úpravy směřující k vyloučení možnosti platně uzavřít rozhodčí smlouvu pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv a tím odstranění možnosti použití rozhodčího řízení pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Konkrétně se jedná o zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru. Uvedený zákon byl přijat dne 14.7.2016 na základě pozměňovacího návrhu poslance Jaroslava Klašky k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, sněmovní tisk č. 680²⁸⁷. Jedná se o zásadní průlom v právní úpravě, neboť obdobné tendence se objevily již v minulosti a vždy skončily závěrem o ponechání možnosti řešit spory ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení, což s sebou přineslo přijetí rozsáhlé novely – zákona č. 19/2012 Sb., o němž je podrobně pojednáno v jednotlivých kapitolách této rigorózní práce. Na příště se však již vylučuje použití rozhodčího řízení pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, a to s účinností od 1.12.2016. Čl. IX. uvedeného zákona obsahuje přechodná ustanovení ke změně zákona o rozhodčím řízení, a sice že platnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném v době uzavření rozhodčí smlouvy. Pokud jde o budoucnost sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení, podle přechodného ustanovení se tyto spory projednají a rozhodnou v rozhodčím řízení podle dosavadních předpisů na základě rozhodčích doložek uzavřených se spotřebiteli před 1.12.2016. Z toho vyplývá, že tyto spory bude možné (a dokonce nutné tam, kde jsou uzavřeny platné rozhodčí doložky) vést ještě několik let po účinnosti zákona č. 258/2016 Sb., a to na základě podmínek a pravidel, o nichž pojednávám v této své rigorózní práci.

Za povšimnutí stojí, že přechodné ustanovení zákona č. 258/2016 Sb., který mění zákon o rozhodčím řízení, se nezmiňuje o části čtvrté zákona o rozhodčím řízení, a sice o části upravující zrušení rozhodčího nálezu soudem. Zákon č. 258/2016 Sb. s účinností od 1.12.2016 zrušuje zvláštní důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem ve sporech ze spotřebitelských smluv, a to důvody uvedené v § 31 písm. g) a h) ZoŘ. Zrušuje také povinnost soudu ex offio přezkoumat důvody pro zrušení rozhodčího nálezu ve sporu ze spotřebitelských smluv (§ 32 odst. 1 ZoŘ poslední věta) a povinnost ex offio přezkoumat, zda nejsou dány důvody pro

---

²⁸⁷ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=680&CT1=5>

odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu (§ 32 odst. 3 ZoRŘ). Zrušuje rovněž právo spotřebitele podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, i když nepodal návrh na zrušení rozhodčího nálezu (§ 35 odst. 1 písm. b) ZoRŘ). Dle mého názoru nelze na ustanovení v části čtvrté zákona o rozhodčím řízení aplikovat přechodné ustanovení o projednání a rozhodnutí rozhodčích řízení zahájených před 1.12.2016 podle dosavadních právních předpisů, neboť se již nejedná o rozhodčí řízení, když rozhodčí řízení končí právní mocí rozhodčího nálezu a institut zrušení rozhodčího nálezu není žádným (řádným ani mimořádným) opravným prostředkem proti rozhodčímu nálezu. V takovém případě bude dle mého názoru aplikovatelné přechodné ustanovení § 48 ZoRŘ, podle něhož se ustanovení tohoto zákona použijí na případy, kdy rozhodčí smlouva byla uzavřena po nabytí účinnosti tohoto zákona. V ostatních případech se postupuje podle dosavadních předpisů. Úmyslem zákonodárce totiž jistě nebylo, aby bylo fakticky vyloučeno právo spotřebitele bránit se proti pravomocnému a vykonatelnému rozhodčímu nálezu u soudu.

Změnu právní úpravy provedenou zákonem č. 258/2016 Sb. odůvodnil navrhovatel Jaroslav Klaška tím, že i přes změny provedené zákonem č. 19/2012 Sb., neplní rozhodčí řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv svou zamýšlenou funkci. Domnívá se, že případy zneužívání tohoto institutu vůči slabší straně se vyskytují neustále, a to zejména v souvislosti s průměrnou výší poplatků v rozhodčím řízení, které jdou zpravidla vždy na vrub spotřebiteli. Neatraktivnost rozhodčího řízení spatřil navrhovatel v institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem a domnívá se, že tu existuje jakási dvojkolejnost rozhodčího řízení – obecné rozhodčí řízení a rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech.

Osobně shledávám uvedené argumenty navrhovatele za povrchní a nepodložené jakýmikoliv skutečnostmi. Není zřejmé, na základě čeho dospěl navrhovatel k závěru, že rozhodčí řízení ve vztahu ke spotřebiteli neplní svou zamýšlenou funkci. Jen ve své praxi jsem se setkala s velkým množstvím sporů ze spotřebitelských smluv řešených v rozhodčím řízení. Tyto spory jsou řešeny efektivně, rychle a při plné ochraně práv spotřebitele. Rovněž soudy v řízení o zrušení rozhodčího nálezu docházejí k závěru, že v rozhodčím řízení nedochází k porušení práv spotřebitele a rozhodovací činnost rozhodčího soudu považují za plně v souladu s právními předpisy – jak obecnými procesními předpisy, tak zvláštními předpisy přijatými na ochranu spotřebitele. Není mi z poslední doby známo soudní rozhodnutí Nejvyššího nebo Ústavního soudu, které by dospělo k opačnému závěru. Domnívám se, že pokud rozhodci a rozhodčí soudy postupují v souladu s právními předpisy a související judikaturou, nelze učinit závěr o tom, že rozhodčí řízení neplní svou funkci, když ve skutečnosti je oproti soudnímu

řízení rychlejší a efektivnější. Kromě toho se setkávám s názory samotných spotřebitelů, že soudní řízení díky svému formalismu a zdlouhavému procesu působí na spotřebitele mnohem nepříznivěji a stresuplněji, než rozhodčí řízení.

Za nepodložené považuji i argumenty o zneužívání institutu rozhodčího řízení vůči slabší straně. Vzhledem k tomu, že zákon o rozhodčím řízení i nový občanský zákoník poskytuje spotřebitelům velmi vysoký stupeň ochrany před zneužívajícími klauzulemi, jakož i před zneužitím práva, domnívám se, že pokud rozhodci a rozhodčí soudy postupují v souladu s právními předpisy, není zneužití v současné době možné. Jiná situace samozřejmě nastává v případě, že jsou uvedené právní předpisy porušeny. Pak má však spotřebitel možnost se domáhat zrušení rozhodčího nálezu, dokonce i zastavení výkonu rozhodnutí, je-li důvod pro zrušení rozhodčího nálezu pro porušení spotřebitelových zaručených práv. Ostatně stejná situace porušení právních předpisů na ochranu spotřebitele může nastat i v řízení před obecným soudem. Mám za to, že v mnohých ohledech může být dokonce rozhodčí řízení pro spotřebitele příznivější, než občanské soudní řízení.

Pokud jde o argumentaci o poplatkové povinnosti, je zřejmé, že záleží na každé konkrétní situaci rozhodčího řízení. Tak například v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu se výše poplatků v zásadě neliší od poplatků v občanském soudním řízení, až na stanovení nejnižší hranice, kterou je částka 10.000,- Kč. S ohledem na tuto skutečnost lze uznat, že u sporů o nižší peněžní částky, existuje nepoměr. Na druhou stranu je spotřebitel v rozhodčí smlouvě povinně informován o výši nákladů rozhodčího řízení ve smyslu § 3 odst. 5 písm. c) ZoŘŘ a je čistě na jeho uvážení, zda za těchto podmínek rozhodčí smlouvu uzavře či nikoliv. Pokud je spotřebitel ve sporu neúspěšný, je mu v zásadě uložena povinnost nahradit náklady řízení protistraně. Naopak pokud by byl úspěšný, náleželo by mu právo na náhradu nákladů řízení, které mu v souvislosti s rozhodčím řízením vznikly. To však není žádné specifikum rozhodčího řízení, ale obecná zásada i v občanském soudním řízení. Argument o tom, že poplatková povinnost jde vždy na vrub spotřebitele, proto dle mého názoru sama o sobě nemůže obstát, když základním kritériem pro hrazení nákladů řízení je úspěch a neúspěch ve sporu.

Co se týče argumentu o dvojkolejnosti rozhodčího řízení, lze s tímto názorem částečně souhlasit. Ochranné prvky ve prospěch spotřebitele skutečně do určité míry vytvářejí jakési zvláštní rozhodčí řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv. Začíná to již specifickými náležitostmi rozhodčí smlouvy, zkoumání oprávněnosti rozhodce takový spor rozhodovat a vést řízení s ohledem na předpisy přijaté na ochranu spotřebitele, včetně náležitostí konečného rozhodnutí. V mnohém je však rozhodčí řízení stejné jako v případě podnikatelských sporů.

Nadto lze konstatovat, že i jednotlivé specifické atributy rozhodčího řízení jako je absence ústního projednání sporu, neveřejnost jednání, neformálnost a jednoinstančnost nebyly v judikatuře obecných soudů (dokonce ani na půdě EU) shledány za odporující právům spotřebitele. Osobně v tomto neshledávám problém, který by opodstatňoval vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení.

Pokud jde o argument navrhovatele o neatraktivnosti rozhodčího řízení i z pohledu seriózních žalobců, domnívám se, že se opět jedná o zcela nepodložený argument. S ohledem na základní rysy rozhodčího řízení se naopak domnívám, že rozhodčí řízení může být svou povahou pro žalobce atraktivní. To, že tento institut příliš mnoho žalobců ve skutečnosti třeba nevyužívá, je však otázkou jinou a nesouvisí s atraktivitou rozhodčího řízení.

Navrhovatel v odůvodnění pozměňovacího návrhu, který vyústil v přijetí zákona č. 258/2016 Sb. dále uvedl, že nevýhody dosavadní regulace převažují nad výhodami a zatěžují svou složitostí celý systém. Existenci výhod přitom považuje za spornou. Ani v tomto bodě s navrhovatelem nemohu souhlasit. Analýzou jednotlivých atributů rozhodčího řízení v této rigorózní práci jsem se snažila poukázat na výhody rozhodčího řízení i ve vztahu ke spotřebiteli. Není zřejmé, z čeho navrhovatel dovozuje spornost existence výhod rozhodčího řízení, když neuvádí žádný konkrétní příklad ani důvod. Není rovněž zřejmé, z čeho dovozuje zatěžování celého systému a co tím vlastně míní. Pokud by šlo o rozhodování rozhodců v rozhodčím řízení v rozporu s právními předpisy, lze k tomu uvést, že tak, jako může protiprávní rozhodování rozhodců zatěžovat obecný soud v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, tak stejně může protiprávní rozhodování obecného soudu zatěžovat odvolací soud v řízení o odvolání.

Nelze souhlasit ani s argumentem navrhovatele, že není naplněn původní cíl zjednodušení a zpřehlednění procesů v rozhodčím řízení. Dle mého názoru představuje zákon o rozhodčím řízení dostatečně přehlednou právní úpravu.

Za nepravdivý považuji argument navrhovatele o tom, že stávající trendy spotřebitelského práva v jiných zemích tíhnou k úplnému vyloučení možností rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv. Mimosoudní řešení sporů je totiž v evropském právu obecně podporováno, a to i v předpisech na ochranu spotřebitele, ve směrnicích, v nichž je závazek pro členské státy, aby podporovaly mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, jakož i v judikatuře ESD. Jak již bylo zmíněno výše v souvislosti s novelou – zákonem č. 19/2012 Sb., z důvodové zprávy k této novele vyplynulo, že v České republice je rozhodčí řízení hojně využíváno k řešení spotřebitelských sporů, zejména sporů, týkajících spotřebitelských úvěrů. Důvodová zpráva vyjadřuje obavu, že pokud by se přistoupilo k zákazu rozhodčích doložek, je

zřejmé, že by došlo ke zvýšení soudního nápadu. Ve výsledku by takové řešení vedlo k soudním průtahům a právní nejistotě. Přijetím zákona č. 258/2016 Sb. lze očekávat, že se tyto obavy naplní.

Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění mimo jiné i zákon o rozhodčím řízení, je koncipován tak, že se nebude vztahovat na rozhodčí řízení zahájená před dnem účinnosti novely. Zároveň, jak již bylo zmíněno výše, se podle dosavadní úpravy bude postupovat i tehdy, byla-li rozhodčí doložka sjednána před účinností novely a řízení bude zahájeno až po účinnosti novely. Jinými slovy, tam, kde podnikatel se spotřebitelem uzavřel rozhodčí doložku za dosavadní právní úpravy, bude i řízení probíhat podle této právní úpravy, byť po účinnosti novely, která vylučuje možnost rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv. Tento záměr odůvodnil navrhovatel tím, že dosavadní právní úprava obsahuje celou řadu ustanovení chránících slabší stranu, tj. spotřebitele, a v opačném případě by byl spotřebitel této ochrany zbaven, což by šlo proti samotnému smyslu a účelu uvedené změny, která tkví v první řadě v jejím posílení. Vylučovat možnost zahájit rozhodčí řízení na základě dříve sjednané rozhodčí smlouvy by přitom bylo v rozporu s legitimním očekáváním stran a mohlo by být nepřiměřeným zásahem do nabytých práv. Dle mého názoru si v tomto závěru navrhovatel protiče s výše uvedenou argumentací o neplnění funkce rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv po přijetí právní úpravy na ochranu spotřebitele (zákona č. 19/2012 Sb.) a o pochybnostech o existenci výhod rozhodčího řízení vůči spotřebiteli. Pokud totiž navrhovatel sledoval svým návrhem posílení ochrany spotřebitele, pak je nelogické vylučovat z právního řádu ustanovení, které poskytují spotřebiteli zvýšenou ochranu, a to často i ve větší míře či mnohem efektivněji, než v řízení před obecným soudem. Jak již bylo uvedeno výše v této rigorózní práci, není možné ani jednoznačně tvrdit, že řešení případných sporů soudní cestou je jednodušší a spravedlivější. S ohledem na všechna pravidla občanského soudního řádu týkající se rozhodování bagatelních sporů či například koncentrace řízení, může být přístup spotřebitele ke spravedlnosti daleko více omezen v soudním řízení, než v řízení rozhodčím.

Domnívám se, že uvedená novela vylučující možnost platně uzavřít rozhodčí doložku pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv a odstraňující tak z právního řádu možnost použití rozhodčího řízení pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv není založena na úplné informovanosti o charakteru rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech a není podložena žádnými konkrétními fakty o tvrzeném zneužívání tohoto institutu.

Osobně se domnívám, že rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení mohlo mít svou budoucnost a mohlo být hojně využíváno pro určité majetkové spory

mezi podnikateli a spotřebiteli. S ohledem na informační povinnost podnikatele stanovenou v § 3 odst. 5 ZoRŘ lze dospět k závěru, že i spotřebitelé jsou v současné době mnohem lépe informovanější o všech aspektech rozhodčího řízení, než tomu bylo v minulosti. Dokonce lze dospět k závěru, že díky informační povinnosti může mít práva neznalý spotřebitel mnohem lepší představu o řízení před rozhodčím soudem, než o řízení před obecným soudem. Rozhodci a rozhodčí soudy jsou již za dobu platnosti a účinnosti novelizovaného zákona o rozhodčím řízení seznámeni s předpisy přijatými na ochranu spotřebitele, které aplikují a jsou rovněž seznámeni s důsledky porušení těchto předpisů, které v konečném důsledku mohou znamenat i vyškrtnutí rozhodce ze seznamu rozhodců. Dle mého názoru tento systém funguje. Navíc odbřeměňuje obecným soudům. Vyloučení řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení bude nepochybně znamenat větší zatížení soudů.

ZÁVĚR

Tématem této rigorózní práce byl spotřebitel v rozhodčím řízení. Tato problematika se v čase poměrně zásadním způsobem měnila, a to zejména novelou provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. Zatímco původně bylo rozhodčí řízení koncipováno pro rozhodování sporů mezi podnikateli, postupně se rozšířilo i na spory ze spotřebitelských smluv. Jakkoliv je uvedená problematika předmětem četných diskuzí a nesouhlasů, nutno mít na vědomí, že i rozhodčí řízení má ve sporech ze spotřebitelských smluv svá pozitiva, nehledě na to, že je obecně podporováno i na úrovni Evropské unie. Právě tato skutečnost byla důvodem, proč jsem si uvedené téma vybrala ke zpracování. V této rigorózní práci jsem se snažila o komplexní zpracování tématu spotřebitele v rozhodčím řízení, neboť se domnívám, že některé tlaky a tendence veřejnosti, jakož i politiků, nejsou podloženy úplnými informacemi o pravidlech a postupech v rozhodčím řízení ve vztahu ke spotřebitelům, když takové komplexní zpracování různých aspektů dle mého názoru chybí. Stěžejním předpisem pro zpracování této rigorózní práce byl zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Tento zákon sice upravuje pravidla pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, nutno je však provázat ještě s dalšími obecnými procesními zásadami, judikaturou a předpisy přijatými na ochranu spotřebitele.

V první kapitole jsem se zabývala obecně pojmem spotřebitele, spotřebitelské smlouvy a vývojem právní úpravy zaměřené na ochranu spotřebitele v zákoně o rozhodčím řízení, jakož i okolnostmi a důvody přijetí této právní úpravy.

Ve druhé kapitole jsem se zabývala rozhodčí smlouvou, která je základním předpokladem určení pravomoci rozhodčího soudu, přičemž jsem se snažila poukázat na rozdíly ve formě a obsahu rozhodčí smlouvy sjednávané mezi podnikateli a mezi podnikatelem a spotřebitelem. Upozorňuji rovněž na judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, která do autonomie vůle smluvních stran zasáhla, když po obsahové stránce určité rozhodčí doložky prohlásila za absolutně neplatné pro rozpor se zákonem.

Ve třetí kapitole jsem se zaměřila na osobu rozhodce, neboť i na toho jsou ve vztahu ke sporům ze spotřebitelských smluv kladeny zvláštní požadavky, jejichž cílem je zvýšená ochrana spotřebitele. Zabývala jsem se rovněž způsoby ustanovování rozhodce se zaměřením na spotřebitelské spory a na řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, jakož i související judikaturou zabývající se touto problematikou.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala samotným rozhodčím řízením a jeho základními charakteristickými prvky (atributy) jako je rovné postavení stran, ústní projednání, neveřejnost, neformálnost, jednoinstančnost a možnost rozhodování podle zásad spravedlnosti. Zaměřila jsem se na pozitiva a negativa těchto atributů ve vztahu ke spotřebiteli, včetně toho, o kterých se vedou diskuze a jak na tyto charakteristické rysy rozhodčího řízení nahlíží judikatura ve vztahu ke sporům ze spotřebitelských smluv. Následně jsem se zabývala samotným projednáním sporu v rozhodčím řízení – tj. jak konkrétně probíhá proces u rozhodčího soudu, přičemž jsem se zaměřila na rozhodování u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. V rámci projednání sporu v rozhodčím řízení jsem se opět zaměřila na prvky zvyšující ochranu spotřebitele. V této kapitole jsem se zabývala také rozhodnutím v rozhodčím řízení a jeho náležitostmi, se zaměřením na ty, které jsou obligatorní v rozhodnutí sporu ze spotřebitelské smlouvy. V závěru kapitoly jsem se zabývala také otázkou doručování, kterou rovněž považuji v řízení za důležitou.

V páté kapitole jsem se zabývala institutem zrušení rozhodčího nálezu soudem, neboť tento institut plní jakousi kontrolní funkci ze strany státu nad dodržováním zákonnosti a základních práv stran sporu v rozhodčím řízení, což je důležité zejména ve sporech ze spotřebitelských smluv. V této kapitole jsem se zvláště zaměřila právě na důvody, pro které lze zrušit rozhodčí nález vydaný ve sporech ze spotřebitelských smluv. Pro úplnost jsem na závěr této kapitoly zmínila i pravidla pro řízení, které může následovat po zrušení rozhodčího nálezu.

V poslední šesté kapitole jsem se na závěr zabývala novou právní úpravou zákona o rozhodčím řízení (v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru), účinnou od 1.12.2016, která do budoucna vylučuje řešení sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení. V této kapitole reaguji na jednotlivé argumenty navrhovatele.

Domnívám se, že tato rigorózní práce dosáhla mnou v úvodu stanoveného cíle, tedy přiblížení a ucelení problematiky spotřebitele v rozhodčím řízení a komplexní zpracování jednotlivých pravidel a postupů ve sporech ze spotřebitelských smluv, včetně toho, jak na tuto problematiku nahlíží obecné soudy. Rovněž se domnívám, že se mi podařilo poukázat na výhody rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv, a to při respektování současné právní úpravy a související judikatury, která dle mého názoru v současné době již dosáhla takové úrovně, že spotřebiteli zaručuje procesní i hmotněprávní ochranu srovnatelnou s řízením před obecným soudem, rovné postavení a plnou příležitost k uplatnění práv. Přestože byl v průběhu tvorby mé práce přijat zákon č. 258/2016 Sb., který s účinností od 1.12.2016 vylučuje řešení sporů ze spotřebitelských smluv v rozhodčím řízení, domnívám se, že má práce je

přínosem, neboť spory ze spotřebitelských smluv budou nadále v rozhodčím řízení rozhodovány na základě rozhodčích doložek uzavřených před účinností uvedeného zákona.

SUMMARY

The subject of this rigorous thesis is the consumer in the arbitration proceedings. This issue has been significantly changed, namely in amendment implemented by Act no. 19/2012 Coll. Possible further changes in the future might be expected. While the arbitral proceeding was originally conceived for resolving disputes between businesses, it gradually spread to disputes arising from consumer contracts. Although the relevant issues are the subject of numerous discussions and disagreements, it should be realized, that even the arbitration proceeding in disputes arising from consumer contracts has its positives despite the fact, that it is generally well supported at the EU level.

This fact is the reason why I have chosen this theme for the processing in my thesis. This rigorous thesis is focused on a comprehensive elaboration of the consumer issue in arbitration proceedings, since I think, that some of the pressures and tendencies of the public and politicians are not supported by the complete information about the rules and procedures of arbitration proceeding in the relation to the consumers. In my opinion, such complex processing of various aspects is missing.

The main regulation for the processing of this thesis was Act no. 216/1994 Coll., on arbitration proceedings and on enforcement of the arbitral award. Although this law regulates the rules for resolving disputes arising from the consumer contracts, it must be also connected with other general procedural principles, the case law and regulations adopted in order to protect the consumers.

In the first chapter of this rigorous thesis I focus on the notion of the consumer, consumer contracts and development of legislation aimed at protecting consumers in Act on Arbitral Proceedings and the circumstances and reasons for adopting this legislation as well.

The second chapter is dedicated to arbitration agreement, which is the basic prerequisite for determining the jurisdiction of the arbitration court, whereby I tried to point out the differences in the form and content of arbitration agreements negotiated between entrepreneurs and between entrepreneurs and consumers. I also noted the case law of the Supreme Court and the Constitutional Court that affected the autonomy of the contracting parties' will, when the content of the specific arbitration clause was declared to be absolutely invalid for its inconsistency with the law.

The third chapter deals with the arbitrator, since there are specific requirements in relation to disputes arising from the consumer contracts in order to increase consumer protection. I also deal with the methods for determination of arbitrator by focusing on consumer disputes and proceedings before the Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and the Agricultural Chamber of the Czech Republic and the related case law dealing with this issue.

The fourth chapter highlights the Arbitration Proceeding itself and its basic characteristic attributes such as equal status of the parties, an oral hearing, private nature, informality, single-instance proceedings and the ability to decide by the principles of justice. I focused on the positives and negatives of these attributes in relation to the consumer, including attributes which are under discussion, and how these characteristics are perceived by arbitration case law in relation to disputes arising from consumer contracts. I subsequently deal with discussing dispute through arbitration proceedings, especially how exactly the process before the arbitration court is realized. I have also focused on the decision of the Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and the Agricultural Chamber of the Czech Republic.

Within the context of discussing disputes through arbitration proceedings, I again analyze the elements of enhancing consumer protection. This chapter deals with the decision of the arbitration and its requirements, highlighting those, that are obligatory in resolving the dispute from the consumer contract. At the end of the chapter I deal with the question of deliveries, which I consider to be important as well.

The fifth chapter is dedicated to institute of setting aside of an arbitral award by the court because the institute performs a sort of supervisory functions of the state over the observance of legality and fundamental rights of dispute parties through arbitration proceedings, which are important especially in disputes arising from the consumer contracts. In this chapter I analyze the reasons for which the arbitration award can be set aside in disputes arising from the consumer contracts. Summing up, I conclude this chapter by mentioning the rules for proceedings which may follow the setting aside of an arbitration award.

In the sixth chapter of my rigorous thesis I primarily focus on the new modification of the Act on Arbitral Proceedings (in connection with the adoption of the Consumer Credit Act) in force since 1. 12. 2016, which discharge disputes from consumer agreements in arbitration proceedings. In this chapter I respond to the various arguments of the petitioner.

I believe that my rigorous thesis reached its objectives set in the introduction. I deeply analyze the consumer issue in arbitration proceedings and the complex processing of individual rules and procedures in disputes arising from consumer contracts, especially the manner how this problematic is understood by the General Court.

I also believe that I managed to point out the advantages of arbitration proceedings in disputes arising from consumer contracts by respecting the current legislation and the case law. The case law nowadays has reached a certain level so that the consumers are guaranteed both procedural and substantive protection comparable with proceedings before the General Court. The consumers are guaranteed the equal treatment and the opportunity to exercise their rights. Even though there is a new Act no. 258/2016 Coll., I think the merit of my rigorous is based on decision consumer issue in arbitration proceedings based on old consumer agreements in arbitration proceedings.

SEZNAM ZKRATEK

ZoŘ – Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

OZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

OSŘ (o.s.ř.) – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

ČR – Česká republika

ES – Evropské společenství

EHS – Evropské hospodářské společenství

EU – Evropská unie

ESD – Evropský soudní dvůr

SES – Smlouva o Evropském společenství

LZPS – Listina základních práv a svobod

ÚS – Ústavní soud

Rozhodčí soud – Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

SEZNAM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 676/2004 Sb., o povinném označení lihu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

USNESENÍ předsednictva České Národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky - Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Právní předpisy Evropského společenství:

Smlouva o založení Evropského společenství

Směrnice Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele

Směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku

Směrnice Rady 1999/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží

Směrnice Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu

Nařízení Rady 44/2001/ES o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

POUŽITÁ LITERATURA

Alexander J. Bělohlávek: Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. C.H.BECK 2012

M. Selucká se o spotřebiteli jako právnické osobě zmiňuje například ve své publikaci Ochrana spotřebitele v soukromém právu, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 2008

Hulmák a kol., Velké Komentáře, Občanský zákoník, C.H. BECK 2014

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou, Ústav práva a právní vědy, o.p.s. 2012

L. Lisse: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, 1. vydání, Praha, Linde, 2012

Miloš Olík/Martin Maisner/Radek Pokorný/Petr Málek/Martin Janoušek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, Wolters Kluwer, 2015

Alexander J. Bělohlávek: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Komentář, 2.vydání, C.H.Beck, 2012

Karel Svoboda / Petr Smolík / Jiří Levý / Renáta Šimová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, C.H.BECK, 2013

Martin Maisner/Vojtěch Trapl: Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Komentář, Wolters Kluwer, a.s., 2015, Praha

Alexander J. Bělohlávek, Tomáš Řezníček: Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení, Právní fórum (WK) 27.9.2012, systém ASPI

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon o rozhodčím řízení

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb. Obecná část

Právní rozhledy č. 17/2014

Internetové zdroje:

www.cerfes.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitelem_smluvni_strana.pdf

www.sos-mks.cz/adr/rozhodci-rizeni

www.justice.cz

http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozhod%C4%8D%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD

www.psp.cz (<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=680&CT1=5>)

KLÍČOVÁ SLOVA

rozhodčí řízení – arbitration proceeding

spotřebitel - consumer